

Univerzita Karlova v Praze

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Současné chrámové sbory v Praze

Bakalářská práce

Lucia Vitteková

Vedoucí práce: PhDr. Leona Saláková, Ph.D.

Studijní obor: Vychovatelství

Praha 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Současné chrámové sbory v Praze vypracovala samostatně pod vedením vedoucího práce, pouze s využitím v práci uvedených zdrojů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne: 10. 4. 2015

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Leoně Salákové, Ph.D. za vedení práce, odbornou pomoc, cenné a užitečné rady, čas a trpělivost.

Zároveň bych chtěla poděkovat všem těm, kteří se na tvorbě této práce aktivně podíleli ochotným přispěním cenných informací; velký dík osloveným sbormistrům za poskytnuté rozhovory i členům sboru za vyplněné dotazníky.

Poděkování patří i rodině a přátelům za pomoc a podporu.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem *Současné chrámové sbory v Praze* se zabývá charakteristikou a popisem deseti pěveckých smíšených sborů, které aktivně působí při významných chrámech v Praze. Obsah kapitol je zaměřen na historii sborů, jejich působiště, organizační strukturu, repertoár, vydaná CD, atmosféru a spolupráci uvnitř sborů i ve farnostech. Zdrojem informací jsou rozhovory se sbormistry, dotazníkové šetření se členy sboru a jiné dostupné materiály. Výstupem této práce je sumarizace a porovnání získaných informací.

Klíčová slova

Chrámový sbor, sbormistr, členové sboru, repertoár, liturgie, koncert, farnost.

Abstract

Bachelor thesis titled *Current church choirs in Prague* deals with the characterization and description of ten mixed choirs, active at major temples in Prague. The content of the chapters focuses on the history of the choirs, their location, organizational structure, repertoire, released CDs, atmosphere and cooperation within the choirs and parishes. Interviews with the choirmasters, a survey with the members of the choirs and other available materials are the sources of information for my thesis. The outcome of this work is to summarize and compare the obtained information.

Keywords

Choir, choirmaster, choir members, repertoire, liturgy, concert, parish.

Obsah

Úvod.....	10
1 Současné chrámové sbory v Praze.....	12
1.1 Sbor Notre Dame.....	12
1.1.1 Představení sbormistryně sboru Notre Dame.....	12
1.1.2 Složení sboru.....	12
1.1.3 Zkoušky.....	13
1.1.4 Zázemí.....	14
1.1.5 Repertoár.....	14
1.1.6 Akce sboru, forma vystoupení.....	16
1.1.7 Spolupráce s farností.....	17
1.1.8 Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru.....	18
1.1.9 Komunikace se členy orchestru, se sólisty.....	19
1.1.10 Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD.....	20
1.1.11 Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru.....	21
1.1.12 Zpracování dotazníků členů sboru Notre Dame.....	21
1.2 Svatojakubský sbor.....	25
1.2.1 Představení sbormistra Svatojakubského sboru.....	26
1.2.2 Složení sboru.....	26
1.2.3 Zkoušky.....	27
1.2.4 Zázemí.....	27
1.2.5 Repertoár.....	27
1.2.6 Akce sboru, forma vystoupení.....	28
1.2.7 Spolupráce s farností.....	28
1.2.8 Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru.....	28
1.2.9 Komunikace se členy orchestru, se sólisty.....	29
1.2.10 Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD.....	29
1.2.11 Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru.....	29

1.2.12	Zpracování dotazníků od členů Svatojakubského sboru	30
1.3	Collegium Strahoviense	33
1.3.1	Představení sbormistra sboru Collegium Strahoviense	33
1.3.2	Složení sboru	33
1.3.3	Zkoušky	33
1.3.4	Zázemí.....	34
1.3.5	Repertoár.....	34
1.3.6	Akce sboru, forma vystoupení.....	35
1.3.7	Spolupráce s farností	35
1.3.8	Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru.....	35
1.3.9	Komunikace se členy orchestru, se sólisty	36
1.3.10	Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD	36
1.3.11	Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru	36
1.3.12	Zpracování dotazníků členů sboru Collegium Strahoviense.....	37
1.4	Svatotomášský sbor	45
1.4.1	Představení sbormistra Svatotomášského sboru	45
1.4.2	Složení sboru	46
1.4.3	Zkoušky	46
1.4.4	Zázemí.....	46
1.4.5	Repertoár.....	47
1.4.6	Akce sboru, forma vystoupení.....	47
1.4.7	Spolupráce s farností	48
1.4.8	Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru.....	48
1.4.9	Komunikace se členy orchestru, se sólisty	48
1.4.10	Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD	49
1.4.11	Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru	49
1.4.12	Zpracování dotazníků od členů Svatotomášského sboru	49
1.5	Pražský katedrální sbor	53

1.6	Salvátorská schola.....	54
1.6.1	Představení sbormistryně sboru Salvátorská schola	54
1.6.2	Složení sboru	54
1.6.3	Zkoušky	55
1.6.4	Zázemí.....	56
1.6.5	Repertoár.....	56
1.6.6	Akce sboru, forma vystoupení.....	57
1.6.7	Spolupráce s farností	58
1.6.8	Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru.....	59
1.6.9	Komunikace se členy orchestru, se sólisty	59
1.6.10	Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD	60
1.6.11	Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru	60
1.6.12	Zpracování dotazníků členů sboru Salvátorská schola	60
1.7	Svatoignácký sbor	67
1.7.1	Představení sbormistra Svatoignáckého sboru	67
1.7.2	Složení sboru	68
1.7.3	Zkoušky	68
1.7.4	Zázemí.....	69
1.7.5	Repertoár.....	69
1.7.6	Akce sboru, forma vystoupení.....	71
1.7.7	Spolupráce s farností	73
1.7.8	Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru.....	73
1.7.9	Komunikace se členy orchestru, se sólisty	73
1.7.10	Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD	74
1.7.11	Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru	75
1.7.12	Zpracování dotazníků od členů Svatoignáckého sboru	75
1.8	Ignis.....	78
1.8.1	Představení sbormistryně sboru Ignis	78

1.8.2	Složení sboru	78
1.8.3	Zkoušky	79
1.8.4	Zázemí.....	80
1.8.5	Repertoár.....	80
1.8.6	Akce sboru, forma vystoupení.....	80
1.8.7	Spolupráce s farností	81
1.8.8	Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru.....	82
1.8.9	Komunikace se členy orchestru, se sólisty	82
1.8.10	Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD	83
1.8.11	Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru	83
1.8.12	Zpracování dotazníků členů sboru Ignis	83
1.9	Cantores Cordis	87
1.9.1	Představení sbormistryně sboru Cantores Cordis	87
1.9.2	Složení sboru	88
1.9.3	Zkoušky	89
1.9.4	Zázemí.....	89
1.9.5	Repertoár.....	89
1.9.6	Akce sboru, forma vystoupení.....	90
1.9.7	Spolupráce s farností	91
1.9.8	Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru.....	92
1.9.9	Komunikace se členy orchestru, se sólisty	92
1.9.10	Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD	93
1.9.11	Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru	93
1.9.12	Zpracování dotazníků od členů sboru Cantores Cordis	93
1.10	Břevnovský chrámový sbor	97
1.10.1	Představení sbormistra Břevnovského chrámového sboru	97
1.10.2	Složení sboru	97
1.10.3	Zkoušky	98

1.10.4	Zázemí.....	98
1.10.5	Repertoár.....	99
1.10.6	Akce sboru, forma vystoupení.....	99
1.10.7	Spolupráce s farností.....	100
1.10.8	Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru.....	100
1.10.9	Komunikace se členy orchestru, se sólisty	101
1.10.10	Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD	101
1.10.11	Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru	101
1.10.12	Zpracování dotazníků členů Břevnovského chrámového sboru.....	102
2	Rekapitulace získaných údajů	107
	Závěr.....	114
	Seznam použitých informačních zdrojů.....	116
	Přílohy.....	1

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma *Současné chrámové sbory v Praze*. Rozhodla jsem se pro tuto tematiku, poněvadž sama jsem členkou jednoho chrámového sboru působícího v Praze a zajímalo mě, jak fungují i jiné sbory, jaká je jejich strategie a systém práce, jakým hudebním epochám se převážně věnují, jaká převládá atmosféra ve sborech i ve farnostech, v nichž působí, zda je jejich práce oceňována a doceňována. Neméně zajímavé jsou i informace o hudebních zkušenostech sbormistrů a sboristů, o jejich vztahu k hudbě a sborovému zpěvu či o věkových průměrech sborů. Ačkoliv je prvotní zájem o toto téma ryze osobního charakteru, nabízí tato tematika náhled do dění ve sborech nejen mně, ale i širokému okolí, vybízí k sumarizaci získaných informací a porovnání jednotlivých výsledků.

Bakalářská práce je uchopena jako menší průzkum, do něhož je zapojeno deset chrámových sborů v Praze. Cílem práce je zjištění současného stavu chrámových sborů v Praze na základě rozhovorů se sbormistry a prostřednictvím vyplněných dotazníků, jež byly určeny pro sboristy. Výstupem je popis těchto charakteristik užitečný nejen pro tuto práci, ale zároveň je i zpětnou vazbou pro sbormistry a sboristy. Považuji je za užitečný a použitelný pro porovnání jednotlivých sborů mezi sebou i v porovnání svého prekonceptu se skutečnostmi, jak je situace týkající se sborů vnímána ze strany sbormistrů a sboristů. To může být inspirací, východiskem pro případnou změnu nebo vylepšení strategie vedení sboru. Pro sbormistry i sboristy může být přínosem náhled do života jiných sborů.

Vzhledem k situaci, že v Praze působí velké množství chrámových sborů a není možné postihnout každé pěvecké těleso, oslovila jsem pouze deset pěveckých sborů. Ve své bakalářské práci se tedy věnuji těmto deseti chrámovým sborům, které působí při významných pražských katolických chrámech. Ve všech případech jde o smíšené pěvecké sbory, jež působí převážně v centru města nebo jeho blízkém okolí. Jedná se o ansámby, které nefungují nárazově a jejichž počet zpěváků přesahuje hranici pětadvaceti členů ve sboru. Ve své práci jsem vycházela převážně z dostupných internetových zdrojů.

Ke zjištění potřebných údajů jsem použila metodu dotazování. Tato metoda proběhla v podobě ústní, písemné, popř. i elektronické. Ústní metoda dotazování zahrnuje rozhovory se sbormistry jednotlivých sborů, do písemné formy spadají dotazníková šetření určená pro sboristy jednotlivých sborů. Je vysoce pravděpodobné, že informace poskytnuté sbormistrem se budou lišit od informací získaných prostřednictvím sboristů. Je to dáno skutečností, že není v silách sbormistrů mít dokonalý přehled o všech sboristech, jejich hudebním vzdělání, věku apod. Návratnost dotazníků rozhodne, zda bude zmapován i věkový průměr sboru.

Míra podrobnosti informací bude vyplývat ze zpracování údajů získaných z jednotlivých rozhovorů a dotazníků a ze skutečnosti, nakolik budou sborníci i jednotliví sborníci sdílní a ochotní poskytnout požadované informace.

1 Současné chrámové sbory v Praze

Do průzkumu své bakalářské práce Současné chrámové sbory v Praze jsem aktivně zapojila celkem deset chrámových sborů působících při významných pražských chrámech. Jedná se o tato pěvecká tělesa:

Na Praze 1 působí sbory: Notre Dame, Svatojakubský sbor, Collegium Strahoviense, Svatotomášský sbor, Pražský katedrální sbor a Salvátorská schola.

Na Praze 2 se jedná o sbory: Svatoignácký sbor a Ignis, přičemž Ignis působí i na Praze 5.

Na Praze 3 zpívá sbor: Cantores Cordis.

Na Praze 6 působí: Břevnovský chrámový sbor.

Se sbormistry jednotlivých sborů jsem vedla rozhovory, sboristé vyplnili dotazníky. V následujících kapitolách krátce prezentuji jednotlivé sbory se základními informacemi a uvádím i případný odkaz na jejich internetové stránky. Součástí podkapitol jsou zpracované rozhovory se sbormistry i dotazníky od sboristů.

1.1 *Sbor Notre Dame*

Sbor Notre Dame vznikl v r. 2004 a působí při chrámu Matky Boží před Týnem na Staroměstském náměstí. Jeho uměleckou vedoucí je Leona Saláková.

Sbor Notre Dame má vlastní aktivní webovou stránku.¹

1.1.1 **Představení sbormistryně sboru Notre Dame**

V čele sboru Notre Dame stojí od jeho založení r. 2004 Leona Saláková. V Praze vystudovala magisterský obor na KTF UK, na PedF UK vystudovala magisterský obor Hudební výchova a Sbornistovství a doktorát získala absolvováním postgraduálního studia v oboru Hudební teorie a didaktika. V současnosti je sbormistryní sboru Notre Dame působícího při chrámu Matky Boží před Týnem na Staroměstském náměstí.

1.1.2 **Složení sboru**

Do sboru Notre Dame dochází 2/3 žen a 1/3 mužů, v číslech je to 12 sopranistek, 12 altistek, 8 tenorů a 8 basů. Jádro sboru tvoří zpěváci v rozmezí 25–40 let, věková hranice je širší. Nejmladšímu zpěvákovi je 20 let, nejstaršímu 64 let. Nové členy sboru sbormistryně

¹ <http://www.sbornotredame.cz/o-sboru>

nevyhledává ve starší generaci; pokud má mít sbor budoucnost, musí být obnovován mladými zpěváky. Věkovou hranici, zejména tu vrchní, L. Saláková ještě nestanovila, i když o tom hodně přemýšlí. Není cílem někoho diskriminovat, jde o budoucnost sboru. Potíž spočívá v tom, do jaké míry je přijatelné dát tu hranici rozdílnou pro ženy a pro muže, protože mužům se mění hlasy vlivem hormonů pomaleji než ženám. Proto staršího muže, pokud má dobrý hlas, není problém do sboru přijmout. U ženy starší padesát let je to individuální, musí mít hodně dobrý hlas. Všichni členové sboru jsou dojíždějící. Svou roli v tom sehrává především specifická situace, kdy kostel stojí v centru města, které je řídké osídlené a nacházejí se zde hlavně kanceláře, obchody apod. Druhým faktorem je skutečnost, že zdejší farníci většinou nejsou aktivní hudebníci, takže je velmi těžké najít někoho, kdo by mohl ve sboru zpívat. Výjimku snad tvoří jen dva členové ze sboru. Sbor je otevřen všem, kdo chtějí zpívat, bez ohledu na to, jakého jsou náboženského vyznání. L. Saláková je neustále překvapená, že minimálně 50% sboristů jsou lidé bez vyznání. Těší ji, že i když sbor zpívá především při liturgii, láká zpěv zaměřený na duchovní tematiku i tuto skupinu lidí. Ostatní zpěváci jsou většinou římskými katolíci, dva jsou z církve bratrské.

Oficiální nábor nebo konkurz do sboru neprobíhá. Nejčastěji se řady zpěváků rozšiřují díky stávajícím sboristům, kteří si po svolení sbormistryně vodí své kamarády a přátele. L. Saláková oslovuje pouze příležitostně ty, se kterými se v různých životních situacích setká, kteří jsou šikovni a dobře zpívají. Sbor je otevřen tedy všem, kteří mají chuť zpívat a mají ke zpívání ve sboru základní předpoklady. Každého, kdo projeví zájem o účastenství ve sboru, si L. Saláková poslechne; počítá s nervozitou, důležité je, aby zájemce nezpíval falešně. Rozdíl mezi nervozitou a nemuzikálností je vždy patrný. V zásadě jsou přijati všichni. Sbornistryně má zkušenosti i s tím, že pokud se dotyční nikdy sborovému zpěvu nevěnovali, vlastní píli a poctivou prací se na určitou úroveň po čase dostanou. V případě nedisciplinovaného chování jsou sbormistryni vyzváni k přehodnocení svých stanovisek, aby nemuselo docházet k nepříjemným opatřením. Většinou se k radikálnějším činům nemusí přistupovat, poněvadž dotyční buď sami od sebe přestanou sbor navštěvovat, nebo změni svůj přístup.

1.1.3 Zkoušky

Sbor Notre Dame má zkoušky jedenkrát do týdne, vždy ve čtvrtek od 18.30 do 20.30 hod. Pouhá jedna zkouška týdně není ideální a plně dostačující, sbormistryně ovšem přihlíží k vytíženosti sboristů. Sbor mívá dvakrát ročně soustředění vždy přes celý víkend mimo Prahu. Všichni odjíždějí společně; tentýž večer, není-li příliš pozdě, proběhne ještě jedna zkouška. V sobotu během dne jsou pak bloky zkoušek, které v rámci efektivity práce ve zpěvu jsou

prokládány nejen odpočinkem, ale i dělenými zkouškami. Samotných zkoušek je hodně, ale zpěváci se u nich postupně prostřídají (př. zkouší-li soprán, ostatní mají volno, včetně sbormistryně, která využívá některé členy sboru na nácvik s jednotlivými hlasy). Před zkouškou mají sboristé rozezpívání, které se pohybuje v rozmezí deseti až dvaceti minut; záleží na programu, co vše je potřeba nacvičit. Rozezpívání téměř vždy vede sbormistryně, ve výjimečných případech se ho ujme někdo ze studentů, kteří nejen chodí do sboru, ale na PedF UK studují u L. Salákové obor Sborníctví. Kromě běžných zkoušek probíhají i generální zkoušky před produkcí, vždy tam, kde bude vystoupení provedeno – tedy v chrámu i v koncertních sálích. Zkouší se i s orchestrem, což mnohdy způsobuje komplikace, poněvadž instrumentalisté ne vždy kvůli pracovnímu vytížení přijdou včas na zkoušku.

1.1.4 Zázemí

Možnosti využití prostor ke zkoušení má sbor na faře. Místnosti zde však jsou velmi malé. Z toho důvodu L. Saláková využívá PedF v Celetné, kde je jedna velká místnost a tam se zkouší. Zkoušky probíhají i v kostele, zde se vše ale odvíjí od ročních období; v zimě zkoušet zde není možné, v kostele je chladno a nelze riskovat nachlazení zpěváků. Když se venku znatelně oteplí, bývají zkoušky v kostele častější, protože – jak zkušenost sbormistryně říká – je neustále potřeba si prostor vevnitř kostela „ozpívat“. Přestože sbor v kostele zpívá již řadu let, vždy si po delší odmlce musí na onen prostor zvykat. Při zkouškách v chrámu ovšem musí členové sboru čelit potížím: při nácviku skladeb s varhanami sbormistryně sedí zády ke sboristům, zpěváci musí po celou dobu zkoušky stát, protože tam nejsou židle a není zde možnost dělených zkoušek. Vzhledem k těmto nepraktickým příčinám a potížím probíhají zkoušky v kostele tehdy, je-li repertoár nazkoušený a je třeba se pouze seznámit s prostorem. Vzhledem k charakteru vystupování Notre Dame sbor stejnokroj nemá. Všichni členové se však sjednotili na tom, že zpívají-li odjinud, než z kůru, muži jsou celí v černém (mají černou košili s dlouhým rukávem, pokud je chladno, tak i sako, v zimě kabát) a ženy mají oděv laděný do černočervena. Módní doplňky si vybírají dle svého uvážení. Nejde tedy o stejnokroj, spíše o jednotnou vizáž. V zimě pak ženy mají tmavé zimní oblečení a červené šály, náušnice apod.

1.1.5 Repertoár

Repertoár sboru Notre Dame je pestrý, obsahuje díla od renesance, přes baroko, klasicismus, romantismus až po současnou hudbu. L. Saláková se snaží o vyváženost repertoáru, aby nedocházelo k převaze skladeb z jedné hudební epochy. Podobně je to i s hudbou 21. století – sbormistryně k ní velmi tíhne a chce, aby i s tímto typem hudby zpěváci přicházeli

do kontaktu. Dle jejího názoru je škoda, když jsou chrámové sbory zaměřeny jen na baroko a klasicismus. I z toho důvodu vybírá hodně díla soudobých autorů. Přestože mnohá tato díla jsou náročnější na pochopení, neví sbormistryně o nikom, kdo by k nim přistupoval s odporem. Má však za to, že většina zpěváků k těmto dílům současnosti přistupuje kladně a s nadšením a tuto skutečnost velmi oceňuje. Prvotní zkoušky nácviu mohou být náročné z důvodu porozumění tomuto typu hudby, ale v okamžiku, kdy do něj zpěváci proniknou a dané skladby se naučí, jde o nejoblíbenější hudební díla. Sbormistryně poznamenává, že otázkou zůstává, jak současnou hudbu přijme posluchačstvo, které ji slyší v tu jednu chvíli.

Základním kritériem pro výběr sborového materiálu je oslovení skladbou. Sbormistryně zastává názor, že nejprve ji samotnou musí hudební dílo zaujmout, aby ho mohla členům sboru předložit v přesvědčení, že dílo bude mít úspěch a má smysl se mu věnovat. Jsou však i skladby, které ji neosloví napoprvé, mnohdy třeba až za několik let. Dalšími kritérii jsou stav ve sboru (např. počet zpěváků v jednotlivých hlasech, jejich schopnosti...) a jeho možnosti, díla nejen obtížná, ale i rychle naučitelná. Základem výběru sborového materiálu je tedy vždy kontrast: v období, v obtížnosti, v tématice, v obsazení nástrojů (orchestr/a capella), v zaměření do všech směrů. Cílem je pak vybrat taková díla, která zpěváky obohatí. Repertoár vybírá sbormistryně zásadně sama. Občas někdo ze sboristů nějaké noty k nahlédnutí přinese, o nácviu a zařazení díla do repertoáru však rozhoduje sbormistryně. Ve výběru přihlíží L. Saláková i k tomu, co bude potřeba zpívat k jednotlivým liturgickým slavnostem. Mezi své nejoblíbenější hudební skladatele řadí L. Saláková J. S. Bacha (odůvodněním je tvrzení, že jde o nejgeniálnějšího skladatele všech dob) a P. Ebena (důvodem je originální harmonie a propojení textu a hudby). Otázku oblíbenosti a neoblíbenosti skladeb u zpěváků nebylo potřeba prozatím nikdy řešit. Nestalo se, že by nějaké dílo bylo zpěváky přijímáno všeobecně negativně. Mají svá více či méně oblíbená díla, ale větší neshoda se nikdy neprokázala. Kdyby tomu tak bylo, zcela jistě by sbormistryně takovou skladbu nenutila. L. Saláková pochází z hudební rodiny, spoustu not převzala od rodičů. Od dob studia sbormistrovství začala shánět hudební materiál za výměnu od kolegů, z knihoven, z internetu. Jedenkrát ročně jezdí do Vídně, kde je obchod specializovaný na sborovou literaturu s obrovským výběrem partitur. Zde obstarává nový sborový materiál – včetně současné hudby, kterou ani jinak sehnat nelze. Díky tomu všemu je její archiv not velký. Sbormistryně ráda předkládá sboristům i noty, které neznají, se kterými se v jiných sborech nesešli; jejím přáním je, aby se zkušeným zpěvákům zpívajícím léta ve sboru neustále rozšiřoval repertoár.

1.1.6 Akce sboru, forma vystoupení

Mezi nejčastější formy vystoupení sboru patří zpěv při liturgii (70%), do ostatních akcí spadají koncerty a produkce zaměřené na dobročinné účely (30%). Koncerty si sbor pořádá sám, nejčastěji v chrámech spadajících do farnosti – chrám Matky Boží před Týnem, kostely sv. Havla a sv. Haštala. Díky této skutečnosti odpadají starosti s pronájmem prostor. Koncerty navíc nabízejí možnost a příležitost zazpívat neliturgická díla s duchovní tematikou. Důvodem bývá většinou jejich obsáhlost (př. D. Buxtehude: Membra Jesu Nostri). Zároveň koncerty vybízejí i k zařazení soudobé hudby, kterou by věřící přítomni na bohoslužbách mohli vstřebat jen těžko. Kromě doprovodu liturgie a koncertních vystoupení sbor občas zpívá i pro dobročinné účely; výdělek z koncertu pak směřuje např. na opravu chrámového mobiliáře, na hospic Dobrého Pastýře v Čerčanech apod. V rámci doprovodu liturgie sbor zpívá v největší svátky liturgického roku: Seslání Ducha svatého, poutní slavnosti, slavnost Zvěstování Páně, Velikonoce, Vánoce a jiné dny (př. postní neděle, dle repertoáru i ostatní jiné svátky). Problematické na organizaci zpěvu jsou Velikonoce, zejména neděle Zmrtvýchvstání, kdy většina členů sboru není v Praze přítomna. Stejný problém vyvstává i o Vánocích; zpívá se až na konec doby vánoční a v den slavnosti Zjevení Páně. Na Štědrý den a Boží hod vánoční sbor nezpívá z důvodu nedostačujícího obsazení sboru v jednotlivých hlasech. Nejčastěji je to způsobeno tím, že sboristé jsou studenti, kteří v Praze studují, ale žijí jinde a na svátky odjíždějí ke svým rodinám. Rovněž sbormistryně není původem z Prahy a např. vánoční svátky tráví na Moravě. Nebo jde o ty, kteří v Praze i bydlí, ovšem jezdí na návštěvu ke svým příbuzným. Díky tomu všemu by v tyto svátky bylo velmi náročné a problematické personálně zajistit zpěv.

Není-li stanoveno jinak, sbor zpívá pouze v kostelech, které přináleží k farnosti. S jinými sbory Notre Dame nespolupracuje. Hlavní důvod spočívá v tom, že ansámbl má řadu svých vlastních vystoupení a sbormistryně nechce sboristy přetěžovat. Ke kooperaci s jinými sbory dochází pouze ve výjimečných situacích. Jediná pravidelná spolupráce vzniká pouze jednou do roka, v listopadu (2. 11.) – v den vzpomínky na věrné zemřelé. Sbor Notre Dame k této příležitosti vystupuje se souborem Piccolo coro & Piccolo orchestra (dirigentem souboru je Marek Valášek), při produkci zaznívá Mozartovo Requiem. Kooperace vzniká na základě zajištění většího obsazení sboristů i instrumentalistů. Na spolupráci v tento den je sbormistryně přizván pak ještě jeden sbor a jednotlivě různí zpěváci. Kromě této aktivity sbor příležitostně vystupuje společně se sborem Melodie z Jihlavy, který vede bratr L. Salákové Pavel Salák; zpívali např. v r. 2014 při příležitosti Noci kostelů v Praze, Notre Dame pak hostoval v Jihlavě při příležitosti Svatováclavského koncertu.

Větší koncerty (1–2) má sbor Notre Dame na svém programu zjara, přes rok pak jde o menší koncertní vystoupení (př. v hospici, na festivalu volného času...) vznikající na požádání. Vzhledem k situaci, že sbor má koncerty převážně v chrámech domácí farnosti, je tímto zajišťování prostor pro koncertní vystoupení vyřešeno. Program si zajišťuje sbormistryně sama, výše vstupného není stanovena a je dobrovolná. Zajištěním výběru vstupného a prodejem CD je pověřen vždy někdo ze zpěváků. Květiny na závěr koncertu se zajišťují spíše výjimečně; vystoupení převážně řídí sbormistryně a sboristé se většinou sami mezi sebou domluví, květiny koupí a předají. V případě, kdy jsou na produkci přizváni profesionální zpěváci a instrumentalisté, jde o kamarády L. Salákové. Orchestrální hráče si do produkcí shání L. Saláková sama. Převážná většina instrumentalistů hraje bez nároku na odměnu. Propagace koncertů probíhá spíše na úrovni pozvání známých, kamarádů a přátel členy sboru. Vzhledem k tomu, že propagace velmi dobře funguje v rámci osobních pozvání jednotlivými členy, nelpí L. Saláková příliš na propagaci prostřednictvím drahých plakátů; je to nákladná investice a dostačující je jednoduchý informativní plakátek, který se vyvěsí na nástěnku, na farních i sborových webových stránkách. V případě, že se přece jen plakátky tisknout, vytváří je buď grafik, nebo sbormistryně sama. Se souhlasem L. Salákové založili členové ansámblu i facebookové stránky sboru, které jsou využívány právě pro propagační účely.

1.1.7 Spolupráce s farností

Spolupráci s farností vnímá L. Saláková jako výbornou. Vše funguje bez problémů, komunikace s farářem probíhá otevřeně. Protože i místní farář má své představy, dochází i k občasnému nekonfliktnímu třibení názorů. Sbormistryně se snaží vysvětlit své důvody pro konkrétní návrhy, ale zároveň respektuje, že poslední slovo má kněz (ve výběru skladeb, četnosti produkcí). Ze strany duchovního občasa zazní výtka nebo kritika, většinou však z oblasti liturgie, ne ke kvalitě provedení. Nikdy však ve zlém slova smyslu. Jednání a vazby s duchovním jsou přátelské, vyhovující, farář chce, aby sbor zpíval často. Nejraději má figurální mše, miluje tympány a trubky, za provedení těchto mší se sbormistryni dostává velké a pozitivní odezvy. Méně ocení renesanční či soudobou hudbu. Na finanční zabezpečení sboru se farnost snaží přispívat, i když to není vždy jednoduché. Je-li potřeba vyplatit stanovený honorář, vystavuje sbor farnosti fakturu. Sbor má možnost zdarma kopírovat noty, požádat o kancelářské potřeby, na svátek sv. Cecílie připraví farář se svými spolupracovníky pro sbor velké občerstvení jako projev poděkování atd. Farář se o dění ve sboru a sboristy zajímá, baví se s nimi, ale je to záležitost spíše nárazová, než intenzivní, na zkoušky se dívat nechodí. Záleží mu ale na tom, aby se zpěváci dozvěděli o farních akcích, na které je srdečně zve a chce je tímto do dění ve farnosti

i zapojit. Proti běžným sborovým zkouškám v kostele farář nic nenamítá a vychází vstříc. Často pronáší přání, aby sbor na mši zpíval častěji. Sbormistryně se snaží vycházet vstříc, což se i daří. Vytváří půlroční plán (i kvůli organizaci aktivit sboristů) a předkládá jej faráři. Kromě smíšeného sboru vede L. Saláková ještě dva komorní sbory, mužský a ženský, jejichž zpěváci zpívají zároveň i ve velkém smíšeném sboru.

1.1.8 Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru

L. Saláková se se sboristy schází i za jiným účelem, než je pouze zpěv. Vždy po zkoušce se vytvoří určitá skupinka lidí, kteří se schází k neformálnímu sezení a komunikaci v restauraci. Sbormistryně se tohoto přátelského sezení kvůli únavě a vyčerpání neúčastní pravidelně, pouze občas. Krom toho má však ve sboru několik dalších lidí, kteří patří do skupinky jejich nejlepších přátel a se kterými se stýká intenzivně. S ostatními se vidá třeba na večírku, který občas uspořádají. Jedna ze sboristek byla ustanovena ostatními jako kulturní referentka; má přehled o tom, co se v pražských divadlech kvalitního hraje a pomáhá získávat lístky z předprodeje. Jednou za dva měsíce zařídí určitý počet lístků do divadla, zájemci se přihlásí a společně pak navštíví večerní představení.

Ke každé skladbě podává sbormistryně výklad, žádné dílo nenechává bez komentáře. I když se prezentování hudebních děl věnuje důkladně a v hojné míře, přesto přiblížení díla sboristům není až tak dostačující, jak by si představovala. Problém totiž spočívá v přípravě a časové náročnosti. Některá díla sbormistryně velmi podrobně dává do souvislostí s autory, jejich životy, snaží se vše zasadit do hudebně-historického kontextu. U každého díla rozebírá text – nejen co do překladu, ale i do obsahu, k čemu je dílo určeno, čeho je součástí a jak ho pochopit. To je mnohdy velmi obtížné, protože do sboru chodí věřící i nevěřící, takže vysvětlení musí uchopit tak, aby bylo přijatelné pro obě skupiny. Jde o informace, které se snaží podávat i humornou formou. Sboristé si veškeré poznámky zapisují do not. Kuriozitou je pak test na svátek sv. Cecílie, který probíhá ve dvojicích; výsledkem je zjištění, co si kdo pamatuje. Ačkoliv jde o test, který se nese v duchu humoru a zábavy, zároveň se sboristé i tímto způsobem něco dozví a mnohé si i zapamatují. V samotném nácviku hudebních děl se sbormistryně snaží o vysvětlování souvislostí textu i s hudebně-výrazovými prostředky, o frázování konkrétních částí skladby ve spojení s textem. L. Saláková klade důraz na respekt pravidel daného jazyka. Protože sbor nejčastěji zpívá hudební díla v latině, sboristé, kteří mají vystudovanou latinu, dodají nejen překlad, ale i přízvuky a délky slabik. Sbormistryně pak skladbu připraví tak, aby se tato pravidla jazyka co nejvíce dodržela. Na základě této přípravy je frázování díla čitelnější, což dokazuje autorovo zhudebnění textu s respektem k danému jazyku a rytmu. Na dodržování

frázování sbormistryně velmi striktně trvá. Ne vždy se jí podaří docílit kýženého projevu, protože ne vždy se všichni mohou účastnit zkoušky a i když vědí, že si poznámky musí doplnit, stává se, že tak neučiní. Navíc se musí brát zřetel i na trému, kterou sboristé při produkcích mají; to, co se na zkoušce podařilo zazpívat tak, jak má, se najednou kvůli nervozitě nevydaří. Na druhou stranu sehrává roli i časté zpívání těchto děl; jestliže totiž požadavky sboristé od vedoucí slyší neustále se opakovat, přijmou je za své a vše si zautomatizují.

Atmosféra ve sboru je dobrá, sbormistryně si se všemi tyká. Výjimku tvoří skupina studentů, které učí. Diskutovali spolu o této záležitosti, přestože by sbormistryni nevadilo tykání z jejich strany, studenti se rozhodli, že ve vztahu učitel – student zůstanou u vykání. Většinu sborových záležitostí má na starosti sbormistryně sama, přesto je ve sboru spousta lidí, kteří pomáhají. Týká se to činností: kopírování a obstarávání not pro zpěváky, psaní v notačním programu, archivace a třídění not, sledování narozenin zpěváků, výběr peněz a koupě dárek pro tyto účely i zorganizování následných oslav.

1.1.9 Komunikace se členy orchestru, se sólisty

Ve sboru v každém hlasu je někdo, kdo dokáže při produkcích zastat sóla, z toho důvodu profesionální zpěváci nejsou potřeba. Přestože je i navzdory této skutečnosti potřeba přizvání externích sólistů, jde o profesionály, kteří s L. Salákovou kamarádí a hostování berou jako příjemnou příležitost si zazpívat. Sbormistryně má i určitou skupinu orchestrálních hráčů, ve většině případů jde o kamarády, případně věřící, kteří pokud mohou, zahrají bez nároku na honorář. Nastane-li situace, že instrumentalistů je zapotřebí a finanční zdroje nejsou, oslovuje sbormistryně své studenty. Kromě toho spolupracuje i s muzikanty z České Lípy, kteří rádi vypomůžou; problém je pouze s dojížděním. Pakliže hrají instrumentalisté, s nimiž vztah není podložen přátelskými vazbami a věřícím prostředím, je potřeba stanovit honorář. Stálý orchestr Notre Dame nemá, jde jen o stálou skupinu lidí, kteří se různě střídají, podle toho, jak kdo může hrát.

I když je to velmi zatěžující záležitost, shání si do produkcí orchestrální hráče L. Saláková sama. Je to způsobeno přátelskými vazbami s instrumentalisty, osobními kontakty na ně a z toho důvodu není možné předat tuto starost zajišťování hráčů neoficiální cestou někomu jinému. Navíc jde o lidi, kteří jsou věřící, kteří přijdou zahrát na mši a berou to jako službu. Ve sboru mezi zpěváky jsou přítomni i instrumentalisté, při produkcích je však sbormistryně nevyužívá záměrně. Domnívá se, že když chodí do sboru, chtějí zpívat a nechce toho zneužívat. Pomocného sbormistra L. Saláková nemá. Hojně ovšem využívá svých studentů v oboru Sbornistrovství, kteří mají svůj sbor a díky tomu nabyté zkušenosti, a to zejména při

dělených zkouškách. Výhodou je, že zastanou i velkou zkoušku, pokud se sbormistryně na ni nemůže dostavit. Komunikace s varhaníky je výborná, hrají zde dva stálí varhaníci. Jedním z nich je regenschori Bohumil Korejs, se kterým probíhá pouze domluva, kdy sbor bude zpívat. Druhým varhaníkem je Petr Čech, který sbor doprovází hrou na varhany a se kterým je domluva v rámci produkcí výborná. Vzhledem k jeho profesionalitě zahrát cokoliv, co je potřeba, není důvod shánět náhradní varhaníky. Pokud však přesto nastane situace, že varhaník se nemůže dostavit na generální zkoušku sboru, zastanou funkci dva členové sboru. L. Saláková nikdy nedisiguje a nehraje na varhany zároveň.

1.1.10 Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD

Sbor Notre Dame je veden jako občanské sdružení; cílem tohoto občanského sdružení je finanční podpora sboru, zejména při proplácení faktur za vydaná CD. Na jejich zaplacení symbolickou částkou pomohla dvakrát Praha 13. Větší granty (např. z ministerstva kultury) sbor nezískává, podmínkou k jejich získání jsou náročné požadavky, které sbor nesplňuje.

Sbor Notre Dame má dvě vydaná CD. Na prvním z nich – Te Deum laudamus – jsou dvě díla od M. A. Charpentiera a žalmy od J. B. Tolara (někdy uváděn i jako Dolar)², který L. Salákovou velmi zaujal a kterého zvolila i proto, že jeho díla nejsou příliš známá a ona sama je otevřená pro „neotřelé“ věci. Kromě těchto dvou autorů je na CD na úvod i nahrána varhanní skladba J. Segera³. Umístění této skladby je symbolické, poněvadž Tolarův navazující žalm začíná jednohlasně a velmi tklivě a předcházející varhanní skladba v úvodu tohoto CD vyznívá jako fanfára. Druhé CD – Tota pulchra es Maria – je vyhrazeno tématicky; jsou zde díla zaměřená na mariánskou tvorbu od renesance až po současnost. Na rozdíl od prvního CD, kde jsou nahrána v podstatě dvě cyklická díla, je druhé CD složeno především z drobných děl. Vrcholem této nahrávky je cyklické dílo Š. Brixioho Magnificat.

Sbor Notre Dame má aktivní webovou stránku; v privátní sekci se sboristé dozvídají aktuální informace (co se zpívá, kde se zkouší, rozpis akcí, aktualit, typy na sborové koncerty, fotky ze sborových akcí, hodně se zde žije i osobním životem sboristů...). Ročně je potřeba odvádět poplatky za internetové stránky, sboristé nic neplatí, peníze jdou ze sborového účtu. Zpěváci pouze dávají peníze do společného fondu na narozeniny, oslavy, v případě, že má někdo

² Srov. rozhovor s L. Salákovou ze dne 4. 4. 2014; (Johannes Baptist Tolar (1620–1673) byl hudební autor a skladatel ze Slovinska, současník raně barokního charakteru, který působil i na Moravě a na Slovensku. Slovinci je velmi opěvován, u nás se jím zabývá muzikolog Jiří Sehnal).

³ Srov. http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Seger, vyhledáno 13. 3. 2015; (Josef Ferdinand Norbert Seger (1716–1782) byl český hudební skladatel, houslista, varhaník a pedagog. Jako varhaník působil i v kostele Matky Boží před Týnem).

občas možnost přispět finančním darem, může poslat na účet určitý obnos, za který dostane darovací smlouvu na odečet z daní.

1.1.11 Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru

O vzdělání sbormistryně již bylo psáno. Hudební zkušenosti sbírala L. Saláková už od útlého dětství. Pochází z hudební rodiny. Jako sbormistryně vedla nejprve smíšený chrámový sbor v Telči a k tomu vedla asi tři roky přípravný sbor pro děti. Poté v Praze nejdříve spoluvedla dětský sbor Mládí (později přejmenovaný na Carillon), posléze byla jeho hlavní vedoucí. V současnosti je sbormistryní sboru Notre Dame; v podstatě jde o tři sekce: smíšený sbor, který trvá už více jak deset let, a ženský a mužský sbor, které fungují dva roky.

Ve sboru Notre Dame je přibližně 5 zpěváků, kteří vystudovali obor Hudební výchova, z těch ostatních polovina navštěvovala ZUŠ a hrají na různé hudební nástroje, zbývající sboristé nehrají na nic, v dětství ovšem chodili do dětských sborů. Sboristů, kteří přišli do sboru bez jakýchkoliv hudebních zkušeností, je minimum (cca osm členů sboru).

1.1.12 Zpracování dotazníků členů sboru Notre Dame

Návratnost dotazníků ze sboru Notre Dame byla nadpoloviční, zpět do rukou se mi dostalo obdivuhodných 23 vyplněných dotazníků, z toho 9 od mužů a 14 od žen. V souladu s dotazníky odpovídá zastoupení v jednotlivých hlasech 7 sopranistkám, 7 altistkám, 4 tenorům a 5 basům. Pět zpěváků na otázku týkající se náboženského vyznání neodpovědělo, zbývající členové jsou římsktí katolíci (9), bez vyznání (8) a jedna z členů sboru je křtěná i biřmovaná v Československé církvi husitské, ale církev již nevyhledává. Pouze tento sbor navštěvuje drtivá většina sboristů (16), dva docházejí do jiných čtyř sborů, tři zpívají v dalších třech sborech. O sboru Notre Dame se dozvěděli členové sboru z rozličných zdrojů: od příbuzenstva (matka, sestra), spolužáků (současní i bývalí), od kolegů z práce, od kamarádů a známých, oslovením členy sboru nebo sbormistryní, náhodou. Délka zpívání v tomto sboru se u jednotlivců také podstatně liší, jsou tu ti, co zde docházejí teprve rok, ale i takoví, kteří ve sboru zpívají už od jeho založení.

Ve volbě právě tohoto sboru ovlivnilo množství různých faktorů. Byla to touha a chuť zpívat, zájem o hudbu, láska k hudbě i ke sborovému zpěvu, repertoár, intenzita a kvalita zkoušek, styl práce, záruka kvality, nespokojenost v ansámblech, kam docházeli dříve spojená s potřebou přejít do kvalitnějšího sboru, touha zpívat ve sboru nějakého velkého pražského chrámu, seberealizace. Některé přimělo účastnit se aktivního působení v Notre Dame kamarádství se sbormistryní, zkušenost s milými lidmi, ale i zpěv, který dotyčné oslovil. Nejvíce

sboristy motivuje osobnost sbormistryně, její způsob práce a výborné vedení, dále kolektiv a příjemná atmosféra v něm, přátelské vztahy, v neposlední řadě i repertoár, chrámová hudba, krásný zpěv, spousta vystoupení, úroveň a popularita sboru, ohlasy na něj i prostředí, ve kterém sbor působí. Někteří své účastenství odůvodňovali tím, že je angažovanost ve sboru baví a rozvíjí.

V délce pravidelné docházky alespoň jednoho roku navštěvovalo v minulosti nejvíce členů sboru (7) celkem tři sbory. U ostatních se počty různily, od jednoho, dvou, čtyř a pěti nejčastěji až po sedm souborů. V dětství navštěvovalo sbor celkem devatenáct zpěváků, čtyři další nemají se zpíváním v dětských sborech zkušenosti. Většina odpovědi k otázce, co sboristům sbor dává, byla výčtem mnoha aspektů: možnost interpretace skladeb různých období a skladatelů pod vedením výborné sbormistryně, přátele, úžasné společenství, výborný kolektiv tmelící stejná záliba, radost ze zpěvu, hudby, ze společné práce, pocit sounáležitosti, pozitivní energie a podpora, relaxace a náplň volného času. Sbor zpěvákům rovněž nabízí určitou hlasovou výchovu, spousta znalostí v hudebním oboru a možnost vycestovat do zahraničí. Někteří členové sboru pozorují zdokonalení a rozvoj ve čtení z listu i v rozvoji hlasu. Některým pak sbor přináší zážitky – estetické i duchovní (v obohacení bohoslužbou). Na opačnou otázku, co sbor účastníkům bere, se objevily odpovědi typu: nic a čas. Vyskytla se zde i odpověď, že sbor dotyčnému bere sebevědomí, protože většina zpěváků je lepší, že jim to lépe zpívá než jemu samotnému. Všichni, kteří uvedli, že díky sboru přicházejí o svůj čas, zároveň poznamenali, že s tím ovšem nemají problém a čas sboru rádi věnují, že to jako ztrátu času nevnímají, protože je to koníček, pro který se rozhodují dobrovolně a který jim dává mnohem víc. Časová investice, kterou vkládají do sboru, je jim pak navrácena v jiných hodnotách. Proto nemají pocit, že by o něco přicházeli. Ze spádové farnosti do sboru docházejí jen dva členové sboru, ti ostatní dojíždějí z okolí (Žižkov, Modřany, Barrandov, Bohnice, Říčany, Hostivař, Kyje, Úvaly, Praha 3, 8, 9, 10, Praha – západ, Kladno). Až na jednu výjimku, kdy rodina povinnosti svého člena vůči sboru respektuje se skřípěním zubů, všichni ostatní jsou podporováni, chápáni a tolerováni, nechybí ani vstřícnost. Vše probíhá kladně nebo neutrálně, bez problémů, někteří si přijdou vystoupení i poslechnout, mají-li zrovna čas. Všichni členové sboru jsou s hudební úrovní sboru spokojeni, někteří naprosto, jiní uvedli, že je vždy co zlepšovat. Jeden z dotázaných se vyjádřil, že nemá právo tento stav hodnotit a jedna ze sboristek odpovědí poukázala na to, že by ráda více pracovala na technice zpěvu.

Všichni zpěváci jsou spokojeni i s webovými stránkami sboru, občas se stane, že je problém s otevřením některých příloh, ale to nijak neochabuje tvrzení, že jsou stránky vyhovující. Informace, které potřebují zpěváci najít, tam vždycky najdou. Objevily se pochyby,

zda to platí i o externích návštěvnických stránkách. Většina členů sboru je spokojena i s prostorami ke zkoušení. Vyskytly se však připomínky, že prostory jsou spíše uspokojivé, dále neútulné, občas tam bývá horko a přístup k oknům kvůli větrání je ztížený. Někteří by uvítali zázemí s kuchyňkou. Za nevýhodné považují někteří i dispozice prostoru, oceňují však dobrou akustiku, že mají klavír a že jde o dostupnou lokalitu v centru města. Bylo zde jedno hodnocení i na prostor chrámu; zkoušení v prostorách kostela je motivující a inspirativní, i když je tam chladno.

Vztahy ve sboru byly hodnoceny jako velmi dobré až výborné, vřelé, nadstandardní, tolerantní, srdečné a přátelské, a to nejen mezi členy sboru, ale i mezi sboristy a sbormistryní. Spousta lidí zde našla nové skutečné přátele, jeden ze zpěváků zde dokonce našel manželku, ostatní získali spíše nové kamarády anebo jsou ve fázi, kdy poznávají a hledají. Členové sboru se mezi sebou scházejí i mimo sborové akce a zkoušky, někteří pravidelně (po zkoušce, několikrát za týden, třikrát měsíčně...), jiní příležitostně (jednou za tři měsíce, dvakrát ročně...), podle toho, jak jim to čas dovolí. Tři respondenti odpověděli záporně.

Vztahy se sbormistryní jsou vnímány pozitivně, sboristé je vyhodnotili jako milé, přátelské, velmi dobré, vynikající, tvůrčí, harmonické a nekonfliktní. Sbormistryně má ve sboru respekt a autoritu a zároveň je se všemi kamarád, všichni ji mají rádi. Atmosféru ve sboru vnímají všichni zcela pozitivně, panuje zde nálada, která je přátelská, otevřená, příjemná a vřelá, rodinná, uvolněná, veselá, motivující, soudržná, kreativní, bez konkurenčních bojů, naprosto pohodová a vynikající. Ti, co hodnotili náladu ve farnosti, se ve většině shodují na tom, že zdejší kněz je se sborem spokojen a že se o něj zajímá. Ze strany duchovenstva vnímají dobrou atmosféru, podporu i vděčnost. Ostatní se nevyjádřili, povětšinou netuší, nejsou z farnosti nebo atmosféru nijak nevnímají.

V rámci otázky týkající se spokojenosti s výběrem zpívaných děl panuje všeobecná spokojenost. Zpěváci jsou toho názoru, že repertoár odpovídá zaměření sboru. Některá díla, hlavně ta soudobá, je náročné uchopit, věří však své sbormistryni a vědí, že je velmi schopná pomoci jim prokousat se skladbou natolik, aby si k ní našli vztah. Sboristy velmi oblíbení hudební skladatelé jsou J. S. Bach, G. F. Händel, D. Buxtehude, A. Vivaldi, W. A. Mozart, A. Dvořák, Z. Lukáš a P. Eben. Výběr těchto skladatelů argumentovali zpěváci těmito důvody:

- Wolfgang Amadeus Mozart: silné prožitky při zpěvu jeho děl i přes jejich náročnost, krásné slavnostní skladby
- Petr Eben: zajímavá díla jak po stránce rytmické tak i melodické

U ostatních autorů se důvody opakovaly. Hodně sboristů ovšem nedokázalo jednoznačně určit a vybrat z řad hudebních skladatelů toho nejoblíbenějšího. U některých se to mění, aktuálně se jim líbí, co se zrovna zkouší a spíš než o skladatele se v jejich případě jedná o hudební díla různých autorů. Podobně tomu bylo i u skladeb; z všeobecných nekonkrétních odpovědí sem zpěváci zařadili ordinaria, která jsou interpretována při liturgii. Vidí totiž propojenost hudby a liturgického textu, jež do sebe zapadají, a vše jim dává smysl. V liturgii mají díla velký emoční náboj, který násobí prožitek. Zároveň jde o díla, která jsou umocněna orchestrem, hlavně trubkami. Mnozí uváděli, že v repertoáru není žádné dílo, které by se jim nelíbilo, že jde o skladby, které zaujmou melodií a dynamikou. Ke konkrétním dílům, která sboristé napsali a která zde budu jmenovat, vždy v závorce uvedu autora, popř. odůvodnění výběru.

- Tantum ergo (C. Saint-Saëns; intonační výzva)
- Membra Jesu nostri (D. Buxtehude; dílo srdce)
- Bezpečnost (P. Eben)
- Requiem (bez udání autora)
- Ave Maria (od různých autorů)
- Mše D-dur Lužanská (A. Dvořák)
- Zpěvy z Taizé

Latinský textům rozumí všichni; někteří latinu ovládají a mnohé znají z bohoslužeb, ze škol, ti ostatní, kteří mají problém porozumět jednotlivým slovům či frázím, znají dílo obvykle obsahově a mají představu, o čem zpívají. Pokud nerozumí, mohou se zaručeně spolehnout na sbormistryni, která perfektně připraví překlady, nebo se obrátí na své kolegy, kteří latinu umí a učí.

Většina sboristů (11) nemá preference ve vystoupeních, je jim jedno, zda zpívají při bohoslužbách na kůru nebo při koncertě na podiu; každý druh akcí má své kouzlo. Další skupina zpěváků (7) má rádo doprovod liturgie; zpívá se totiž na kůru, kde je menší tréma a stres, skladby k tomuto účelu jsou složené a nálada je spíše spontánní (na koncertě je více škrobená). Zbývající členové sboru (5) preferují koncerty; více jim to jako lidem bez náboženského vyznání vyhovuje, je jim příjemný kontakt s publikem, atmosféra, která tam vzniká a celistvost děl není narušena jednotlivými liturgickými částmi. Rozdíl v provedení jedné skladby na koncertu a při liturgii někteří sboristé nevnímají, vždy se zpívá s nasazením. Ti ostatní změny zaznamenávají; rozdíl vidí v přístupu, atmosféře a slavnostním rázu. Vnímají, že díla jsou psaná pro bohoslužby, skladba do ní zapadá, díky tomu dostává duchovní rozměr a umocňuje duchovní prožitek. Při provedení v kostele je skladba více prožívána a zpívání jde lehčeji. Na koncertě je potřeba se více soustředit na odpracovaný výkon, koncentrace je orientovaná na posluchače. Aby se dílo

podářilo a zanechalo co nejlepší dojem, je důležité, jakým způsobem ho sbormistryně podá. Dle výroků sboristů duchovní díla ozřejmuje detailně a srozumitelnou formou, uvádí zároveň do kontextu doby, života a tvorby autora a vyžaduje určitou interpretaci. V rámci možností požadovaného přednesu i dosáhne.

Osm z dotázaných respondentů nemají děti, dva z nich doplnili, že kdyby měli, zcela jistě by je k hudbě vedli. Ostatní sboristé děti mají, z těch, co už jsou dospělí, se hudbě někteří i nadále, aktivně či rekreačně, věnují. Hrají na nástroje (kytara) nebo zpívají. Bohužel ne všechny hudba oslovila, někteří z nich, ač prošli hudebním vzděláváním, u aktivního provozování nezustali. Nezletilé děti sboristů jsou hudebně vzdělávány, hrají na klavír a jiné nástroje a zpívají v dětských sborech. Větší polovina zpěváků si myslí, že chrámová hudba může oslovit i věkovou skupinu adolescentů, důležitá je motivace (rodina, přítel/přítelkyně) a komplex podmínek (souhra s rodinným zázemím, důkladní, citlivá a nenásilná příprava, vhodný výběr skladeb, osobnost sbormistra) a vždy jde o individuální záležitost. Někdo má zkušenost s tím, že mládež může tíhnout i k tomuto stylu hudby, jiní znají ve svém okolí starší lidi, kterým tato hudba nic neříká. V každém případě může tato hudba oslovit i ty, kdo ji neposlouchají; jde totiž o zpestření a rozšíření hudebního obzoru a je to pěkná muzika. Ostatní názory byly skeptičtější, členové sboru myslí, že adolescenti mohou být osloveni jen výjimečně nebo stěží, protože si pod tím neumí nic představit.

1.2 Svatojakubský sbor

Svatojakubský sbor byl založen r. 1951 Josefem Herclem při kostele (dnes bazilice) sv. Jakuba Většího na Starém Městě. Současným sbormistrem je od r. 2007 Jakub Zicha.

Získat údaje o tomto sboru je možné z jeho internetových stránek.⁴

Vzhledem k dlouhé a slavné historii Svatojakubského sboru je na místě zmínit v několika informacích minulost tohoto sboru, stejně jako osobnost Josefa Hercla. Svatojakubský sbor založil J. Hercl v r. 1951. Od 70. let 20. století byl sbor znám pod názvem Cantores Pragenses a tvořili ho zpěváci – amatéři. Díky sbormistrovi se sbor vypracoval a stal se tělesem mimořádné kvality; vystupoval na domácí scéně, ale účastnil se i zájezdů do zahraničí (účinkoval např. při svatořečení Anežky České v Římě). Kromě zájezdů do ciziny podnikl také řadu koncertů, nahrávek na CD i nahrávek pro rozhlas a televizi. V jeho čele od založení v r. 1951 stál dirigent Josef Hercl⁵ (1928–2005), významná osobnost české chrámové hudby. Vystudoval na Státní konzervatoři v Praze obor dirigování a varhany a na HAMU obor dirigování. Velmi se angažoval

⁴ <http://svatyjakub.eu/vitejte/>

⁵ Srov. <http://www.ceskesbory.cz/03-01-heslo.php?id=86>, vyhledáno 7. 11. 2014

na hudební scéně, kromě založení Cantores Pragenses u sv. Jakuba v Praze se stal i zakladatelem a sbormistrem Karlovarského pěveckého sboru a dirigentem Karlovarského symfonického orchestru. Ve funkci sbormistra Svatojakubského sboru působil několik desítek let. Za tu dobu provedl řadu mší a dalších liturgických skladeb. Se svým sborem a orchestrem složeným z profesionálních instrumentalistů obstarával duchovní hudbu ve všech kostelích na Malé Straně. Kvůli zdravotním problémům musel svou aktivní činnost v r. 2002 ukončit. V roli sbormistra u sv. Jakuba setrval plných jednapadesát let.⁶

Krátkou dobu sbor Canrores Pragenses vedl i sbormistr Tomáš Čechal. Informaci, o jaký časový úsek se jednalo, se mně nepodařilo zjistit ani přes snahu o navázání kontaktu s ním.

1.2.1 Představení sbormistra Svatojakubského sboru

Vedoucím sboru působícího při bazilice sv. Jakuba je od r. 2007 Jakub Zicha. Na Pražské konzervatoři vystudoval obor dirigování; jeho hudební zkušenosti sbormistra jsou bohaté. Od r. 1999 je J. Zicha uměleckým vedoucím Vysokoškolského uměleckého souboru Univerzity Karlovy (dále jen VUS UK)⁷, se kterým vystupuje nejen v České republice, ale také v zahraničí. Od r. 2000 působí jako pedagog na Pražské konzervatoři, kde vyučuje obor dirigování. V r. 2011 připravoval a řídil výroční koncert Pražského komorního sboru v rámci cyklu FOK. Od téhož roku působí v Pražském filharmonickém orchestru jako asistent sbormistra.

1.2.2 Složení sboru

Svatojakubský sbor má aktuálně 21 členů; v sopránové sekci zpívá 7 sboristek, v altu 6, v tenoru 3 sboristé a v basu je 5 sboristů. Odhadem J. Zichy se věkový průměr ve sboru pohybuje kolem 45 let. Co se týče zastoupení věkové skupiny ve sboru, podle výpovědi sbormistra jsou rovnoměrně rozloženy; nejběžnější věk zpěváků se pohybuje od cca 35 let do cca 60 let. Nejmladšímu zpěvákovi je 30 let, nejstaršímu 70 let. Všichni členové dojíždějí, což odpovídá běžné situaci ve vnitřní Praze. Náboženské vyznání u členů sboru J. Zicha nezná, neboť je nepovažuje za určující. Členové jsou přijímáni podle zpěvu, nikoliv podle vyznání. Stejně je tomu i u věku nových členů; neexistuje horní ani spodní věková hranice, kvůli níž by zájemcům o sborový zpěv bylo zpívání odepřeno.

O příchod nových členů se J. Zicha stará pouze formou inzerátů. Nábor do sboru a konkurz do jednotlivých hlasů ovšem žádným jiným způsobem neprobíhá; J. Zicha důvěřuje

⁶ Srov. <http://www.josefhercl.cz/o-spolecnosti.html>, vyhledáno 7. 11. 2014

⁷ www.vus-uk.cz

tzv. vnitřnímu filtru sboru – kdo pro sborové zpívání nemá cit nebo k němu nechová žádný vztah, sám pozná, že zde není jeho místo.

1.2.3 Zkoušky

Svatojakubský sbor má zkoušku jedenkrát týdně a trvá přibližně dvě hodiny (čtvrtek, 18.30–20.30 hod.). Kromě těchto zkoušek neprobíhají žádná soustředění. Samozřejmostí je rozezpívání před zkouškou, které probíhá pravidelně a vede jej sám sbormistr.

Před každou produkcí se vždy koná generální zkouška. Je-li program i s orchestrem, probíhá generální zkouška i s ním. Nacvičuje se ve zkušebně, ve výjimečných případech, jedná-li se např. o dvojsborovou mši, nebo pokud se zpívá rozsáhlé dílo jako je např. Stabat Mater od A. Dvořáka, zkouší se přímo v bazilice z důvodu ověření prostorového uspořádání na kůru.

1.2.4 Zázemí

Prostory ke zkoušení má Svatojakubský sbor v areálu konventu při bazilice. Toto zázemí je prostorově vyhovující, problémem je však příliš velká akustika. Bohužel ale není možnost tyto prostory ke zkoušení změnit. Zkoušky probíhají jak zde, tak i v bazilice – jde však o výjimečnou situaci a děje se tak v případě, že to provedení díla vyžaduje.

Sbor nepoužívá žádný společný stejnokroj.

1.2.5 Repertoár

V rámci zpívaných děl se J. Zicha snaží sboristům vštěpovat široký repertoár od gregoriánského chorálu přes renesanční mistry (O. di Lasso, G. P. da Palestrina, J. Gallus, H. L. Hassler), hudbu klasicismu (J. Haydn, W. A. Mozart, F. X. Bixi), romantismu (A. Dvořák, J. Suk, V. E. Horák) až po hudbu 20. i 21. století (Z. Lukáš, P. Eben, A. Tučapský). U novější liturgické hudby jde většinou o drobnější skladby; vážnější výhrady sboristů k těmto dílům či problémy s přijetím tohoto materiálu J. Zicha nezaznamenal.

Při výběru hudebních děl se J. Zicha řídí dvěma kritérii: aby byl repertoár pestrý a dosahoval umělecké kvality. Sborový materiál ke zpěvu obstarává sbormistr sám a čerpá z vlastního rozsáhlého archivu nebo jej shání přes internet.

Oblíbenost či neoblíbenost skladeb u zpěváků nebere sbormistr v potaz. Nemá také žádného neoblíbenějšího hudebního skladatele, jehož díla by preferoval.

1.2.6 Akce sboru, forma vystoupení

Svatojakubský sbor zpívá výhradně při liturgii, od října do června každou první neděli v měsíci a o velkých svátcích. Sbor svým zpěvem zajistí vždy celou bohoslužbu, minimálně introitus, kompletní ordinarium, offertorium a závěr. Až na výjimky zpívá sbor při liturgii jen v domovském chrámu. Ostatní produkce jsou zcela mimořádné.

Svatojakubský sbor nespolupracuje s žádnými jinými sbory, v minulosti pouze dvakrát pozval do baziliky hostující sbor (stalo se tak v letech 2007 a 2009). Koncertní vystoupení se nekonají, poněvadž náplní sboru je pouze zpěv při bohoslužbách. Plakátky informující veřejnost o tom, kdy a co sbor zpívá, vytváří sbormistr sám, stejně tak si sám shání i orchestrální hráče.

1.2.7 Spolupráce s farností

Spolupráce J. Zichy jakožto sbormistra s farářem z farnosti je dobrá, racionální a pragmatická. Na otázku, jaký postoj farář vůči sborovému zpěvu a duchovní hudbě zaujímá, neodpověděl, konstatoval, že jde o dotaz adresovaný přímo na kněze, nikoliv na něj. Co se týče obsazení a preferencí duchovního ve stylu hudby, podstatnou roli sehrávají finance. I přes tento fakt však farnost na finanční zabezpečení sborové činnosti významně přispívá. Komunikace duchovního se sborem, jeho zájem o stav a dění ve sboru v podstatě neprobíhá. V rámci komunikace sbormistra s knězem ohledně výběru termínů zpěvů při liturgii se jedná o konzultace ve formě předložení půlročního plánu. Ten sestavuje J. Zicha a předává jej ke schválení. Je-li potřeba zkoušet v kostele, farnost ochotně vychází vstříc.

1.2.8 Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru

Sbormistr se se členy sboru za jiným účelem, než je zpěv, neschází – dle výpovědi není čas a ani důvod, proč by měl. Na otázku týkající se atmosféry ve sboru mi opět nesdělil vlastní názor a postřeh, odkázal na odpovědi členů sboru. Dle jeho úsudku však je atmosféra pracovní, tedy taková, jaká má být.

Nad vybranými díly se rozhodně nediskutuje, neboť na to není čas. Souvislosti textu s hudebně výrazovými prostředky usnadňující pochopení, uchopení a provedení přednesu vysvětluje J. Zicha sboristům jen zřídkakdy.

Sboristé pomáhají sbormistrovi zejména s provozem webových stránek, výjimečně pak při přípravě notového materiálu.

1.2.9 Komunikace se členy orchestru, se sólisty

Profesionální sólisty a instrumentalisty si J. Zicha shání sám, komunikace probíhá formou osobních dotazů, SMS a e-mailů. Snaží se pracovat se stálým okruhem spolupracovníků, v případě, že se někdo nemůže produkce zúčastnit, je nahrazen někým jiným. Členové orchestru a sólisté jsou vždy profesionálové, nikdo ze sboru se v tomto ohledu nezapojuje. Za doprovod liturgie mají instrumentalisté a sólisté pevně stanovený honorář.

J. Zicha není sbormistrem a varhaníkem v jedné osobě, k dispozici nemá žádného jiného pomocného sbormistra. Spolupracuje vždy se stejným varhaníkem; vzhledem k jeho pracovní vytíženosti však nastávají situace, kdy musí výjimečně oslovit i jiné varhaníky. Komunikace s nimi probíhá velmi dobře, poněvadž se jedná o profesionály a ve většině případů o spolužáky z konzervatoře. Výběr varhaníka se odehrává na základě těchto kritérií: Pokud jde o stálého varhaníka, není třeba cokoli řešit; varhaník je spolužák a „spřízněná duše“, navíc jde o člověka, u něhož je umělecká profesionalita samozřejmostí. V případě, že J. Zicha musí oslovit jiného varhaníka, sehrávají roli umělecká kvalita a sympatie.

Na otázku, jaká je vzájemná domluva sbormistra a varhaníka na produkci děl, si dovolím uvést citaci: „*☺ To je jednoduché, existuje staré muzikantské pořekadlo: dirigent a maminka mají vždy pravdu...*“⁸

1.2.10 Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD

Svatojakubský sbor nemá žádnou právní subjektivitu, ani sponzory přispívající na honoráře, výjezdy, za působení J. Zichy nevydal žádné CD. Běžný provoz hradí konvent.

Svatojakubský sbor má aktivní webovou stránku, o kterou se stará jeden člen sboru, jak již bylo zmíněno. Poplatky za registraci na internetovém portálu si hradí sboristé sami. Ve sboru se žádné jiné poplatky nevybírají.

1.2.11 Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru

Jak již bylo napsáno, J. Zicha absolvoval dirigování na Pražské konzervatoři a ve své kariéře sbormistra má bohaté hudební zkušenosti. Kromě Svatojakubského sboru vede ještě VUS UK – amatérský sbor a PFS⁹ – profesionální sbor. Na dotaz, v čem spatřuje rozdíl ve vedení jednotlivých sborů, odpověděl poznámkou, že rozdíly jsou dány právě tím, zda se jedná o sbor amatérský nebo profesionální a netřeba dále rozvíjet danou tematiku.

⁸ E-mailová korespondence s J. Zichou ze dne 3. 6. 2014

⁹ PFS = Pražský filharmonický orchestr

J. Zicha nemá tušení, kolik členů sboru má hudební vzdělání ze ZUŠ a kolik z nich je naprostými hudebními amatéry. Nikdo ze sboru však není hudební profesionál.

1.2.12 Zpracování dotazníků od členů Svatojakubského sboru

Ze Svatojakubského sboru se mi vrátilo pouze 6 vyplněných dotazníků, z toho 5 od žen a 1 od muže. Protože návratnost dotazníků byla velmi nízká, nelze doložit objektivní informaci týkající se věkového průměru v mužské a ženské sekci ani celkový věkový průměr sboru. Čtyři dotázaní jsou římskokatolického náboženského vyznání, jedna členka sboru je bez vyznání a jedna sboristka odmítla poskytnout odpověď. Zastoupení v hlasových skupinách tvoří 2 sopranistky, 3 altistky a 1 tenorista. Z basové sekce se mi bohužel nevrátil žádný vyplněný dotazník. Dva členové tohoto ansámblu navštěvují pouze tento sbor, dva z nich zpívají ještě v dalším sboru, jeden dochází do dvou jiných sborů a jeden z respondentů neodpověděl. O Svatojakubském sboru se dozvěděli zpěváci prostřednictvím různých zdrojů – z internetu, od rodinných příslušníků, prostřednictvím jiného sboru a taky přímo od sbormistra, který oslovené přizval k znovu obnovení sboru. Dva členové sboru navštěvují tento sbor sedm let, u ostatních se to různí (jedna členka v tomto sboru zpívá od r. 1988 s asi osmiletou pauzou).

Impulesem pro rozhodnutí zpívat ve sboru byla především chuť zpívat, repertoár a osobnost sbormistra, jeho pozvání do sboru. Další odpovědi na otázku, co sboristy inspirovalo a přimělo navštěvovat sbor, už výčet jen rozšířily: jednalo se o prostor kostela, ale i zpívání v kostele samo o sobě, u dalšího respondenta svou roli sehrála manželka. Škála podnětů, které motivují sboristy navštěvovat tento sbor, je pestrá. Je to vztah nejen k duchovní hudbě, které se sbor věnuje, ale i vztah ke sboru jako tělesu, které tvoří příjemná společnost, přátelé, sboristy zpívání baví a nevidí důvod, proč by měli odcházet.

V délce pravidelné docházky alespoň jednoho roku navštěvovali čtyři sboristé celkem tři sbory, jeden dokonce šest sborů a jeden žádný sbor. Čtyři z nich zpívali ve sboru i v dětství, dva se zpěvem v dětském sboru zkušenosti nemají. Aktivní účast ve sboru všem bere čas, některým i energii, je-li zpívání moc, na druhou stranu je obohacuje; dává jim radost, potěšení, odreagování, umožňuje setkávání s lidmi a jedna sboristka dokonce zažívá, že jí sbor nejen zlepšuje náladu, ale zároveň jí dává pocit, že zlepšuje náladu i jiným. Výrok jedné členky tohoto sboru si dovoluji citovat. Na otázku *Co Vám sbor dává a co naopak bere?* Odpověděla: *„Komplikovaná otázka. „Dává mi především prožitky hudby, společenství přátel v rámci sboru, možnost aktivně se zapojit do bohoslužby. Nevím o tom, co by mi bral (nemůžu říct, že čas – ten*

mi „bere“ třeba i jídlo).“¹⁰ Všichni z dotázaných dochází či dojíždějí do sboru z okolí (jde o Prahu 5, 7, 9, 13). Příbuzenstvo členů sboru se k jejich sborové aktivitě staví vesměs neutrálně, pozitivně a vstřícně; tolerují jejich zájem o sbor, nikterak tuto zálibu nekomentují a taky je podporují. Ti, co některé výhrady přece jen mají, jsou nespokojení zejména s tím, že jim mnohdy nevyjde společně naplánovaná akce kvůli vystoupení sboru nebo společně trávený Nový rok kvůli tomu, že se dotyční účastní sborového vystoupení. Hudební úroveň sboru všem bez výhrad vyhovuje.

S webovými stránkami sboru jsou více či méně spokojeni tři sboristé s připomínkou, že stránky se dlouho neaktualizovaly, jeden je zcela nespokojen a dva z dotázaných zpěváků stránky buď nepoužívají, nebo o nich moc ani nevědí. Prostory ke zkoušení, které jim dává k dispozici klášter, všem vyhovují. Jsou tam židle, piano, sociální zařízení, teplá voda; občas vyvstává problém, že je v sále chladno, obzvláště v zimě, když se včas nezatopí a komplikace nastávají i v případech, kdy se musí měnit termín zkoušek z důvodu pronájmu sálu k jiným účelům, než jsou zkoušky sboru.

Vztahy mezi členy ve sboru vnímají všichni jako dobré až přátelské nebo neutrální. V rámci otázky týkající se nalezení nových skutečných přátel ve sboru tři odpověděli záporně, dvě kladně a jeden člen sboru konstatoval, že jde spíše o dobré známé. Mimo sborové akce s ostatními členy sboru se schází pouze dva respondenti, neděje se tak často, spíše jen někdy, či pouze dvakrát ročně. Co se týče vztahu se sbormistrem, většina je považuje za dobré až výborné, přátelské, srdečné, jedna z výpovědí definuje vztah jako pouze profesionálně chladný. Celková atmosféra ve sboru je vnímána sboristy jako pěkná, pohodová, dobrá a perfektní. Odpovědi na otázku, jak vnímají atmosféru ve farnosti a zda projevuje duchovenstvo o sbor zájem, se různily. Někteří buď nedovedli posoudit, nebo konstatovali dle vlastního úsudku, že je vše v pořádku, i když v minulosti zájem duchovenstva byl větší, někteří vyhodnotili, že sice zájem o to, co zpívají, moc neprojevují, spíše děkují, ale občas aspoň pohostí. Jiné mrzí fakt, že se omezil počet mší, na kterých zpívají a jedna z odpovědí dokonce označila tento stav za zhoršený nejen proto, že se vytratilo uctění sboru pohoštěním (byť toto probíhalo jen jednou za rok), ale i proto, že jde duchovenstvu spíše o vlastní prospěch.

Většina členů sboru je s výběrem zpívaných děl spokojena, záleží však na daných možnostech (počet a úroveň zpěváků, omezené prostředky na orchestr). Ti, kteří dokázali odpovědět na otázku, kdo je jejich oblíbený hudební skladatel a autor, se shodli na W. A. Mozartovi a J. G. Rheinbergerovi. Z české scény to jsou velikáni jako např. A. Dvořák či P.

¹⁰ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 24. 6. 2014

Eben. Někteří mají rádi i polyfonii či díla barokních a renesančních autorů. V rámci preferencí zpívaných děl se objevily rozličné odpovědi: Stabat Mater a Requiem od A. Dvořáka, vokální hudba z období středního baroka, duchovní hudba, oratoria, díla velkého provedení. Dva z dotázaných zpěváků odpovědi nekonkretizovali, zpívají rádi vše, co se zrovna zkouší – ať už jde o známý repertoár či nový hudební materiál. Latinským textům každý minimálně trochu rozumí a ví, o čem zpívá, a to především z důvodu, že texty jsou neměnné a stále se opakují. Znalosti sboristů jsou většinou dostačující, někteří si překlady opatřují sami.

Vzhledem k tomu, že Svatojakubský sbor zpívá výhradně při mši, někteří sboristé otázku upřednostňování zpěvu na koncertech nebo při liturgii nijak nerozvíjeli. Jiní využili zkušeností i z jiných sborů a odpověděli rozsáhleji. Někteří preferují chrámový zpěv, jiným vyhovuje zpěv při liturgii i na koncertech, jedna ze sboristek zachytila výhody i nevýhody tohoto obojího vystoupení; zdůraznila, že na koncertech sice bývá širší a delší program, při liturgii však nestojí sbor před publikem, tudíž se zpěváci mohou více věnovat zpěvu a méně podružnostem. Rozdíl v provedení jedné skladby na koncertu a při mši někteří členové nepozorují, byli i takoví, kteří konstatovali, že rozdílnost v pojetí děl tam asi nějaká bude, ale nikterak se dál tím nezabývají, vrátil se i dotazník bez odpovědi na tuto otázku. Ostatní uváděli, že při mši nejde o předvádění, že záleží na okolnostech a atmosféře a že účel zpívání je v obou případech jiný. Úsudek jedné členky sboru uvádí, že na koncertech a mších jde často o jiná díla. Důvodem je fakt, že to, co je určeno výhradně k liturgii se nemusí hodit na koncert a opačně, některá díla s liturgickými texty se pro svou obsáhlost a délku nehodí k liturgii. Co se týče sbormistrova prezentování duchovních děl, všichni jsou zajedno, že se o to více či méně snaží, svůj záměr vysvětluje, drží se spíše technických připomínek. Výroky se však různily v tom, zda docílí požadovaného přednesu: od konstatování, že se mu to příliš nedaří, až po rozhodné ano, daří se mu to, je to profesionál. Někteří vnímají tuto skutečnost jako kompromis mezi tím, co chce sbormistr slyšet a schopností sboru danou část díla interpretovat dle sbormistrova přání.

Ne všichni z dotázaných mají děti. Ti však, kteří ve svých rodinách děti mají, se je snaží k hudbě (ať už ve formě zpěvu nebo hry na hudební nástroj) aktivně vést. V rámci otázky, zda sborový chrámový zpěv může ovlivnit i posluchačstvo adolescentů, se tři respondenti vyjádřili skepticky a záporně. Jejich domněnky spočívají v tom, že kdo k tomuto stylu zpívání nebyl veden od mládí, jen stěží si najde cestu, vztah k němu později. Navíc se domnívají, že spousta adolescentů do kostela nevkročí a netuší, že v kostele mohou zpívat i mladí lidé. Jednoduše shrnuto jde tato záležitost zcela mimo ně, mimo jejich svět. Další tři vidí tuto možnost jako reálnou. Samozřejmě, že záleží na zvoleném přístupu jednotlivců, jejich zájmu; buď si cestu

k chrámovému zpěvu dokážou najít sami, nebo s pomocí druhých, ale vždy je možnost, že je sborový chrámový zpěv může oslovit.

1.3 Collegium Strahoviense

Sbor Collegium Strahoviense vznikl v r. 1990 a působí v bazilice Nanebevzetí Panny Marie při Královské kanonii premonstrátů na Strahově. Jeho uměleckým vedoucím je Vladimír Roubal.

Více informací o sboru Collegium Strahoviense je možné získat z jeho aktivních webových stránek.¹¹

1.3.1 Představení sbormistra sboru Collegium Strahoviense

Vladimír Roubal vystudoval kromě oboru varhany na Konzervatoři v Plzni a v Praze také obor improvizace. Stal se i vítězem několika improvizčních soutěží. Od r. 1990 působí jako ředitel chrámové hudby Královské kanonie premonstrátů na Strahově, kde založil sbor Collegium Strahoviense.

1.3.2 Složení sboru

Sbor Collegium Strahoviense tvoří 44 členů, z toho 16 sopranistek, 13 altistek, 4 zpěváci v tenoru a 11 zpěváků v basu. Dle odhadu sbormistra věkový průměr sboru činí 40 let, nejvíce je zde zastoupena věková skupina kolem 50 let. Ve sboru není stanovena žádná věková hranice; nejmladšímu zpěvákovi je 20 let, nejstaršímu 68 let. Členové sboru jsou všichni dojíždějící, popř. docházející z blízkého okolí. Podobně jako věk, ani náboženské vyznání není rozhodující pro přijetí a zpívání ve sboru. Sbor je otevřen všem lidem s dobrým přístupem ke zpěvu; sbormistr je toho názoru, že nikdy nevíme, kdy se může stát zázrak. Ve sboru zpívají jak katolíci, tak lidé nehlásící se k žádné konfesi.

Konkurz do jednotlivých hlasů či nábor členů do sboru neprobíhá, sbormistr se o příchod nových členů nestará. Má-li však někdo zájem ve sboru zpívat, měl by splňovat jistá kritéria: musí umět zpívat, intonovat, měl by mít slušnější hlasový rozsah a respekt k autoritě.

1.3.3 Zkoušky

Zkoušky sboru probíhají dvakrát do týdne, v pondělí a ve čtvrtek v časovém rozpětí jedna a půl hodiny (19.30–21.00 hod.). Je-li mimořádná situace, bývá zkouška i delší. Sbor mívá soustředění, které se koná jednou za dva měsíce. V minulosti sbor vyjížděl na celý víkend mimo

¹¹ <http://www.sbor-strahov.cz/PHP/Index.php>

Prahu, v současnosti už není tolik času a soustředění se omezovalo jen na jeden den v rámci víkendu (sobota) a v Praze. Soustředění je pojato jako intenzivnější zkouška; sboristé se scházejí na celé dopoledne a zpívání je proloženo odpočinkem a přátelským posezením u občerstvení, které si sboristé přinesou. Rozezpívání probíhá na jednotlivých částech díla, které se aktuálně zkouší, vždy jde o úseky, které jsou v nižších polohách.

Sbor před produkcí zpravidla mívá generální zkoušku i s orchestrem. Není tomu tak ale vždycky, záleží na prostoru, kde se zpívá, co se zpívá i na tom, o jakou akci jde. Pakliže generální zkouška je, odehrává se v prostorách zkušebny, v kostele, je-li potřeba tak i na dvoře, který přiléhá ke zkušebně nebo i ve Strahovském pivovaru, který je součástí strahovského nádvoří a kde má sbor jednou do roka koncert.

1.3.4 Zázemí

Prostory ke zkoušení má sbor Collegium Strahoviense v prostorách fary, k těmto účelům slouží jedna místnost. Zkušebna je nedostačující kvůli malému prostoru a klenutému stropu, což způsobuje akustické problémy. Změnit prostory ke zkoušení však nelze, všechny ostatní prostory jsou pronajaté. Zkoušky probíhají i v kostele, zejména před větší figurální mší. Stejnokroj sbor nemá, pouze při koncertních vystoupeních, když je na sbor vidět, používají sboristé černobílý oděv.

1.3.5 Repertoár

V. Roubal preferuje převážně sborový materiál z období klasicismu a romantismu. Renesance v repertoáru zastoupení nemá, ale jinak je zásoba sborového materiálu rozličná; jde o díla od velkých kantát a mší až po drobné mše, moteta a propria. Novější liturgickou hudbu (zejména díla J. Olejníka) sbormistr nepreferuje. Při výběru sborového materiálu přihlíží k aktuálnímu hlasovému stavu sboru. Repertoár vybírá V. Roubal zásadně sám, pokud však někdo z vlastní iniciativy přinese a sbormistrovi předloží ke zhlédnutí materiál, se kterým se setkal a který ho oslovil, nebrání se V. Roubal ani těmto dílům. Sám od sebe se však na sborový materiál členů sboru neptá. K oblíbenosti či neoblíbenosti jednotlivých skladeb u zpěváků sbormistr nepřihlíží a názory zpěváků ho neovlivní. Důvodem je, že členové sboru nedokážou dílo správně posoudit. Shoda nastává pouze v případech, kdy se sbormistrem vybrané dílo zpěvákům líbí. Původní sborový materiál byl rozebrán a starý archiv je v muzeu; dostupné partitury V. Roubal kupuje u vydavatelů nebo je repertoár rozšiřován prostřednictvím přepisování not různých kůrů.

Mezi své nejoblíbenější hudební skladatele V. Roubal řadí W. A. Mozarta (důvody jsou radost, dokonalost ve formě a zpracování děl, katechismus v hudbě, tzn. schopnost vyjádřit hudbou liturgický text), J. Haydna, L. van Beethovena (odůvodněním je mistrovské zpracování posvátných textů) a ze zmíněných důvodů u předchozích autorů také A. Dvořáka a F. Schuberta.

1.3.6 Akce sboru, forma vystoupení

Mezi formy vystoupení sboru Collegium Strahoviense patří zpěv při liturgii a koncerty duchovní hudby. Při liturgii sbor zpívá dvacetkrát do roka a to vždy v hlavní svátky – církevní i řádové. Sbor zpívá v domovském chrámu, ale i jinde, což se odvíjí od pozvání jinými farnostmi a děje se tak příležitostně i pravidelně. V rámci kooperace sbor spolupracuje s jiným sborem (popř. s jinými sbory), je-li potřeba posílit pěvecké těleso. Jedná se o velká díla jako např. Stabat Mater nebo Te Deum od A. Dvořáka apod.

Koncertní činnost se co do počtu vystoupení různí, pohybuje se v rozmezí dvou až pěti koncertů ročně. Starosti spojené s koncertní činností (výběr vstupného, psaní programů, obstarávání květin, zajišťování prostor pro koncerty, propagace koncertů, plakátky) jdou mimo sbormistra; vše zajišťuje pořadatel. Propagaci koncertů svým způsobem zabezpečí i členové sboru, kteří o vystoupení sboru informují své okolí. Občas se pak určení členové sboru mohou podílet i na tvorbě plakátků informující veřejnost o koncertu. Instrumentalisty na koncerty i k doprovodu liturgie shání vybraný orchestrální hráč.

1.3.7 Spolupráce s farností

Spolupráce sbormistra a faráře z farnosti je vcelku dobrá, duchovní vůči sborovému zpěvu a duchovní hudbě zaujímá dobrý přístup – důkazem toho je skutečnost, že i když sbor patří ke klášteru, zpívá figurální mše na farních mších. Duchovnímu není sbor lhostejný, o dění, jeho stav se zajímá. Do výběru hudebních děl sbormistrovi nemluví, nechává vše na něm. Termíny zpěvu při liturgii není potřeba s farářem konzultovat, vše je dáno tradicí. Musí-li sbor zkoušet v kostele, vychází farnost vstříc, ovšem za předpokladu, že bude zachován denní řád řeholníků. K finančnímu zabezpečení sborové činnosti dříve přispívala fara, v současnosti finance zajišťuje klášter.

1.3.8 Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru

Atmosféru ve sboru hodnotí V. Roubal jako přátelskou. Sbornistr se se členy sboru schází i za jinými účely, než je pouze zpěv. Setkání probíhají ve zkušebně nebo v pivovaru, nejčastěji o prázdninách a při mimořádných situacích, při slavnostních příležitostech a oslavách

narozenin členů sboru. Někteří sboristé jsou sbormistrovi nápomocni, konkrétně v činnostech zapisování not, pořizování nahrávek, stavění pultů a uspořádání rozesazení instrumentalistů před produkcí na kůru.

Nad vybranými hudebními skladbami sbormistr se členy sboru po zkušenostech zpravidla nediskutuje, demokracie ve sboru neexistuje. Souvislosti textu s hudebně-výrazovými prostředky se sbormistr snaží vysvětlovat, nejčastěji formou předzpívání nebo slovních přirovnání.

1.3.9 Komunikace se členy orchestru, se sólisty

Komunikace se členy orchestru i sólisty probíhá věcně, složení profesionálních hráčů a zpěváků je zpravidla stálé a do produkcí je shání vybraná osoba. Vždy je zván profesionální ansámbl, pro který je stanoven honorář, byť se někdy pohybuje jen u symbolické částky.

V. Roubal je sbormistr a varhaník v jedné osobě, stává se, že na produkci kromě dirigování i hraje na varhany. Sbor Collegium Strahoviense v současnosti nemá stálého varhaníka, ten, který jej doprovázel dvacet let, už zemřel. Pokud si to situace žádá, přizve ke hře na varhany V. Roubal pomocného varhaníka. Jeho výběr spočívá v tom, že dotyčný varhaník musí být schopen doprovodit soubor i liturgii. Komunikace s ním probíhá prostřednictvím taktovky a „tiché pošty“, vzájemná domluva je bezproblémová, respektuje požadavky dirigenta.

1.3.10 Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD

Sbor Collegium Strahoviense nemá žádnou právní subjektivitu, na hrazení cestovného při výjezdech sboru, na honoráře se občas najde sponzor, není to však častý jev. Sbor má aktivní webovou stránku, o kterou se stará jeden člen sboru, poplatky za registraci na internetovém portálu si sboristé platí sami (jedenkrát ročně). Soubor má i svá vydaná CD (6), na kterých je nahráno Stabat Mater (A. Dvořák), Requiem (W. A. Mozart), Paukenmesse – Missa in tempore belli, Nelsonmesse (J. Haydn), díla J. N. Hummela a L. van Beethovena.

1.3.11 Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru

Jak již bylo výše zmíněno, vystudoval V. Roubal obor varhany a improvizace. Jeho hudební vzdělání je zaštitěno, jak sám říká, studiem na konzervatoři a praxí, jeho zkušenosti sbormistra jsou profesionální i amatérské. Působil jako varhaník v Plzni v katedrále sv. Bartoloměje, dále jako varhaník a kapelník v Praze – Břevnově a v současnosti jako ředitel chrámové hudby v Praze – Strahově. Při své koncertní činnosti procestoval Evropu i svět. Nejvíce je znám svými improvizními schopnostmi. Ve sbormistrovské činnosti řídí jen sbor na Strahově.

Hudební vzdělání ze ZUŠ několik členů sboru má (5), někteří mají letité zkušenosti se zpíváním ve sborech. Nikdo ze sboristů však není hudebním profesionálem.

1.3.12 Zpracování dotazníků členů sboru Collegium Strahoviense

Návratnost dotazníků ze sboru Collegium Strahoviense byla nadpoloviční, zpět do rukou se mi dostalo úctyhodných 25 vyplněných dotazníků, z toho 9 od mužů a 16 od žen. Podle dotazníku soprán tvoří 8 sopranistek, v altu zpívá 8 altistek, v tenoru jsou 3 zpěváci, v basu 5 zpěváků a 1 muž střídá tenor a bas, dle toho, kde je třeba vypomoci. Drtivá většina sboristů (20) je římskokatolického vyznání, pár jedinců je bez náboženského vyznání a tři respondenti odpověděli takovým způsobem, podle kterého se je dá jen těžko do určité náboženské skupiny začlenit; jedna dotyčná osoba odpověděla, že se katolíkem cítí, i když jím v pravém slova smyslu není, jiná dotyčná osoba je věřící bez konkrétních institucionálních příslušností, další je katolíkem od školních let nepraktikujícím, nebiřmovaným a za sebou má nedokončenou konverzi k judaismu. Ponechám na čtenáři, aby sám rozhodl, kam tyto dotyčné zařadit, téma je to diskutabilní. Pouze tento sbor navštěvuje devatenáct sboristů, dva další příležitostně docházejí do jednoho dalšího sboru a čtyři navštěvují tři jiné sbory. Většinou se sboristé o tomto sboru dozvěděli z doslechu, od svých přátel, kamarádů, spolužáků, od zpěváků ze sboru v dobách vysokoškolského studia i od známých, které mají mezi premonstráty. Někteří zpěváci pocházejí přímo z farnosti nebo bydlí v její těsné blízkosti, k některým se informace o existenci tohoto souboru dostala prostřednictvím zaměstnání, přes časopis Břevnovan¹², ze společné akce sborů (konkrétní akce nebyla uvedena). Ostatní se ke sboru dostali pomocí svých příbuzných (manželka – v dobách začátku sboru šlo ještě o přítelkyni, dále švagr, bratr...), někteří byli osloveni buď přímo sbormistrem, nebo vystoupením ansámblu, kterého byli účastni při návštěvě baziliky. Do sboru docházejí tři zpěváci od jeho založení (r. 1990), někteří zde zpívají více než dvě dekády, značná část členů sboru přesáhla už i jedno desetiletí a ostatní členové, což činí slabou polovinu, docházejí do sboru již také několik let.

Na otázku, co sboristy přimělo navštěvovat právě tento sbor, zaznělo nejvíce odpovědi: potřeba a touha zpívat, příjemný kolektiv, dobrá parta a přátelská atmosféra ve sboru, známost se sbormistrem, jeho osobnost a repertoár. Ostatní důvody zahrnovaly: dostupnost, velmi dobrý dojem z vystoupení sboru i dobré jméno sboru, místo působení souboru, potřeba být s lidmi podobných zájmů, nezbytnost odvrátit pocit samoty a realizovat se, láska k hudbě i k přítelkyni (dnes manželce), ale i skutečnost, že dotyční chtěli pokračovat se zpěvem ve sboru, který navázal svou činností na sbor předchozí a v neposlední řadě impulsy a okolnosti, které přiměli některé

¹² Břevnovan – časopis pro občany Prahy 6

docházet do tohoto sboru, byly rozličné: jedna sboristka, která byla ve spádovém kostele sboru pokřtěná, vnímala tuto službu zpěvem jako jistou práci pro farnost, jiná zas uvedla, že v době, kdy chtěla začít chodit do sboru, se dozvěděla právě o tomto ansámblu a bylo rozhodnuto. Většinu zpěváků motivuje ke zpívání v tomto sboru kvalitní repertoár, prima lidi a sbormistr jakožto dobrý člověk, osobnost a profesionál v jedné osobě. Ostatní motivují podobné a totožné faktory jako při rozhodování ve výběru sboru: dobrá dostupnost z domova i z práce, dobré jméno sboru, prostředí, příjemné trávení volného času, a odreagování od práce a povinností, humor a veselá nálada, vztah k hudbě, skladby s velkým obsazením orchestru i pocit spokojenosti ve sboru. Jiní uvedli, že je motivuje neformální průběh zkoušky a neopakovatelná atmosféra na kůru, aktivní provozování hudby, které dává víc než pasivní poslech cizího, byť dokonalého provedení hudby. Jeden člen sboru poskytl odpověď nejen v rámci vlastní sebekritiky, ale zároveň i s uznáním a vzdáním poklony a obdivu na adresu sbormistra: „*Tak skvělá muzika na tak vysoké úrovni, které se může volně zúčastnit i neumětel, se v jiném sboru nedělá.*“¹³

Až na jednoho mají všichni respondenti zkušenosti se zpíváním v jiných sborech, sedm členů navštěvovalo v životě celkem pět sborů, čtyři zpěváci celkem čtyři sbory, u zbývajících se návštěvnost jiných předcházejících sborů různila – od tří sborů za život až po jeden soubor. Dva respondenti nikdy předtím v žádném ansámblu nezpívali. Celkem devatenáct členů sboru v dětství navštěvovalo sbor, šest nikoliv. Collegium Strahoviense svým členům mnohé dává, převážně radost a uspokojení z muziky, do života jim přináší obohacení z aktivního provozování hudby, naplnění po hudební stránce, sílu jít životem dál, pohodu, dobrý pocit z využití hlasu a daru, nové zkušenosti a poznatky, dobrý pocit z celkové souhry hlasů a společné práce a zážitky z různých zajímavých akcí. Mnohým prostřednictvím hudby sbor obohacuje život, otevírá jim obzory v poznávání nových úžasných děl a poskytuje jim prostor v realizaci oblíbené aktivity. Jiným sbor nabízí nová kamarádství i přátelství, možnost popovídat si s milými lidmi, poznávat je, či být účasten na tvůrčí práci při interpretaci duchovní hudby. Zkoušením díla si člověk totiž hudbu víc promyslí, prožije ji a pochopí, o jak vzácné okamžiky ve sboru může jít, přibližuje jedna odpověď: „*Sbor mi dává potěšení, že díky sbormistrovi jsem někdy přítomna opravdu mimořádně tvůrčí chvíli.*“¹⁴ Nejvíce sbor zpěvákům bere čas, trpělivost a chuť (obzvláště při častém opakování téhož místa skladby), energii, soukromí, dokonce i hlasivky. Výčet těchto aspektů není tak obsáhlý, zejména z důvodů, že i když se o tohle všechno dotyční cítí obráni, jsou zároveň přesvědčeni o tom, že ta námaha a investice stojí za to, když vše funguje a zpívá jak má, že čas nemůže být ztrátový a proto ho sboristé obětují rádi. Našli se i takoví

¹³ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 26. 6. 2014

¹⁴ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 28. 6. 2014

respondenti, kteří se otázkou, co jim sbor bere, nikdy nezabývali nebo jsou přesvědčeni o tom, že sbor jim mnohé pouze dává.

Všichni členové sboru, kromě dvou sboristů, kteří spadají do farnosti Strahov, dojíždějí z různých částí Prahy (Vinohrady, Suchdol, Bílá Hora, Lužiny, Podolí, Žižkov, Vršovice, Stodůlky, Hůrka, Smíchov, Lhotka, Strašnice a z různých dalších oblastí Prahy 4, 5, 6, 7, z Prahy – západ). Dvě sboristky dojíždějí střídavě ze dvou míst, podle toho, kde se zrovna vyskytují – k těm vzdálenějším místům patří Louny a Žehuň. K povinnostem spojeným s členstvím sboru se rodiny sboristů staví pozitivně nebo neutrálně, výjimečně smíšeně či spíše negativně. Ve většině případů však jde o přístup kladný, bezproblémový, plný respektu, tolerance, podpory, pochopení (rodinní příslušníci rovněž navštěvují tentýž sbor). Jednu pětinu sboru tvoří jedinci, kteří žijí sami, tudíž si svůj čas organizují libovolně, aniž by museli brát ohled na svou rodinu. S hudební úrovní sboru jsou spokojeny naprosto a bez výhrad tři pětiny sborového osazenstva. Ti ostatní jsou v zásadě spokojeni, mají jen určité připomínky: problém vidí v tom, že spousta členů postrádá základní hlasové školení, navíc je zde nevyrovnanost jednotlivých hlasových skupin a oba tyto faktory omezují výkonnost sboru. Potíž spatřují i v kázni při zkouškách, zejména v nesoustředěnosti a nepřipravenosti zpěváků, i v jejich vlažném přístupu. Objevil se zde i názor, že každá úroveň sboru závisí především na stabilitě zdravého jádra. Vzhledem k situaci, že Collegium Strahoviense je sbor složený ze zpěváků amatérů, vždy je co vylepšovat.

S webovými stránkami sboru jsou všichni zpěváci spokojeni, někteří víc než dost; najdou tam vždy aktuální a potřebné informace. Webové stránky vyhodnotili jako funkční, perfektní a vynikající natolik, že lepší ještě neviděli. Pouze dva členové sboru nehodnotili z důvodu, že je nevyužívají. Co se týče prostoru ke zkoušení, někteří ho jednoznačně označili za nevyhovující, jiní jsou spokojeni. Nevýhodami jsou: malý a vlhký prostor (stejně jako archiv s notami), špatná akustika, nízký strop a nedostatečně větratelná místnost, což způsobuje, že při zpívání je málo čerstvého vzduchu. Bohužel se však nic lepšího nenabízí, proto se musí sboristé spokojit s tím, co mají, i když by si dle vlastního názoru sbor zasloužil lepší a větší prostory. Navzdory všem nevýhodám však členové sboru spatřují i klady: útulnost, blízkost sobě navzájem, sociální zařízení a malá kuchyňka. Přestože na zkoušení s orchestrem jsou prostory nevyhovující, pro běžné zkoušky sboru dostačují; je lepší mít vlastní prostor, než pronajatý.

Vztahy ve sboru mezi jeho jednotlivými členy jsou vnímány pozitivně, jako dobré, přátelské, kamarádké a slušné, neutrální a normální – ve smyslu vztahů mezi lidmi různých profesí, které spojuje zájem o sborový zpěv. Občas se ve sboru vyskytnou i přátelská sýčkováni a jiskření, někteří spolu jen vycházejí nebo si myslí o druhém své, mezi členy však nejsou žádné otevřené konflikty. Jeden se vzdal odpovědi s vysvětlením, že nepatří mezi ty, co pomlouvají.

Většina sboristů zde našla nové skutečné přátele, pouze dva respondenti odpověděli záporně. Objevily se i odpovědi, že spíše než přátelé, našli dotyční blízké, známé a kamarády. U dvou členů sboru jsem se setkala s pozoruhodným pojetím a pochopením otázky. Jedna dotázaná vyjádřila stanovisko, že do sboru nešla s cílem najít si přátele a dodává, že to zde není ani možné. Odpověď druhého dotázaného si dovoluji citovat: „*Neznám kategorii „skutečný přítel“, „skutečný nepřítel“, „neskutečný přítel“, ani „neskutečný nepřítel“, ani si nekladu nárok, aby mě kdokoliv považoval za přítele. To není můj cíl ve sboru.*“¹⁵ Někteří sboristé se mezi sebou vzájemně schází i za jiných okolností, než je zpěv. Místo a frekvence se různí: čas spolu tráví na dovolené, návštěvou různých koncertních vystoupení, občasnými výlety, procházkami po zkouškách či posezením u vína, která probíhají pravidelně po produkci. Je-li vyhlášena sborová sešlost a pozvání k přátelskému posezení (v pivovaru, ve zkušebně na konci sezony...), těch se členové sboru účastní také rádi. Tato setkání probíhají několikrát do roka, v některých případech i do měsíce nebo do týdne. Jsou sboristé, kteří se scházejí příležitostně, výjimečně a zřídka, podle toho, jak čas dovolí. Našli se i zpěváci, kteří se s ostatními nepotkávají, buď z důvodu, že nemají potřebu se scházet nebo proto, že mají děti a rodiny. Vztahy členů sboru se sbormistrem jsou vnímány jako normální, dobré, výborné, vřelé, kamarádké, přátelské, i když za klavírem při zkouškách či s taktovkou na produkcích je na sbormistra nahlíženo jako na autoritu. Sbornistra vnímají sboristé jako šéfa, perfektního muzikanta a člověka, který je ve své práci naprosto neotřelý, umí udělat legraci a stmeluje, takže nevyvstává pocit, že by ze strany členů sboru nastávalo nějaké pnutí. Všichni ho mají rádi, vztahy vyhodnocují na kamarádsko – partnerské úrovni. Celková atmosféra ve sboru je opět označena za normální, dobrou, pohodovou, upřímnou a velmi příjemnou. Atmosféra se odráží od nálady přítomných sboristů, převažuje však veselá nálada. Občasné škádlivé vztahy mezi členy dobrou náladu ve sboru nenarušují, spíše je to občas zábavné, nejsou pocíťovány žádné napjaté vztahy. Tento příznivý vztah občas narušuje např. některé zkoušené dílo, i špatná docházková morálka jak ze strany sboristů, tak i sbormistra. Jedna odpověď dobře vystihla, jak se lidé vzájemně ovlivňují; dotázaná je toho názoru, že celkovou atmosféru sboru tvoří sbormistr, že kolektiv vytváří osobnost. Je-li sbormistr veselý, je veselá i atmosféra. Je-li sbormistr naštvaný, nervózní, je i nálada ve sboru potměšilá, nervózní.

S atmosférou ve farnosti je to už poněkud horší. Jen velmi málo zpěváků si myslí, že je ze strany farnosti vše v pořádku, že jeví zájem, což vyplývá i ze skutečnosti, že dokážou sehnat peníze na vyplacení orchestru. Absence občasných pozvání s pohoštěním ze strany kláštera (cca jednou ročně) je připisována k napjatým finančním rozpočtům, které nemusí být okamžitým projevem nezájmu o sbor. Většina sboristů je však odlišného názoru, ze strany duchovenstva

¹⁵ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 2. 7. 2014

nevnímají vůbec žádný nebo jen minimální zájem. Převažují přesvědčení, že je vše v pořádku pouze tehdy, když farnost něco potřebuje, že atmosféra je „katolicky“ normální, tzn. ze strany farnosti nezájem, občas i jasný odpor, že sbor je trpěn, mnohdy jako nutné zlo (ne však u všech kněží). Situace sboru je specifická i tím, že kostel patří řeholní komunitě, která o spoustě věcí rozhoduje sama, že duchovní správa je sboru velmi vzdálená a uvažuje o něm pouze jako o najatých řemeslnících, přestože sboru z této činnosti neplynou žádné peníze, a že se kvalita předpokládá jako samozřejmost. Vyskytl se zde i postoj, že farnost si sboru cení, nicméně duchovenstvu je to jedno, sbor by jim asi ani nechyběl. Neumějí ho dle názoru využít ani pro vlastní „reklamu“ farnosti, ani pro skutečně pravidelnou spolupráci. Někteří sboristé se odmítli vyjádřit z důvodů, že do celé situace nevidí, protože se o ni nezajímají, ani ji nesledují, i proto, aby si nekazili iluze. Některé odpovědi vyřkly přání, že by se vztahy mohly ze strany duchovenstva zlepšit.

Sboristé s výběrem zpívaných děl jsou převážně spokojeni. Někteří to neřeší a zpívají poslušně to, co je jim sbormistrem předloženo. Přestože se vyskytnou díla, která zpěvákům nesednou, jsou náročná, je takových případů zanedbatelné minimum a neznamena to, že se členové sboru můžou svobodně vyjadřovat k výběru děl či pomýšlet na revoluci. Nakonec se vždy ukáže, že sbormistr vybral dobře. Několik sboristů postrádá v repertoáru i jiná (světská) díla a uvítali by i více pestrosti – např. ve výběru kratších, menších skladeb, děl z období renesance a 20. století. Na otázku týkající se oblíbených hudebních skladatelů odpovědělo neutrálně jen několik sboristů. Někteří jsou zcela nevyhranění, jiným vyhovují autoři z období baroka a klasicismu. Ostatní členové nejvíce uváděli autory z období klasicismu (W. A. Mozart, J. Haydn, L. van Beethoven, F. X. Brixl, J. J. Ryba), dále z baroka (B. M. Černohorský, P. J. Vejvanovský) a z hudební etapy romantismu (A. Dvořák, G. Verdi). Největší oblibu u zpěváků však má A. Dvořák. Na otázku, proč právě on, se sešlo množství rozličných odpovědí:

- je to ČESKÝ skladatel a nejgeniálnější hudební skladatel všech dob
- jeho díla jsou melodická, vznešená, logická a mají duchovní dimenzi, vklad
- jde o muziku neskutečné krásy a hloubky
- srdeční záležitost, hudba plná duchovna, citu, nadpozemskosti, hudba, která oslovuje
- umí vystihnout, co cítíme, ale nedovedeme popsat
- mluví z duše nám všem, je tu koncentrace české hudební tradice
- líbí se mi; mám ho ráda; jeho tvorba je mi emočně i hudebně blízká
- nádherná hudba, ze které vyzařuje to, jak ji cítili, dále pokora a hluboká víra

Hned za A. Dvořákem získal největší pozornost W. A. Mozart; důvody se opakovaly: srdeční záležitost, obliba, duchovní tematika děl, nádherná hudba. Čeští mistři (P. J.

Vejvanovský, J. Suk) zaujali tím, že se dle výpovědi v jejich hudbě objevují melodie, „*kteřé nám zpívaly maminky, když jsme byli malí a je to prostě naše hudba.*“¹⁶ Velkým výčtem prošla i mnohá zpěváky oblíbená díla. Pro snazší přehled uvedu autora a s ním všechna zmíněná díla (na prvním místě vždy to nejoblíbenější), popř. i odůvodnění:

- Antonín Dvořák: Stabat Mater, Mše D-dur Lužanská, Te Deum (srdeční záležitost, v dílech mnoho citu, zpívá se snadno)
- Wolfgang Amadeus Mozart: Requiem d-moll, Krönungsmesse in C, ostatní mše i jiná drobná díla, Vesperae solemnes de confessore¹⁷ (díla zpěvná a snadno naučitelná, oslovují)
- Bohuslav Matěj Černohorský: Vesperae minus solemnes¹⁸
- Charles Gounod: Missa solemnis Cäcilienmesse
- Václav Emanuel Horák: Missa Decima in B
- Johann Nepomuk Hummel: Missa in D
- František Xaver Brixi: Missa in D (blíže nespecifikováno)
- Jakub Jan Ryba: Česká mše vánoční (klasika, která se tradičně zpívá každým rokem)
- Antonín Rejcha: Te Deum laudamus

Jedna členka na otázku týkající se oblíbených hudebních děl odpověděla: „*Spoustu z toho, co zpíváme ... Proč, to těžko říci. Některé skladby prostě se mnou tak nějak souzní.*“¹⁹ Někteří sboristé pak obecně uváděli díla z období renesance, baroka, klasicismu, romantismu i některá díla z dvacátého století, někteří mají rádi spíše kratší skladby (nemusejí být ani s orchestrem), jiní naopak tíhnou k velkým orchestrálním mším, které mají hudební logiku a harmonii. Ti, co mají rádi gregoriánský chorál, si na své nepřijdou, avšak nemají s tím žádný problém. Několik sboristů nemá žádné oblíbené dílo, zpívají rádi vše, protože každé dílo obohacuje jiným způsobem. Latinským textům značná část sboru rozumí. Latinu povětšinou studovali (krátkodobě i dlouhodobě) na gymnáziích nebo vysokých školách (KTF UK), nebo s ní přicházeli do kontaktu již od dětství. Liturgickým textům, které se opakují, není problém po dlouholeté praxi porozumět. Ti, co nerozumí zcela všemu, využívají internet, znalostí svých kolegů ve sboru, překladů, které jsou k dispozici na webových stránkách sboru nebo literatury (misál, bible, latinsko-české knihy apod.) Některé (zejména lidi bez náboženského vyznání) neporozumění tomu, co zpívají, nikterak netrápí, do latinských textů se nedokážou vžít a najít

¹⁶ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 26. 6. 2014

¹⁷ Vesperae solemnes de confessore = Nešpory

¹⁸ Vesperae minus solemnes = Malé nešpory

¹⁹ Srov. dotazník jednoho ze sboristů ze dne 24. 8. 2014

v něm emoce. Prioritní pro ně je nalézt požadovaný výraz dle hudby, což se po letité praxi daří, z toho důvodu se po českém překladu ani neshánějí.

Preference ve sborových vystoupeních (liturgie/koncerty/akce) spousta sboristů nemá. Je pro ně důležité, že k vystoupení vůbec stále dochází a že jsou příležitosti si zazpívat, zpívají zkrátka to, co se po nich chce a kde se to chce. Nedá se upřednostňovat jedno před druhým, poněvadž každé provedení hudebního díla má svou atmosféru, svůj půvab a hodnotu. Uvědomují si, že sbor má široké rozpětí a dokáže se prezentovat při jakékoliv příležitosti a vždy by to měla být prezentace kvalitní a s plným nasazením. Jiní členové sboru, kteří upřednostňují liturgii před dalšími jinými vystoupeními, svůj názor odůvodňují faktem, že právě pro tyto účely byla tato hudba primárně psaná. Navíc se zpívá z kůru kostela (až na výjimky), odkud stavitel kostela hudbu předpokládal, tudíž z toho důvodu to vyhovuje akusticky. Vyhovující je zároveň i to, že je hudba spojená s liturgií – nese s sebou vnitřní náboj, duchovní rozměr a skryté poselství tak snáze vyplývá na povrch a je to nejušlechtilější příležitost, kdy člověk může zpívat. Podmínkou je, že díla nesmějí být krácena vypouštěním některých částí, výhodou je, že na sbor, který zpívá na kůru, není vidět. Několik zpěváků preferuje koncerty a zájezdy, protože jde o akce v terénu, kde se členové mezi sebou více poznávají. Koncertní vystoupení vyhovuje některým sboristům i proto, že nejsou žádného náboženského vyznání, někteří se přiklánějí i ke koncertním provedením mší v kostele. Rozdíl mezi provedením jedné skladby při liturgii a na koncertě je patrný takřka všem sboristům a to z různých úhlů pohledu. Projevuje se to na atmosféře, protože koncertní provedení není děleno na jednotlivé části, dílo je provedeno vcelku, má tedy větší tah a nic se z něj nevynechává. Provedení skladby při liturgii je to, co skladatel zamýšlel, to koncertní vystoupení postrádá a je o tuto skutečnost chudší. Při zpívání v kostele je důležitější liturgie, na koncertech samotná hudba. Zatímco při bohoslužbách dochází ke spojení s Bohem, na koncertech mnohem více s posluchači – jde o sepětí a vzájemnou interakci, kde se zároveň projevuje snaha podat co nejlepší výkon. Mše vyžaduje soustředění především na liturgii samotnou, kdežto koncert na dílo a jeho provedení; obojí může někoho obohacovat, stejně jako i rušit. Patrný je rozdíl přednesu a náboje skladby, důležitou roli sehrává prostor a tréma. Mezi odpověďmi se vyskytl i názor, že dotyčný vnímá pouze dobrý či nedobrý výkon, nic víc. Asi dva sboristé rozdíl nepozorují.

Na otázku, jak sbormistr prezentuje duchovní díla, se sešlo několik zajímavých odpovědí, které si dovolím citovat:

- „Sbormistr vždy chce pracovat na výrazu (I když mu to ne vždy s námi jde). Neříká vždy proč, prostě to tak cítí.“²⁰
- „Sbormistrova síla není ve slovním výkladu – nemyslím tím, že by to nezvládl, naopak, dokázal by to bravurně. Jeho síla je v hudební interpretaci, v humoru, porozumění hudbě a v energii, kterou do zkoušek i produkce dává. Jeho klavírní doprovod zastane celý orchestr.“²¹
- „Většinou moc nevysvětluje, ale mně to nevadí, znám ho dlouho a tak dobře, že to vnímám podobně jako on. Umí lidi vtáhnout do díla i bez vysvětlování. Stačí mu věřit.“²²
- „Souhlasím s jeho „metodikou“, že hudba k nám nakonec promluví sama. Domnívám se, že nepřístupuje k hudbě z pohledu, je-li ryze duchovní či nikoli. Hledání hudebního výrazu má vždy rozmyšleno předem (agogika, dynamika).“²³

Ostatní členové sboru rovněž souhlasí, že sbormistr informuje zpěváky, jak by dílo mělo vypadat; vysvětlování provádí svým osobitým, lapidárním způsobem, trpělivě a důkladně všem přibližuje svou představu, výborně poukazuje na nedokonalosti, které na rozdíl od sboristů slyší, napovídá i mnemotechnickými pomůckami, vtipně a s humorem, výkladu a vysvětlování věnuje mnoho času, a i když mnozí rozumí, co tím myslí, kýženého přednesu se mu ne vždy podaří dosáhnout. Je to dáno tím, že má před sebou skupinu amatérů, takže musí dělat i kompromisy. To ovšem není omluvou pro zpěváky; požadovaný přednes totiž záleží i na nich, jejich spolupráci, náladě a snaze. Přestože sbormistr vše perfektně vysvětlí z hudebně výrazové stránky i obsahově, našel se respondent, který rozumí tím méně, čím více sbormistr ozřejmuje, vysvětluje a předvádí. Na druhou stranu není ani potřeba stále něco vysvětlovat; vzhledem k situaci, že sbor zpívá de facto stejné texty, výraz občas sám vyplyne z toho, o čem se momentálně zpívá.

Všichni sboristé (kromě osmi) všechny své děti (i vnoučata) k hudbě vedli nebo stále ještě vedou. Rodiče, kteří mají ještě děti maličké, je k hudbě přibližují prozatím tak, že si s nimi zpívají doma sami. Tam, kde jsou v rodinách děti školou povinné, se klade na vztah k hudbě větší důraz. Děti buď chodí do ZUŠ a věnují se hře na hudební nástroje (trubka aj.), zpěvu, baletu, nebo navštěvují dětské sbory. Děti, které už vyrostly a jsou z nich dospělí, se hudbě většinou věnují i nadále – umí hrát na hudební nástroje (kytara, klavír, klarinet, flétna,

²⁰ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 18. 8. 2014

²¹ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 25. 6. 2014

²² Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 25. 6. 2014

²³ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 26. 6. 2014

akordeon), zpívají ve scholách, sborech. Někteří u aktivního provozování hudby nesetřvali, ale základního vzdělání se jim dostalo, ochuzeni nebyli. V rodině jednoho člena sboru se dokonce úplně všichni členové amatérsky nebo profesionálně věnují hudbě v širokém spektru žánrů. Sedm dotázaných nemá žádné děti, dva z nich jsou však rozhodnutí, že budou-li děti kdy mít, zcela jistě je k hudbě povedou. Jeden zpěvák na otázku neodpověděl. Názory na to, zda může chrámová hudba oslovit i adolescenty, kteří převážně tíhnou k jiným žánrům a odlišné sestavě instrumentalistů, se příliš nerůznily. Pouze tři respondenti jsou skeptičtí a přesvědčení o tom, že chrámová hudba je nemůže oslovit. Ba co víc, mnozí z dospívajících snad mohou být i překvapeni, že něco takového vůbec existuje. Zbytek si myslí, že to možné je; záleží ovšem na tom, jak je mládež doma vedena, mají-li hudební průpravu, mají-li v rodině nějaký vzor, výchovu. Někdy svou významnou roli může sehrát i dobrý učitel. Rovněž záleží i na tom, kam si mládež půjde zazpívat, koho poslechnout, co který sbor zpívá, jak kvalitně dílo přednese a co je chytí za srdce. Důležitá u mladých lidí je bystrá mysl a „otevřené“ uši. Kytara s bicími nástroji totiž nemusí být vždy konkurence plně obsazenému orchestru, problém většinou spočívá v povyšování nebo ponižování různých žánrů mezi mladými. Zároveň je i problém s masmédií, které s adolescentní cílovou skupinou mají své záměry; nejde totiž ani tak o odlišnou sestavu instrumentalistů, jako spíše o plytké projevy v hudbě. Závěrem tohoto vyhodnocování uvedu opět jednu citaci: *„Kde je vůle, tam je cesta. Pokud někdo zájem má a chce se zaposlouchat, může ho to oslovit. Pokud to někdo bere jako nutné zlo, tomu nepomůže ani Dvořák, ani svěcená voda. Skrz zavřené uši hudba nepronikne.“*²⁴

1.4 Svatotomášský sbor

Svatotomášský sbor byl založen v r. 1998 při klášterním kostele sv. Tomáše na Malé Straně. Sbormistrem tohoto sboru je Pavel Verner.

Svatotomášský sbor nemá vlastní samostatné internetové stránky. Informace o něm lze však získat na webových stránkách farnosti sv. Tomáše na Malé Straně, které spravuje zdejší řád augustiniánů.²⁵

1.4.1 Představení sbormistra Svatotomášského sboru

Pavel Verner vystudoval konzervatoř a AMU v oboru violoncello. Je členem smyčcového kvarteta Apollon, rodinného souboru Verner Collegium a členem orchestru Národního divadla. Mnohokrát jako cellista doprovázel sbory jak u nás tak i v zahraničí (např. jako člen České

²⁴ Srov. dotazník jednoho ze sboristů ze dne 26. 6. 2014

²⁵ <http://www.augustiniani.cz/sbor>

filharmonie). Sbormistrem Svatotomášského sboru je již sedmnáct let. Co se týče jeho hudebních zkušeností sbormistra, vedl v minulosti studentský sbor.

1.4.2 Složení sboru

Svatotomášský sbor tvoří 30 členů, z toho 8 sopranistek, 10 altistek, 6 tenorů a 6 basů. Věkový průměr sboru činí cca 40 let, ve sboru je nejvíce zastoupena věková skupina mezi 30. a 40. rokem. Nejmladšímu zpěvákovi je 16 let, nejstaršímu 64 let. Dříve převážná část sboristů pocházela z farnosti, v současnosti většina zpěváků do sboru dojíždí. Členové sboru jsou římští katolíci, ale i osoby bez náboženského vyznání. Z této skutečnosti vyplývá, že sbor je tedy otevřen všem, kdo chtějí zpívat, bez ohledu na jejich víru. Stejně tak je ve sboru vítán kdokoliv bez ohledu na věk; P. Verner nestaví na tom, je-li dotyčný příliš mlád či již pokročilého věku, hodnotí kvalitu hlasu a lidské hodnoty.

Nábor nových členů a konkurz do jednotlivých hlasů neprobíhá. P. Verner se o příchod nových členů stará sám tím, že pouze oslovuje potencionální zájemce. Mezi jeho kritéria týkající se přijetí člena do sboru spadá hudební sluch, snaha na sobě pracovat a také osobní doporučení.

1.4.3 Zkoušky

Svatotomášský sbor má zkoušku jednou týdně, vždy v neděli, v létě od 19.00 h, v zimě od 18.00 hod. a trvá dvě hodiny, v rámci zkoušek neprobíhá rozezpívání. Kromě pravidelných zkoušek absolvuje sbor i jednou ročně soustředění; pokud však soubor podnikne zájezd do zahraničí, neúčastní se soustředění všichni, ale jen část zpěváků. Generální zkouška před produkcí probíhá vždy i s orchestrem, nejčastěji v místě vystoupení, pokud to situace dovolí a je zde tato možnost.

1.4.4 Zázemí

Prostory ke zkoušení má sbor v refektáři kláštera. Jde o zázemí, které je dostačující (je zde piano, světlo a teplo), jediný větší nedostatek spočívá v tom, že neslouží jen pro zkoušky sboru a sboristé se o tento prostor musí dělit. Zcela výjimečně sbor zkouší v místnosti na kůru, kde je archiv not, ovšem jde o prostor, kde je málo místa, nedostatek světla a chladno. Alternativní řešení problému nebo možnost zkoušet jinde a celou situaci změnit se nenabízí. Zkoušky v kostele neprobíhají, i když farnost by zkoušení v kostele dovolila. Problém spočívá v nepříznivých podmínkách; kostel totiž stojí v blízkosti tramvajové trati a neustále projíždějící tramvaje působí jako rušivý element. Navíc je v kostele poměrně chladno a v čase sborových

zkoušek už i nedostatek světla. V kostele probíhají jen generální zkoušky před koncertem, přede mší je to nereálné, protože se lid v kostele modlí růženec.

Stejnokroj Svatotomášský sbor nemá, v případě koncertů, kdy sbor účinkuje nikoli z kůru, ale z lodi kostela, používají sboristé černobílý oděv.

1.4.5 Repertoár

Repertoár Svatotomášského sboru je rozličný, obsahuje gregoriánský chorál i díla současných autorů. Nejvíce sbor však preferuje díla z období renesance a baroka, přičemž převažují duchovní skladby a capella. Liturgickou hudbu 20.–21. století zpívá ansámbl výjimečně, spíše volí zařazení této hudby na koncerty. Přijetí těchto děl zpěváky je neutrální, nepřevažují kladné ani záporné ohlasy.

Kritéria pro výběr materiálu ke zpěvu má P. Verner různá, obvykle však někde něco slyší a následně shání noty, nebo mu noty někdo přinese, popř. doporučí. Na výběru repertoáru se podílejí i někteří zkušenější sboristé, s nimiž P. Verner výběr děl pravidelně konzultuje. Povětšinou bere i v potaz oblíbenost a neoblíbenost skladeb u zpěváků. Sborový materiál obstarává z jiných sborových archivů nebo z internetu. Mezi sbormistrovy oblíbené hudební skladatele, které P. Verner jmenoval, patří T. Tallis, O. di Lasso, L. Vittoria, G. P. da Palestrina, A. Dvořák a F. X. Thuri. Na otázku, proč zrovna tito, se mi dostalo odpovědi: „*Vokální polyfonie a české srdce...*“²⁶

1.4.6 Akce sboru, forma vystoupení

Svatotomášský sbor se věnuje zpěvu při liturgii a koncertní činnosti, převládá však jednoznačně doprovod bohoslužby, v pravidelné periodě jednou do měsíce. Sbor vždy účinkuje při významných církevních a farních svátcích. Mimo domovský chrám vystupuje sbor spíše výjimečně, děje se tak v rámci zájezdů, poutí, apod. Soubor běžně nespolupracuje s žádnými jinými sbory, pokud ano, děje se tak maximálně jednou do roka. Tato kooperace většinou vzniká na přání místního faráře a jde o spolupráci se sborem ze zahraničí.

Koncertní činnost Svatotomášského sboru se rok od roku liší co do počtu vystoupení; v průměru pět až desetkrát za rok. Pokud sbor koncertně vystupuje, veškeré náležitosti (prostory, obstarávání květin) s tím spojené zajišťuje farnost. Vstupné se nevybírání a psaní programů obstarává P. Verner sám. Propagace vystoupení probíhá prostřednictvím plakátků a internetu. Na tvorbě plakátků se podílí P. Verner se svou manželkou, která zajišťuje korekturu, se svými výtvarně nadanými syny Danielem a Vojtěchem a s jednou sboristkou, která je malířkou.

²⁶ E-mailová korespondence s P. Vernerem ze dne 19. 6. 2014

Orchestrální hráče shání sbormistr sám, poněvadž coby profesionální hudebník má mnoho přátel mezi muzikanty.

1.4.7 Spolupráce s farností

Spolupráci sbormistra a faráře z farnosti vyhodnotil P. Verner jako převážně dobrou. Z pastoračních důvodů farář sbor velmi podporuje, přestože vážné hudbě moc nerozumí. Na základě této skutečnosti P. Verner zklamaně konstatoval, že kněz v rámci stylu hudby preferuje písně. Na finanční zabezpečení sborové činnosti farnost nepřispívá; sbor každoročně žádá o grant, který vypisuje místní farář. Na základě toho vždy sbor určitý finanční obnos dostane. Farnost sboru vychází vstříc, i když je potřeba, aby ansámbl zkoušel v kostele. Komunikace faráře se sbormistrem je vcelku dobrá, jediný větší problém tkví ve skutečnosti, že obě strany jsou časově velmi vytížené a stává se, že včas nestihnou vše potřebné prokonzultovat. Díky vzájemným konzultacím jsou termíny zpěvu při liturgii určeny vždy po dohodě s farářem, ovšem s ohledem na časové možnosti sbormistra.

1.4.8 Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru

P. Verner atmosféru ve sboru vnímá a hodnotí jako přátelskou. Sbormistr se schází se členy sboru i za jiným účelem, než je pouze zpěv; děje se tak při různých oslavách, vzájemných návštěvách, degustacích vína apod. V souboru sbormistrovi vypomáhají navíc dva varhaníci, dva náhradní sbormistři z řad pěvců a organizační ředitel sboru. Jejich úloha a pomoc spočívá v nácvičku jednotlivých hlasů, korekci dynamiky a výrazu a v rámci organizace. Na tuto skutečnost navazuje také fakt, že P. Verner ve sboru se zkušenějšími zpěváky diskutuje nejen chod sboru, ale i díla. Jím vybraný sborový materiál prezentuje málokdy, většinou jen předloží noty a zkouší se. Souvislosti textu s hudebně-výrazovými prostředky sboristům vysvětluje a přibližuje až při hlubším studování skladby formou předzpívání nebo hry na piano. Kýženého projevu se mu podaří docílit jen občas.

1.4.9 Komunikace se členy orchestru, se sólisty

Komunikace se členy orchestru, profesionálními sólisty i s varhaníkem doprovázejícím sbor při vystoupení funguje výborně. Vzájemná domluva mezi sbormistrem a varhaníkem na produkci děl se nese v duchu respektu a dohody. Většina profesionálních hudebníků a sólistů se sborem vystupuje pravidelně. P. Verner si obsazení instrumentalistů a sólových zpěváků zajišťuje sám. Někdy se stane, že členové orchestru a sólisté pocházejí i z vlastních řad sboru. V případě, že Svatotomášský sbor obdrží grant na jejich Festival duchovní hudby, kterou pořádá

svatotomášská farnost (resp. P. Verner a farář), profesionální hudebníci jsou většinou placeni. Pakliže hrají zdarma, jednájí tak z přátelství k rodině P. Vernera.

P. Verner není sbormistr a varhaník v jedné osobě, tudíž spolupracuje s několika jinými varhaníky. Jeden z nich je ve farnosti stálým varhaníkem, ten doprovází sbor pouze při liturgii, koncerty nedoprovází. V případě potřeby jsou k dispozici ještě další dva varhaníci.

1.4.10 Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD

Svatotomášský sbor nezaujímá žádnou právní subjektivitu, veřejnosti je znám a vystupuje jako farní sbor, informace o něm jsou dostupné na stránkách farnosti. Sbor neodvádí žádné poplatky a nemá sponzory k různým příležitostem (cestovné při výjezdech, vydávání CD, honoráře). Jejich diskografie obsahuje pět vydaných CD.

1.4.11 Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru

P. Verner vystudoval obor violoncello na konzervatoři i na AMU a jako cellista doprovázel mnohokrát sbory u nás i v zahraničí. K jeho rozmanitým hudebním zkušenostem kromě vedení Svatotomášského sboru, kterému se věnuje již sedmáct let, bezpochybně patří i vedení studentského sboru v minulosti. Rozdíl v porovnání těchto dvou sborů spatřuje v tom, že studentský sbor byl sice méně zkušený, ale o to více nadšený a zapálený do zpívání. Ve Svatotomášském sboru odhadem sbormistra je asi polovina zpěváků, kteří mají hudební vzdělání ze ZUŠ a druhá polovina je absolutních hudebních amatérů. Ve svém kolektivu mají dokonce jednu členku – varhanici, která vystudovala na konzervatoři obor varhany, ale hrou na varhany se neživí.

1.4.12 Zpracování dotazníků od členů Svatotomášského sboru

Ze Svatotomášského sboru se mi navrátilo 6 dotazníků, z toho 4 od žen a 2 od mužů. Ti, kteří dotazník odevzdali, jsou římskokatolického vyznání. V rámci zařazení do hlasových skupin se mi sešly dotazníky z každé hlasové sekce: 1 sopranistka, 2 altistky, 1 vypomáhá střídavě dle potřeby v sopránu nebo altu, 1 tenor a 1 bas. Všichni navštěvují pouze tento sbor a dozvěděli se o něm z různých zdrojů: od kamarádů a přátel, od sbormistryně, která zpívala ve sboru, který u sv. Tomáše působil a již zanikl i od rodinného příslušníka. Jiný ze zpěváků je farníkem této farnosti, takže se sborem se setkal při bohoslužbách, když sbor doprovázel liturgii a díky této skutečnosti začal soubor navštěvovat. Další sboristka je spolu s manželem zakládající členkou sboru, navštěvuje jej tedy od jeho prvopočátku. Polovina z dotázaných navštěvuje tento sbor již více jak jednu dekádu, druhou polovinu tvoří sboristé docházející do sboru různě dlouhou dobu.

Většinou zpěváků byla impulsem touha a chuť zpívat, absence sborového zpívání a potřeba angažovat se v této oblasti. Vzhledem ke skutečnosti, že tehdejší převor augustiniánského kláštera při kostele sv. Tomáše se snažil založit sbor, který by provozoval liturgickou hudbu a oslovil P. Vernera jakožto profesionálního muzikanta se zkušenostmi, neváhala tuto výzvu uchopit ani jedna ze sboristek – manželka P. Vernera. Učinila v té době tak nejen z ryze osobních důvodů, nýbrž i proto, že měla hlasové dispozice a hudbu milovala; šlo od začátku o společný podnik. Zpěváky motivuje navštěvovat tento sbor přátelská atmosféra, přátelé, parta okolo P. Vernera, jeho osobnost, kvalitní repertoár, rodinné vazby. Jedna altistka dokonce uvedla, že sbor *vnímá jako svou nedílnou součást*.²⁷

Všichni, až na jednoho, který nabývá prvotních zkušeností se zpíváním ve sboru teprve nyní, už v minulosti navštěvovali pěvecké soubory v délce pravidelné docházky alespoň jednoho roku. Dva zpěváci v dětství žádný sbor nenavštěvovali, ostatní zkušenosti s vystupováním v dětských sborových souborech mají.

Nejvíce zpěvákům sbor a povinnosti s ním spojené bere čas a energii, i když byli i ti, kteří se vyjadřovali pouze kladně; sbor jim přináší pocit sounáležitosti, přátelství, zážitky, radost, duchovní naplnění, uspokojení, krásnou hudbu a dodává jim energii. Objevilo se i tvrzení, že sbor nemůže nic brát, poněvadž pravidelné zkoušení je potřebné. Vzhledem k tomu, že u některých členů je sbor nedílnou součástí rodinného života, projevují se zde aspekty zasahující do soukromého života kladně i záporně. V rámci kladných prvků se jedná o prohlubování rodinných vztahů i vztahů s ostatními členy a jejich rodinami, společné prožívání krásné hudby, prostřednictvím níž všichni pomáhají k povznesení liturgie. Díky sborovým soustředěním a koncertním vystoupením se naskýtá možnost poznat spoustu krásných míst České republiky a jiných zemí a zároveň jedinečné uvědomění si, že skrze hudbu se lze dorozumět i s lidmi, od nichž za normálních všedních okolností dělí jazyková bariéra. V rámci záporných prvků se pak jedná o spoustu investovaného času a energie do organizačních záležitostí (e-mailová komunikace, příprava not, zájezdy, soustředění, řešení konfliktů) a podstatného zásahu do soukromí (společné oslavy; dotyčná zmiňuje, že nabízí relativně často přenocování jedné rodině z důvodu, že na zkoušky dojíždějí a mají čtyři malé děti).

Dva dotázaní nemají problém s dojížděním na zkoušky, protože pocházejí přímo z farnosti nebo bydlí v její blízkosti. Ostatní musí docházet z okolí (Praha 3, 7, Žižkov), jedna sboristka dokonce dojíždí až z Cerhenic u Kolína. Rodiny sboristů plně akceptují členství a s ním spojené povinnosti vůči sboru a k aktivitě svých příbuzných se staví kladně. Zejména díky

²⁷ Dotazník jedné členky sboru ze dne 29. 6. 2014

pochopení, poněvadž někteří rodinní příslušníci zpívají ve sboru také. Stává se ovšem taky, že občas vznikají neshody, ale jak někteří tvrdí, nezbylo jim nic jiného, než přivyknout. S hudební úrovní sboru jsou všichni spokojeni. Podobně panuje i spokojenost v produkování kvalitní hudby i v počtu dobrých zpěváků. K lepší úrovni sboru by ovšem zajisté přispělo, kdyby všichni poctivě chodili na zkoušky a kdyby bylo k dispozici více kvalitních hlasů.

Odpovědi týkající se názoru na webové stránky sboru se různily. Někteří byli více či méně spokojeni, jiní konstatovali, že sbor stránky nemá nebo že je nesleduje, byli i ti, kteří projevíli nespokojenost. Zkoušky sboru probíhají převážně v prostorách kláštera, v refektáři. Někteří vyjádřili s prostorem ke zkoušení spokojenost, naprosto vyhovující je, že tam mají pianino, blízkost a dostupnost toalety. Bohužel však má tento prostor i své nevýhody, zejména to, že refektář není určen výhradně pro sbor a prostor refektáře je při plné účasti sboru docela malý. Zároveň pak zde není ani možnost ukládat noty a ty se musí na každou zkoušku i produkci přenášet. Vzhledem k této situaci se stává, že zkouška musí proběhnout jinde (např. doma u sbormistra).

Vztahy ve sboru vnímají všichni respondenti jako dobré, kamarádké až přátelské, do značné míry rodinné, i když se čas od času vyskytne nějaký problém, nedorozumění. Až na jednoho respondenta, který prozatím ve sboru ještě nenalezl skutečné přátele, všichni ostatní přátele našli. Dva zpěváci se mimo zkoušky a produkce sboru s ostatními sboristy nescházejí, ti ostatní ano a tak často, jak jim to jejich soukromý život a jiné povinnosti dovolí. Někdo dvakrát do měsíce, někdo jen jednou. Děje se tak při různých příležitostech (př. narozeniny, oslavy, grilování i práce na zahradě u mimopražských kolegů), ale i pouze v případě obyčejného posezení po zkoušce. Vztahy se sbormistrem vnímají sboristé jako velmi dobré, přátelské, s převahou obdivu a úcty. Celkovou atmosféru ve sboru pak zpěváci vyhodnotili jako přátelskou, dobrou, klidnou a spokojenou. Jediný nedostatek, který postřehla jedna sboristka, spočívá v tom, že někteří postrádají určitou zodpovědnost vůči sboru a svým kolegům a mnohdy se pro své osobní starosti a problémy neúčastní některých akcí sboru i za cenu vlastní oběti. Přestože se na otázku atmosféry ve farnosti a zájmů místních kněží o sbor sešly pozitivní odpovědi typu, že farnost vychází vstříc, nikterak neškodí a spolupráce je dobrá, objevila se i vlna negativních vyhodnocení. Převažovalo zklamání, že duchovenstvo hudbě příliš nerozumí, že nedoceňují kvalitu sboru a ansámbl nikterak nepropagují. To se pak projevuje poloprázdným kostelem při koncertech, odchodem lidí z kostela dříve, než dozní skladba, která se při slavnostních bohoslužbách zpívá na konci liturgie a neúčast kněží při vystoupení sboru.

S výběrem zpívaných děl jsou všichni prioritně spokojeni, i když někteří v poznámkách uvedli, že by buď uvítali i jiný repertoár nebo naopak některá díla zcela vypustili. Hudebních

autorů, k jejichž dílům zpěváci tíhnou a s oblibou je zpívají, bylo obrovské množství. Co mě velmi zaujalo, byla skutečnost, že takřka všichni uvedli i důvod, proč je mají tak moc rádi. Nedovolím si něco vypustit či vynechat, protože odpovědi byly velmi autentické. Proto vždy uvedu jejich oblíbeného hudebního skladatele a do závorky napíšu odůvodnění:

- Orlando di Lasso (má zpěvné party, je to krásná muzika)
- Thomas Tallis (je nejlepší; miluji jeho dvojznačnost, ale i jednoduchost)
- L. Vittoria (hladí po duši, je to andělská hluboká hudba)

K uvedeným skladatelům se pak zařadili ještě i A. V. Michna, J. S. Bach, G. P. da Palestrina, J. D. Zelenka, A. Dvořák, F. X. Thuri a Z. Lukáš. Mezi sboristy preferovanými hudebními skladbami se objevilo šestihlasé Ave Maria (O. di Lasso), protože dotyčná osoba vnímá toto dílo jako nádhernou skladbu a interpretuje jej s kolegy, se kterými se jí zpívá velmi dobře. Dalšími skladbami pak byly Mozartovo Laudate Dominum, kantáta ke cti sv. Tomáše a Augustina od F. X. Thuriho, Requiem od P. Kudeláska, O sacrum convivium (autor neuveden). Jeden člen sboru uvedl všeobecně díla z období renesance a baroka, jedna altistka zdůraznila díla J. D. Zelenky a A. Dvořáka a to nejen proto, že jde o skladby geniální, ale že tato hudba v ní plně rezonuje. Zpívaným dílům všichni rozumí, jde o liturgické texty a modlitby. Pakliže není vše zcela jasno, někteří využívají internetu, jiní vlastních znalostí, se kterými rádi pomůžou i ostatním; spíše než doslovným překladem více obsahem díla.

Na otázku, jaká sborová vystoupení sboristé preferují více, zda zpěv při liturgii nebo koncerty, se odpovědi různily. Někdo výhradně liturgii, jiný výhradně koncerty. Ostatní se stavěli k oběma možnostem vyváženě. Shodli se na tom, že při liturgii bývá náročné se soustředit na bohoslužbu, ovšem hudba je součástí obřadu a pomáhá s ním lépe splynout a účastnit se ho aktivně. Naopak při koncertech zpěváci více vnímají kontakt s obecnstvem. Kromě jedné odpovědi se všechny zbylé shodovaly na tom, že zazpívat tutéž skladbu na koncertě či při liturgii nese rozdíl v rámci provedení. Při bohoslužbě se totiž jedná o modlitbu k Bohu či svatým, jde o společné slavení a z pozice sboru o službu, kdežto při koncertním vystoupení jde o umění a zpěv pro lidi, bývá větší tréma a soustředění kvůli publiku.

Všichni respondenti se shodli na tom, že sbormistr interpretuje hudební stránku věci, prezentuje duchovní díla vzorně, dostatečně, vysvětlí, jak si představuje technické provedení, intonaci, vyjadřuje se k dynamice, tempu, výrazu apod. ve výsledném efektu to ale stejně dopadne tak, jak je sbor schopen dílo zvládnout.

Pouze dva sboristé buď děti nemají, nebo je k hudbě aktivně nevedou. Ostatní svým dětem vztah k hudbě zprostředkovali. Někteří z nich chodí do různých sborů, aktivně zpívají

i hrají na hudební nástroje. K otázce, zda je možné, aby sborový chrámový zpěv oslovil i adolescenty, se členové vyjádřili nejen dle vlastních názorů, ale i zkušeností. Tento způsob prezentace hudby může oslovit mládež, pokud je jim vysvětlen hlubší rozměr skladeb a umožněno vyzkoušet si vše prakticky. Pak také záleží na atmosféře uvnitř sboru, ochotě mladých poslouchat v hudbě cokoliv. Jedna sboristka uvedla, že má spoustu přátel – adolescentů, kteří jsou ze sborového zpěvu nadšeni. Ona sama je posluchačkou finského metalu, tudíž nevidí problém, proč by se mladým nemohl tento druh hudby líbit. Opačná reakce jednoho sboristy uváděla, že se starají s manželkou o dvě děti z dětského domova a ti se při produkcích totálně nudí. Do Svatotomášského sboru však chodí i mládežníci, kteří byli pro tento zpěv osloveni a tuto výzvu přijali.

1.5 Pražský katedrální sbor

Pražský katedrální sbor působí při katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha od r. 1999 a jeho sbormistrem je Josef Kšica.

Stručné informace o působení tohoto sboru jsou k získání na webových stránkách metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze.²⁸

Ačkoli byl J. Kšica několikrát osloven s prosbou a žádostí o rozhovor, nereagoval na výzvy a interview s ním se nepodařilo získat. Vzhledem k tomu, že katedrální sbor nemá vlastní internetové stránky s kontaktem na osobu jednající s veřejností a komunikace s jeho sbormistrem vázla, nezdařilo se navázat ani spojení se sboristy a získat vyplněné dotazníky.

Informaci o Pražském katedrálním sboru poskytuje rozhovor s J. Kšicou, který je otištěn v odborném teologickém časopise *Salve*.²⁹ Na otázku, zda v katedrálním sboru zpívají pouze profesionální zpěváci, J. Kšica odpovídá: „*Ano, ten provoz je tu takový – někde máme na nastudování nového programu třeba jen čtyři dny – že by to jinak ani nebylo možné. Chodí sem stále „ocelové jádro“ – amatéři na profesionální úrovni a pak se zde střídají zpěváci z opery Národního divadla, Pražského filharmonického či Kühnova smíšeného sboru... Tady nemůžete říct „my jsme to nějak nestihli“ – tady to musí šlapat pořád.*“³⁰

²⁸ <http://www.mekapha.cz/cz/hudba-v-katedrale/prazsky-katedralni-sbor/>

²⁹ <http://salve.op.cz/>; (*Salve* – recenzovaný odborný časopis vycházející čtyřikrát ročně)

³⁰ *Salve. Revue pro teologii a duchovní život*. Praha: Krystal OP, s. r. o., 2014, roč. 24, č. 2, s. 60. ISSN 1213-6301.

1.6 Salvátorská schola

Salvátorská schola byla založena v r. 1990 a působí při kostele Nejsvětějšího Salvátora na Křižovnickém náměstí v Praze 1. Od doby vzniku sborem prošla celá řada zpěváků, vystřídal se zde i několik sbormistrů. Hlavním sbormistrem od r. 2014 je Eva Filipová.

Salvátorská schola má vlastní internetové stránky.³¹

1.6.1 Představení sbormistryně sboru Salvátorská schola

Eva Filipová je studentkou PedF UK, studuje obory Český jazyk a literatura a Hudební výchova a Sborníctví. V r. 2014 získala v oborech Hudební výchova a Sborníctví bakalářský titul. Od téhož roku je sbormistryní Salvátorské scholy. Přestože v Salvátorské schole působí i pomocní sbormistři, rozhovor jsem dělala pouze s E. Filipovou, protože ona je hlavním sbormistrem celého hudebního uskupení.

1.6.2 Složení sboru

Salvátorská schola je smíšený soubor, počet jeho členů je velmi pohyblivý díky specifickému fungování. Sbor je totiž převážně tvořen studenty, kteří z důvodů studijních pobytů v zahraničí či kvůli studiu nedocházejí do sboru pravidelně, proto je počet zpěváků proměnlivý. Ve zkuškovém období je to cca 20–25 sboristů, tato hranice je minimum. Je i období, kdy do sboru dochází 45 zpěváků. Celkový počet členů sboru se však většinou pohybuje kolem 35 zpěváků. Ve sboru zpívá přibližně 10 sopranistek, 12 altistek, 6 tenorů a 6 basů. Věkový průměr sboru je hranice kolem 30 let, nejstaršímu členovi sboru je přes 60 let, nejmladšímu členovi je 22 let. Věková hranice ve sboru stanovena není, schola je otevřena pro všechny, kdo přijdou a chtějí zpívat. Členové sboru jsou dojíždějící, v okolí kostela Nejsvětějšího Salvátora nebydlí nikdo. Až na pár výjimek jsou všichni katolíci, sbor je přístupný všem bez ohledu na náboženské vyznání.

Salvátorská schola zpívá vždy jednou do měsíce při bohoslužbě, na jejímž závěru se ohlásí, že přijímá nové členy. Do souboru je možno nastoupit kdykoliv v průběhu roku, jednak z důvodu velmi pohyblivého počtu členů a jednak proto, že sbor každý měsíc zkouší nový repertoár, tudíž není problém se do chodu scholy bez problému zařadit. Případní zájemci pak zkontaktují vedoucí; odkazy na ně jsou v ohláškách farnosti, na webových stránkách scholy, nebo se na ně zájemci obracejí prostřednictvím svých známých. Hlavním kritériem pro přijetí do sboru je nadšení pro zpěv. Samozřejmě je vítáno, má-li dotyčný zkušenosti se zpěvem v jiných sborech, ale není to podmínka. Podstatné je, že chce zpívat a dokáže si na tuto aktivitu

³¹ <http://www.farnostsalvator.cz/schola>

vymezit pravidelně čas. Zájemce je pak přezkoušen sbormistry kvůli rozsahu hlasu a zařazení do hlasové skupiny. Sbormistryně sama se snaží, aby se o sboru vědělo, dbá na to, aby ve farnosti na letácích byla informace nejen o Salvátorské schole, ale i o nástupu do scholy, který je možný v průběhu celého akademického roku. Stává, že si sami sboristé přivedou svoje známé, často však noví členové zareagují na výzvu v ohláškách. V nejčastějším případě přijdou proto, že ansámbl slyšeli zpívat a chtěli by se do řad sboru přidat.

1.6.3 Zkoušky

Zkoušky Salvátorské scholy probíhají jednou týdně, vždy v úterý v čase od 17.00 do 18.45 hod. Samotná zkouška však přesně v tomto čase nikdy neproběhne; je to hlavně kvůli zaměstnání, ze kterého sboristé na zkoušku přicházejí. Začíná se tedy vždy kolem 17.15 hod. rozezpíváním, zkouška probíhá v sakristii kostela a končí v 18.40 hod. Dřívější konec je dán časem mše, která začíná v 19.00 hod. a je potřeba na ni vše připravit; není zde možnost ani prodloužení zkoušky. Rozezpívání trvá 10–15 minut a vede ho E. Filipová sama. Soustředění se sborem probíhá jednou ročně vždy na podzim mimo Prahu a jde o víkendovou záležitost. Na soustředění je kladen důraz zejména na nácvik skladeb a schola se snaží udělat co nejvíce práce, ale zároveň je toto zkoušení prostrídáno a příjemně výletem do okolí. Kromě sborového soustředění a výletu pak v neděli ráno schola vždy zpívá na bohoslužbě v tamním kostele. Lokalita sborového soustředění mimo Prahu je vybírána v její blízkosti, v autobusové dostupnosti (př. Svatý Jan pod Skalou). Místo mimo Prahu je vybíráno záměrně; pokud by soustředění probíhalo v Praze, nikdo by se ho podle sbormistryně neúčastnil v plném rozsahu, každý by přemýšlel nad starostmi, co musí ještě udělat, vyřídít, zpěváci by odbíhali, chodili na noc spát domů apod. Cílem víkendového soustředění je kromě zpívání i odpočínutí od všedních starostí. Šlo by naplánovat pouze jednodenní soustředění, ale pro sbor a kolektivitu jeho členů by to byla škoda. Toto tradiční víkendové soustředění probíhá jen jednou ročně, protože většina studentů jezdí na víkendy domů. Je-li potřeba, zejména před nějakým velkým koncertem, zkoušet déle, než ve vymezeném čase, je možnost po domluvě zkoušet v prostorách Gymnázia a Hudební školy hlavního města Prahy a v tamních prostorách mít prodloužené zkoušky. Děje se tak zcela výjimečně, přibližně dvakrát do roka.

Generální zkouška přede mší probíhá v rámci vlastní zkoušky sboru, poněvadž ta se odehrává vždy před bohoslužbou. Sbor zpívá díla a capella, někdy i skladby s varhanním doprovodem, vystupoval i se žesťovým uskupením nebo flétnovým kvartetem. Při produkci jazzové mše mají k dispozici jazzový orchestr. Instrumentalisté mají vlastní zkoušky, dohromady

se zkouší v rámci generální zkoušky před mší. Salvátorská schola zpívá v úterý – vychází to přibližně jednou za čtyři týdny a v neděli – první adventní a svatodušní.

1.6.4 Zázemí

Zázemí ke zkoušení má Salvátorská schola pouze v prostorách kostela. Nejčastěji se zkouší v sakristii, je-li zapotřebí dělených zkoušek, tenor a bas zkouší v kostele. Nevýhodou prostor v kostele je chlad a zima, nevýhodami zkoušek v sakristii je narušování běhu zkoušky těmi, co připravují kostel na bohoslužbu – místností stále někdo prochází a mluví. Velkým nedostatkem je i to, že k dispozici není klavír. Hraje se na elektrické klávesy, které však vydávají příliš umělý zvuk. Podmínky tedy nejsou ideální, všichni členové jsou však na tyto rušivé elementy a nedostatky zvyklí. Vhod by každopádně přišla ještě jedna místnost, i s klavírem. Výhodou zkoušek v prostorách sakristie je, že farnost a sbor o sobě vědí. Zkoušky v kostele bývají jen přede mší, kdy má sbor zpívat, občas ještě i týden před produkcí, když je potřeba si skladbu zazpívat a poslechnout v těchto prostorách. Je-li dílo pouze za doprovodu varhan, zkouší se v kostele častěji.

Stejnokroj Salvátorská schola nemá. Je-li zapotřebí (vánoční koncert, absolventský koncert), členové sboru se pouze sjednotí na stejném oblečení. Nejde o hábit, spíše o barevnou sladěnost, všichni mají černý oděv doplněný o barevnou šálu u žen a o barevnou kravatu u mužů. Spíše než o stejnokroj jde o jednotící prvek.

1.6.5 Repertoár

Repertoár Salvátorské scholy je široký, pestrý a různorodý. Tento rozsah je právě proto, že se zpívá na jednotlivé cykly (jeden žánr = jeden měsíc) a aby si tak každý přišel na své. Pakliže se někomu něco vysloveně nelíbí a odmítá to zpívat, může měsíc vynechat a přijít na díla z jiné hudební etapy. Z toho důvodu obsahuje repertoár skladby renesanční, soudobé, schola určité období věnuje pravoslavné hudbě, nebo hudbě z jednoho období, od jednoho skladatele, od jednoho národa apod. Současná hudba může být pro některé zpěváky těžce uchopitelná a stravitelná na první poslech, ale cestu k ní si postupně dovede vybudovat každý. Ohlasy na konkrétní soudobá díla jsou pak pozitivní. Vzhledem k tomu, že tento styl hudby zpívá sbor asi jen dvakrát ročně, zpěváci jsou přístupní a ochotní zpívat i to, co se jim moc nelíbí, obzvláště když vědí, že za měsíc budou zpívat díla z jejich oblíbené epochy. Kromě těchto děl jsou v archivu not i díla některých členů sboru (např. od bývalého sbormistra), což je pro sboristy dobrá motivace.

Hudební materiál E. Filipová vybírá částečně sama, částečně druhý sbormistr a bývalí sbormistři. Noty – hlavně spirituály obstarává jeden člen sboru. Vždycky v srpnu se všichni sejdou, každý přinese, co má a udělají plán na celý rok dopředu. Důležitou roli sehrává výběr toho, co sboristé rádi zpívají a co by mohlo hezky znít. I zpěváci mohou přinášet notový materiál, který se jim líbí a který by si chtěli zazpívat, nebo sbormistry upozorní na konkrétní noty. Hlavními kritérii pro výběr notového materiálu je náročnost, ohled na liturgické období a soulad s ročním plánem. Co se bohužel nedá uskutečnit, jsou díla psaná pro orchestr a varhany; v kostele Nejsvětějšího Salvátora stojí varhany, s jejichž zvukem se ostatní nástroje nedají sladit, proto je možné realizovat jen díla se samotnými varhanami. Sborový materiál shání sbormistryně z jiných sborů, noty si kopíruje. K mnoha hudebním dílům se dostala během studia. Pouze v případě, že noty nejsou k sehnání, kupuje je, jedná se ale o výjimečný stav. Oblíbenost či neoblíbenost vybraných hudebních děl příliš neřeší. Ve sboru je nastaveno, že dané hudební etapě se ansámbl věnuje pouze jeden měsíc, ne déle. A protože sboristé mají jistotu, že víc jak měsíc se se skladbou, jež jim nevyhovuje, trápit nebudou, ochotně přistupují k nácviku čehokoliv. Uvědomují si, že vše je pro ně přínosem.

E. Filipová má ráda nejvíce českou současnou hudbu. S oblibou interpretuje i W. A. Mozarta a jiné hudební skladatele. Mezi její nejoblíbenější hudební skladatele patří P. Eben, A. V. Michna ale i díla autorů, kteří tvoří pro Salvátorskou scholu (př. M. Reiser, V. Jirsa a další). Hudbu P. Ebena má ráda nejen proto, že jeho díla mají obrovský duchovní rozměr, baví ji hledat si k jeho dílům cestu, objevovat harmonie. Na dílech A. V. Michny se jí líbí prostá harmonie, se kterou se dá variabilně pracovat. Zejména u písní, které mají spoustu slok, může docházet k různým kombinacím a obměnám nástrojů. Má ráda i texty těchto písní. Jeho díla jsou zpěvná a skvělá na poslech.

1.6.6 Akce sboru, forma vystoupení

Mezi formy vystoupení a akce Salvátorské scholy patří především zpěv při liturgii. V každém semestru se snaží mít navíc jeden větší koncert, v prvním pololetí jde o benefiční předvánoční koncert, který probíhá v domovském chrámě. Ve druhém pololetí je to např. Čakovický festival sborového zpěvu nebo příležitostné vystoupení na absolventském koncertě. Sbormistryně se snaží, aby se vystoupení neomezilo jen na zpěv v kostele při liturgii, ale aby zde byla možnost i většího typu zpívání – festivalový, koncertní, nebo vystoupení v některém jiném kostele.

Při liturgii kromě první neděle adventní, neděle svatodušní a kromě doprovodu studentské mše jednou do měsíce v úterý sbor jiné povinnosti ve zpívání a obstarávání hudby

nemá. Velké svátky jako Vánoce, Velikonoce po hudební stránce zajišťuje salvátorský regenschori Robert Hugo. Salvátorská schola zpívá většinou v kostele Nejsvětějšího Salvátora, je to jeho hlavní funkce. Příležitostí vystupovat jinde se sbor nebrání, ale vzhledem ke spoustě práce, kterou ansámbl má v akademické farnosti, tyto příležitosti nejsou vyhledávány. Všichni jsou rádi, že zvládají to, co mají v plánu a že jim to vychází. Sbor nespolupracuje s žádným jiným pěveckým tělesem.

Veškeré aktivity v rámci hudby a zpěvu má na starosti osoba touto prací ve farnosti pověřená; zařizuje koncerty (včetně benefičního předvánočního koncertu), zajišťuje výběr vstupného atd. Sbor pouze vytvoří program, květiny a odměny obstarává jedna členka sboru. Vzhledem k tomu, že Salvátorská schola mívá koncerty v domovském chrámě, odpadají starosti s pronájmem prostor pro koncert. Propagaci koncertů a informovanost veřejnosti o tom, kdy sbor zpívá na liturgii, zprostředkovává sbormistryně, rozdávají se letáčky, plakátky o blížící se akci sboru. V případě, že sbor hostuje v jiném kostele, veškeré organizační záležitosti s koncertem spojené zajišťuje pořadatel. Instrumentalisty do produkce zajišťuje E. Filipová sama ve spolupráci s M. Reiserem, bývalým sbormistrem Salvátorské scholy. M. Reiser učí na Gymnáziu a Hudební škole hlavního města Prahy, kde vyučuje hru na flétnu a žestě, jeho studenti spolupracují se Salvátorskou scholou, jde o příjemnou spolupráci. Vzhledem k situaci, že hráči jsou studenti, není stanoven honorář. V případě spolupráce s profesionálními instrumentalisty sbor čerpá finance na honorář z vlastního fondu sboru.

1.6.7 Spolupráce s farností

Spolupráce s farností probíhá především přes zaměstnance farnosti, protože akademická farnost funguje dost netypicky a farář i ostatní kněží jsou pracovním vytížení. S T. Halíkem, farářem této farnosti, řeší sbormistři jen konkrétní průběh mše, na které sbor zpívá. Kromě toho se ještě vyjadřuje k celoročnímu plánu, dochází k případným úpravám, zda je vybraný repertoár možno ponechat, nebo je třeba ho pozměnit, některé skladby vynechat, přesunout apod. Preference ve stylu hudby duchovenstvo nemá, spíše podporují tvůrčí činnost a vznik nových děl. Nikterak se nevymezují, mají rádi všechno, atmosféra ve farnosti je dost otevřená, proto není problém do liturgie zařadit např. i židovské písně, pravoslavné písně atd. Pokud je něco, co se farářovi nelíbí, do programu se to nezařazuje; jediné, k čemu T. Halík zaujímá negativistický postoj, jsou hlasité zpěvy do mikrofonů apod. Na zabezpečení sborové činnosti farnost přispívá symbolickou finanční částkou.

1.6.8 Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru

Atmosféra ve sboru je výborná, podle sbormistryně je zde cítit obrovské nadšení. Je to díky aktivitě sboristů, kteří do scholy chodí rádi, nenuceně této aktivitě věnují svůj čas, zabývají se danou látkou a skladbou i ve svém soukromí, pořizují si nahrávky, přepisují si hlasy pro sebe... To vše se na atmosféře sboru velmi odráží. Kromě soustředění se sboristé scházejí pravidelně po každé úterní produkci, jezdí společně na exercicie a účastní se dalších příležitostných a náhodných akcí (př. začátek i ukončení sezóny).

Diskutování nad vybranými díly probíhá pouze v rovině spokojenosti či nespokojenosti s výběrem skladeb. V rámci vlastního zkoušení, kdy sbormistr vysvětluje souvislosti textu s hudebně výrazovými prostředky, nikdo nic nekomentuje. Občas se sboristé k dané skladbě vyjádří, ale plně respektují požadavky vedoucích. Sbormistryně se snaží vše hodně vysvětlit, aby každý věděl, co od toho očekává a má pocit, že se jí daří docílit toho, že sboristé pochopí. Instrukce si zaznamenávají do svých not. Mnohdy se však jedná o náročnou cestu pochopení a vyjádření je tedy složitější a pomalejší, určité věci se musí vysvětlovat stále dokola, stále je na čem pracovat, co zdokonalovat. Docílit požadovaného přednesu se však dle hodnotícího vyjádření sbormistryně daří dosáhnout a splnit. Vlastní vysvětlování pak probíhá na základě zkušeností a různých přirovnání, ať už k dílům, která se zpívala, nebo k běžnému životu. Setkává se to s kladnou odezvou a mnohdy je u toho i legrace.

Mezi sboristy jsou i bývalí a pomocní sbormistři, kteří pomáhají s nácvikem jednotlivých skladeb a při dělených zkouškách, každý z nich oddiriguje tu skladbu, kterou si se sborem připravil. K dispozici je jedna členka scholy, která se stará o chod sboru po stránce organizační (obstarávání květin, má na starosti příspěvky a pokladnu sboru). O webové stránky sboru, e-mailovou konferenci mezi členy sboru, jejich registraci a veškeré počítačové záležitosti se stará rovněž jeden člen sboru. E. Filipová je naprosto nadšená z toho, jak tyto věci fungují, že odpadají veškeré okolní starosti, že se nemusí o tyto záležitosti zajímat a ví, že je vše v dobrých rukou. Může se tak plně věnovat svým sbormistrovským povinnostem.

1.6.9 Komunikace se členy orchestru, se sólisty

Komunikace se členy orchestru probíhá prostřednictvím M. Reisera, který je do produkcí i obstarává; jde o jeho studenty, spolupráce je bezproblémová, instrumentalisté jsou šikovní. Sólisté pocházejí z vlastních řad, toto pravidlo je striktně dodržováno. Salvátorská schola se snaží vyjít z toho, co má a nezvat si výpomoc profesionálů, jako to dělají jiné sbory. Na varhany ansámbl doprovázejí varhaníci, kteří jsou místní, tudíž odpadá starost se sháněním varhaníků do produkce. Jsou to regenschori Robert Hugo a varhanice Soňa Kružíková, se kterou sbor

spolupracuje nejčastěji. Vzájemná kooperace s ní je bezproblémová, varhanice je i časově velmi vstřícná, respektuje přání sbormistryně ohledně doprovodu scholy, občas se spolu obě dvě i radí nad volbou rejstříků k jednotlivým skladbám. Je zde oboustranná spokojenost. E. Filipová hraje na varhany, ale zásadně sboru pouze diriguje. Kdyby bylo nejhůře, byla by ochotná i zahrát, ale nechává tuto práci těm, kterým náleží.

1.6.10 Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD

Salvátorská schola nemá žádnou právní subjektivitu. V roce 2009 vydala jedno CD s názvem Adveniat. Obsahuje skladby a díla autorů Salvátorské scholy, tedy díla soudobá. Momentálně nemají v plánu vydat další CD, ale do budoucna, až vzniknou nová hudební díla, se vydání nového CD bránit nebudou. Vzhledem k tomu, že CD vzniklo v době, kdy E. Filipová ve sboru ještě nepůsobila, není známo, jak to bylo s financováním a sponzorstvím CD, hodně však dotovala farnost. Webové stránky sboru jsou aktivní, stará se o ně jeden člen sboru. Salvátorská schola má své internetové stránky vedené v rámci farnosti (od dubna 2014), z toho důvodů neodvádějí roční poplatky za registraci na internetovém portálu. Ve sboru mezi sebou členové vybírají peníze do vlastního fondu, jde o interní poplatky na vlastní potřeby a chod souboru.

1.6.11 Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru

O hudebním vzdělání sbormistryně je psáno v první podkapitole této kapitoly. E. Filipová kromě Salvátorské scholy vede ještě svůj vlastní dívčí sbor, který trvá již tři roky. Na ZUŠ Iji Hurníka vede dětské sbory.

V Salvátorské schole nemá nikdo ze sboristů vystudovaný obor se zaměřením na hudební výchovu, nikdo není hudebním profesionálem. Přibližně polovina členů scholy navštěvovala ZUŠ, ti ostatní do užšího kontaktu s hudbou přišli až v dospělosti.

1.6.12 Zpracování dotazníků členů sboru Salvátorská schola

Ze Salvátorské scholy se navrátilo zpět 18 vyplněných dotazníků, 9 od mužů a 9 od žen. Kromě jednoho člena sboru, který nevěří v existenci Boha, jsou všichni zbývající dotázaní zpěváci katolíci. V sopránu jsou 4 sboristky, v altu 5 sboristek, v tenoru stabilně zpívají 2 sboristé a v basu 5 sboristů. Dva členové scholy uvedli, že zpívají tenor i bas, podle toho, která hlasová skupina zrovna potřebuje posílit. Jeden z nich občas zastupuje i pozici dirigenta. Dvě třetiny zpěváků navštěvují pouze tento sbor, zbývající jedna třetina chodí zpívat i do jiných sborů (v číslech od jednoho až do maximálně třech sborů). O tomto sboru se dotyční dozvěděli

prostřednictvím různých zdrojů (kamarádi, známí, manželka, internet, v rámci hudební spolupráce, pozvání sbormistrem), nejčastěji však díky informacím z kostela (ohlášky, přítomností na bohoslužbách, když sbor zrovna zpíval). Do Salvátorské scholy sboristé docházejí různě dlouhou dobu, někteří cca dva roky, jiní už několik let, několik z nich začalo druhou dekádu.

Většinu zpěváků bylo impulsem začít zpívat v tomto sboru právě samotné zpívání, sborový zpěv mají rádi, mají s ním zkušenosti i z minulosti, v případě, že se nějaký sbor rozpadl, byli dotyční rádi, že objevili právě tuto scholu. Naplnili tak totiž potřebu angažovat se, realizovat se, kvalitně a aktivně naložit s volným časem, využít a uplatnit své talenty, doplnit letitou instrumentální činnost a hlavně i nadále zpívat (ať už pokračováním ve sborovém zpěvu nebo opětovnému navrácení se k němu a věnování se jemu, což z velmi náročné časové vytíženosti dříve nebylo možné). Někteří reagovali na informaci, že sbor má nedostatek zpěváků. Tuto činnost a zálibu pokládají za službu církvi a Bohu, i jeho oslavě (kdo zpívá, dvakrát se modlí). K účasti v tomto sboru je pak přiměl zajímavý styl práce, rozmanitý repertoár, chuť být ve společenství věřících a „pěkných holek“. Jiní velmi oceňují časové rozvržení zkoušek a veřejná vystoupení na bohoslužbách; je zde sboristka, která kvůli velkému časovému vytížení nemůže být účastna každé zkoušky a těší ji, že absence na zkouškách je velmi tolerována. Podobně se vyjádřil i jiný respondent, kterému vyhovuje cyklus zkoušení – měsíc probíhá nácvik nějakého díla, kterým se pak liturgie doprovodí a začíná se zkoušet něco nového. Tudíž se nic nestane, když se z různých důvodů neúčastní cyklu, může se pak znovu zapojit. K jedné sboristce se zpívání ve sboru dostalo v rámci studia na konzervatoři; sborový zpěv měla jako jeden z předmětů v rámci rozvrhu a díky tomuto předmětu a angažovanosti v Salvátorské schole zjistila, že *„ji zpívání baví, že celkové souznění různých lidí může být nevýslovně působivé a nádherné, že zpěv dobrovolně pro radost a ve volném čase je obohacující.“*³² Někteří začali svou působnost ve sboru díky P. Halíkovi a jezuitským kněžím, kteří je oslovili. Mnohé ve sborovém zpívání motivuje, že tato jejich činnost je oslavou Boha, vyhovuje jim možnost společné modlitby zpěvem, že mohou i tímto obohatit průběh liturgie. Někteří spadají do této farnosti a berou s povděkem, že se zde mohou angažovat, aniž by museli dojíždět, že mohou přispívat k chodu farnosti. Jeden z dotázaných zde byl pokřtěn, toto místo je s ním spjato, proto i zpívání v Salvátorské schole. Panuje zde i přesvědčení, že umění vede lidi k vnímání a meditaci. Mezi další motivační aspekty patří: úžasná dirigentka, příjemní lidé, skvělé společenství i atmosféra, rodinné prostředí, poznávání nových lidí, společné tvoření, pestrý a zajímavý repertoár, úroveň zpěvu, hudební zážitky, seberealizace, provozování činnosti, která je zábavná a povznášející.

³² Srov. dotazník jednoho ze sboristů ze dne 24. 8. 2014

i když jsou na sbor v rámci zpívání vedoucími kladeny náročné požadavky, nikdo nekritizuje hlasové schopnosti zpěváků – amatérů. O farnosti se říká, že je otevřená a tolerantní. Toto tvrzení motivuje jednu členku sboru k tomu, aby do sboru docházela; je naplněna očekáváním, zda je to pravda, zda i v Salvátorské schole to tak funguje.

V pravidelné docházce alespoň jeden rok docházela jedna třetina zpěváků (6) do tří různých sborů; ti ostatní pak nejčastěji do jednoho nebo dvou dalších pěveckých těles. Někteří mají za sebou působení i ve více sborech, někdo naopak vůbec. Jeden člen sboru má zkušenosti se zpíváním ve dvou sborech a dvou hudebních skupinách. Polovina zpěváků v dětství sbor nenavštěvovala, polovina ano. Salvátorská schola své členy mnohým obohacuje. Zpěvákům nabízí výborné společenství hudebníků, setkávání s přáteli, pocit sounáležitosti, poznávání nových lidí, možnost být s lidmi podobného zájmu, aktivní účast na chodu liturgie ve farnosti, radost ze zpěvu, provozování hudby, ze života, energii, možnost zpívat Bohu a oslavovat ho skrze hudbu. Sboristé nejsou ochuzeni ani o společné zážitky (mezi sboristy i v rámci hudby), o dobrý pocit z učení nových skladeb či nacvičování hudebních děl, přínos je vnímán i na poli zdokonalení pěvecké techniky, v osobním rozvoji i ukojení vlastní „muzikománie“. Někteří s pocitem velmi příjemně stráveného času vnímají, že je sbor učí být vnímavější vůči hudbě. Navzdory skutečnosti, že sborový zpěv zavazuje k plnění jistých povinností, vnímají zpěváci, že sbor jim nabízí možnost utéci ze světa povinností a dává jim pocit aktivního oddechu, což pokládají za jakousi psychohygienu. Zkouška ani produkce je nevyčerpávají, naopak si při všem vždy odpočinou. Tato zkušenost jim bohatě kompenzuje čas, který do této své aktivity vkládají. Nejčastěji sboristé uváděli, že jim sbor bere energii a čas, jsou přesvědčeni ovšem o tom, že jde o investici do dobrého díla. Vzhledem k tomu, že chodit do sboru je pozitivní náboj ve všedním týdnu, nebere jim sbor nic. Jedna dotázaná napsala, že jí sbor bere ostych v pozitivním slova smyslu, poněvadž od doby, kdy zpívá ve sboru, pocituje větší odvalu zkoušet zpívat i sólově. Ze spádové farnosti pochází pouze jeden člen sboru, několik jich pracuje v blízkosti kostela Nejsvětějšího Salvátora, ale bydlí mimo spádovou oblast sboru. Zpěváci dojíždějí z různých částí Prahy (Praha 4 – Modřany, Lhotka, Praha 5, 6 – Bílá Hora, Břevnov, Praha 15 – Petrovice, Praha 8, Vysočany, Praha – Radotín, Praha – Kolovraty), z Horoměřic a Zdib. Rodina a příbuzní členů Salvátorské scholy se k jejich sborové aktivitě staví převážně pozitivně, své blízké podporují, z jejich působení ve sboru jsou nadšeni. Jejich vstřícnost a pochopení vyvěrá i z vlastních zkušeností, kdy byli či stále jsou se sborovým zpěvem aktivní. Některé příbuzenstvo zpěváků zaujímá postoj spíše neutrální, občas i rezervovaný, uvítali by, kdyby dotyční zůstávali doma s rodinou. S hudební úrovní sboru v rámci toho co je adekvátní tréninku i zkušenostem

a s ohledem na zaměření sboru jsou všichni spokojeni. Úroveň sboru se rovněž odvíjí i od počtu členů, čím více zpěváků, tím lepší úroveň.

S webovými stránkami sboru jsou až na jednoho člena sboru, který je nevyužívá, všichni spokojeni. Většina členů sboru s prostorami na zkoušení spokojená není. V rámci možností jsou prostory dostačující, vyhovující je svým způsobem jen místnost sakristie. Naprostou nevýhodou je nedostatek prostor, minimálně aspoň jedna místnost navíc by přišla vhod, poněvadž v rámci dělených zkoušek mužská sekce ansámblu musí zkoušet v kostele, kde je šero a v zimě obzvláště chladno. Při zkoušení v sakristii je velmi nevyhovující, že místností procházejí lidé, což působí rušivě, zkoušky jsou limitovány časem, kvůli bohoslužbám není možnost je prodloužit. Co někteří sboristé vnímají za vyhovující je skutečnost, že se zkouší v prostorách kostela a v den produkce je hned po zkoušce navazující mše. Mimo oblast týkající se zpěvu je vyhovující živý kontakt s farností a podle tvrzení jednoho ze sboristů i dobré hospody v okolí.

Vztahy ve sboru vnímají sboristé jako dobré, veselé, kamarádské až přátelské, nekonfliktní, příjemné a pozitivní. Bohužel velká fluktuace způsobuje absenci sborové soudržnosti, vytvářejí se skupinky a nováčkovi by se mohlo stát, že zůstane sám, pokud se ho někdo ze sboristů neujme. Mnoho zpěváků ve sboru našlo nové přátele, dva z nich dokonce manželky. Ostatní přátele ve sboru prozatím nemají, jde spíše o kamarády. Mimo sborové akce se nescházejí pouze dva, ti ostatní se vídají i mimo zkoušky sboru v různé frekvenci – někdo jednou týdně nebo měsíčně, jiní výjimečně či pouze několikrát ročně. Z pravidelného setkávání se nejvíce ujalo setkávání za účelem sportu nebo posezení po zkouškách a produkcích v hospodě. Několikrát do roka mívá Salvátorská schola i další různé společné akce, které se netýkají pouze sboru a vlastních produkcí. Podle jednoho člena je však těžké vést hranici mezi „sborovými“ a „nesborovými“ akcemi. Vztahy se sbormistry považují sboristé za dobré, výborné, pozitivní a kamarádské, přestože tyto vazby jsou na úrovni přátelství, sbormistři oplývají legrací, vtipem a svatou trpělivostí, mají autoritu. Členové ansámblu nemají pocit tlaku, posuzování a nadřazování sbormistrů do pozic učitelů, přestože sbormistryně je mladá, ví, co chce a sboristé její autoritu uznávají. Celkovou atmosféru ve sboru jeho členové vyhodnotili jako dobrou, přátelskou, příjemnou, tvůrčí, povznášející a nadšeneckou, pracovní a soustředěnou, pozitivní a otevřenou humoru, toleranci a uvolněnosti navzdory možnému fundamentalismu. Nevyskytují se zde ani velké a přehnané projevy katolictví, které by mohly lidi bez vyznání obtěžovat. Jediným nešvarem je neuspořádanost díky osazenstvu studentstva, které je nedochvilné a nezodpovědné. Atmosféra ve farnosti je pozitivní (ze strany kněží i věřících), sboristé vnímají z jejich strany zájem o sbor, což se ze strany kněží odráží na dobré atmosféře a pocitu vděku vůči

Salvátorské schole. Přestože není čas na intenzivnější styky, duchovními je ansámbl podporován, chválen, farnost je spolupracující a vstřícná.

S výběrem zpívaných děl jsou takřka všichni spokojeni, vyhovující je pestrý a rozmanitý repertoár, který obohacuje, zejména i díla, která vzniknou ve sboru. Někteří by uvítali rozsáhlejší skladby a náročnější repertoár. Spokojenost s výběrem skladeb je variabilní u těch sboristů, kterým nevyhovuje určitý žánr (např. spirituály, soudobá díla). V takových případech zpěváci zkoušky a produkci přetrpí nebo vynechají cyklus těchto žánrů. Mezi oblíbené skladatele podle výběru a vlastního vkusu byli sboristy zařazeni: O. di Lasso, J. S. Bach, A. Bruckner, M. Reiser, T. Jajtner, Z. Tošnar, M. Troup (tito bez udání důvodu), skladatelé renesance (jedna členka scholy je přesvědčená, že v chrámech zní nejlépe renesanční hudba – konkrétní autory nejmenovala), komponisté baroka, romantismu, dále ruští a baltští skladatelé i autoři 20. století. Někteří zpěváci nepreferují žádné autory; spíše mají oblíbené skladby, u tohoto sboru vnímají důležitost pestrosti žánrů. Několik sboristů své oblíbené hudební skladatele uvedli spolu s vysvětlením. Důvody byly:

- zpěvná a krásná hudba (hudební tvorba A. Dvořáka a J. Pavlici)
- magická hudba (M. Duruflé)
- nádherná hudba, když se to umí (G. P. da Palestrina)
- vyhovující hudba (G. F. Händel)
- melodická, harmonická, sdělná a česká hudba plná neskutečné krásy (A. V. Michna)
- snaha o moderní hudbu (autoři salvátorské farnosti)

Z konkrétních skladeb byla zpěváky preferována díla: Ave Maria (C. Saint-Saëns), Panis angelicus (C. Franck), Mše h-moll (J. S. Bach) – díla tohoto rozsahu se ve sboru nezpívají, tvorba A. Dvořáka a B. Brittena, A. Pärta a díla renesančních a barokních skladatelů. Některým členům souboru vyhovují spirituály pro jejich energičnost, spontaneitu, pravoslavné písně díky hlasovému položení a meditativnímu vyznění a mše a kantáty kvůli rozsahu a možnosti si skladbu užít. Jiným vyhovují díla hudebních skladatelů působících přímo v akademické farnosti. Důvodem je, že jejich díla jsou moderní, napínavá a v případech, kdy na zkouškách některá část skladby nejde, autor ji hned upraví, přepíše. Několik dotázaných preference nemají, zpívají rádi vše. Mezi členy sboru jsou ti, kteří latině rozumí (díky studiu, liturgickým textům, které jsou neměnné a věřícím známé), těm, kteří rozumí jen částečně nebo vůbec, pomáhá internet a překlady poskytnuté členy sboru a sbormistry. Porozumění latinskému textu považuje jedna členka scholy za důležité, poněvadž hudební dílo dostává s orientací v textu správný duchovní nádech.

Většina sboristů preferuje liturgii před koncertem, doprovod při bohoslužbách vnímají jako primární záležitost sboru, většina skladeb, které sbor zpívá, je k tomuto účelu určena a autory zamýšlena. Zpěv při liturgii je méně stresová záležitost než koncert, navíc jde o společnou oslavu Boha, službu farnosti a nabízí se i duchovní prožitky při účastenství na mši. „*Doprovod mše je moc fajn, je to změna oproti klasickému zpěvu a varhanám, přinášíme něco nového, podílíme se na tvorbě atmosféry. Jsme opravdu doprovodem, nemáme hlavní roli, máme napomáhat ke ztišení nebo naopak vyburcovat k myšlenkám, což se mi líbí.*“³³ Jeden člen sboru upřednostňuje koncerty před liturgií z důvodu, že na koncertech není sbor žádné „křoví“. Ti, kteří preferují koncerty, ovšem až sekundárně, hodnotí koncertní vystoupení jako hezkou zkušenost, dokonce zde zaznělo přání časté spolupráce s jinými sbory, protože díky kooperaci vznikají nezapomenutelné zážitky. Podobně jako bohoslužba, i produkce mimo kostel plní určité funkce. „*Koncert umožňuje sdělení poselství, jež je obsaženo ve zpívaných skladbách, těm, kteří na bohoslužby nechodí a zároveň lidem navozuje atmosféru určitého období liturgického roku (př. advent, Vánoce, Velikonoce).*“³⁴ Třetina sboristů nemá žádné preference a jen těžko by se dokázala rozhodnout, protože jak liturgie, tak koncerty mají svá specifika. Téměř všichni vnímají rozdíl v provedení jedné skladby při liturgii v kostele a na koncertě. Rozdíl vidí v atmosféře i v prostoru, kde sbor zpívá – v kostele je zapotřebí pomalejšího a hlasitějšího zpívání, toto prostředí je však v mnohém inspirující. Další rozdíl spočívá v nervozitě, která je při koncertech mnohem větší, protože na mši je hudba vnímána pouze sluchově, kdežto při koncertním vystoupení je zpracovávána i vizuálně. Na bohoslužbě hraje zejména roli atmosféra celého obřadu a malé zaváhání, znejistění a improvizace není na škodu, při koncertu se však více dbá o „bezchybné“ provedení. Pozornost a koncentrace obecenstva se při koncertu soustředí na sbor a jeho výkon, v rámci umění očekává hudební zážitky, bohoslužby sbor pouze doprovází a doplňuje, zpěvem oslavuje Boha, neměl by na sebe strhávat pozornost. Zpěv při liturgii s sebou nese něco skrytě krásného, je potřeba přemýšlet nad vhodností děl k jednotlivým částem liturgie (roli sehraává nálada i obsah), navíc to není zpěv pro lidi (jakožto obecenstvo), ale s lidmi pro Boha. Koncerty mnohdy vyžadují více úsilí, skladba se většinou lépe umí, tudíž je větší i soulad a dá se soustředit na podrobnosti v provedení. Skladba při liturgii má jinou funkci a jiné zasazení než při koncertu. Při mši je možné a někdy i nutné přizpůsobit délku a formu skladby liturgickým úkonům. Při koncertu potřeba interpretovat tak, aby posluchače nenudila a zaujala je. Mezi oblíbené akce patří i benefiční koncerty. Podle většiny sboristů sbormistři vysvětlují u studovaných děl frázování, výraz, dynamiku, poukazují na místa největšího napětí a vyvrcholení,

³³ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 16. 8. 2014

³⁴ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 24. 8. 2014

poukazují na to, co dílo vyjadřuje a jak by to měl sbor zazpívat, používají různé obrazy pro lepší představu a snazší uchopení skladby. Erudovaně vysvětlují požadavky na celkový přednes. Vzhledem k tomu, že hodnocení výsledného projevu sbormistry probíhá v superlativech, kýženého projevu je pravděpodobně dosaženo (pokud tedy vedoucí sboristům příliš nenadržují, jak podotkl jeden ze zpěváků). Výsledný efekt hudebního díla ovšem závisí na mnoha faktorech, proto i když sbormistr moc skladby nevysvětluje, vlastní vnímání určitě přenáší při nastudování a kompletaci a to zbývající musí přijít i z jiných zdrojů – od zpěváků, od lidí, kteří jsou účastni bohoslužby atd. Několik členů sboru postrádá hlubší prezentování hudebního díla ze strany sbormistrů, považují ho za stručné a nedostačující a přáli by si, aby se na to více zaměřili, poněvadž uvedení do díla považují za důležitou věc.

Dvě třetiny sboristů děti nemají, někteří je však plánují a k hudbě je zcela jistě povedou. Ti ostatní svým dětem (popř. i vnoučatům) hudební vzdělání zprostředkovali a zprostředkovávají, na děti, které jsou v rodinách sboristů ještě příliš malé, hudební příprava teprve čeká. Pouze v jednom případě děti ke zpívání a hudbě příliš netíhnou, i když jim hudební vzdělání bylo poskytnuto. To, že i děti dokážou mít „svou hlavu“ a osobitě zaujímat vztah k hudbě dokazuje i jedna odpověď respondenta: *„My se s klukem (3,5 let) spíš hádáme, kdo teď zrovna bude hrát na klavír, či kytaru, atd. On se k hudbě vede dost sám. A občas už by taky mohl přestat zpívat a dát nám chvíli klid. ☺“*³⁵ Nikdo z dotázaných si nemyslí, že by chrámový zpěv nemohl oslovit i adolescenty. Jde vždycky o to, jak tuto mládež oslovit, motivovat. Roli nehraje ani tak sbor, jako skladby, repertoár, interpretace těchto hudebních děl, nalezení přátel ve sboru a ochota mladých naslouchat, učit se naslouchat. i když tento druh hudby může oslovit většinu (ne všechny), je to náročná práce, poněvadž přilákat adolescenty na duchovní zpěv není snadné. Někteří sboristé tuto problematiku vůbec neřeší, za důležité pokládají, pokud je to k hudbě táhne. Jedna z dotázaných se domnívá, že jde o mýtus, který pak vede např. k násilnému a rádoby podbíživému tahání kytar do kostela, které ale vlastně nikdo nevyžaduje. Chrámová hudba je stravitelná i pro toho, kdo ji nikdy neslyšel. Jeden z dotázaných odpověděl protiotázkou, která se především týká učitelů hudební výchovy a učitelů ZUŠ. *„Jak vzdělat adolescenta v hudební oblasti tak, aby byl schopen objevovat a přijímat skutečné hodnoty hudby nezávisle na žánru či popularitě interpreta?“*³⁶

³⁵ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 16. 8. 2014

³⁶ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 16. 8. 2014

1.7 Svatoignácký sbor

Svatoignácký sbor byl založen r. 1960. Působí při kostele sv. Ignáce na Karlově náměstí a jeho sbormistrem je Jan Blabla.

Internetové stránky Svatoignácký sbor nemá, informace o sboru se nachází na stránkách kostela sv. Ignáce v Praze.³⁷

1.7.1 Představení sbormistra Svatoignáckého sboru

V čele Svatoignáckého sboru stojí od prvopočátku Jan Blabla, který svou sbormistrovskou činnost spolu s tímto sborem započal na Vánoce zpěvem Rybovy České mše vánoční.

Od té doby až po současnost uplynulo několik desítek let. Se zájmem jsem naslouchala a zároveň i obdivovala jediného sbormistra tohoto sboru, který svému ansámblu věnoval tolik let, času, energie, elánu, píle i sil a rozpomínal se na časy minulé. Bylo příjemné pozorovat a vnímat, jak mu sbor přirostl za ta léta k srdci.

J. Blabla pochází z hudební rodiny. Jeho maminka uměla hrát na citeru a chodila do místního sboru v Komárně. A když tatínek jednou domů přivezl klavír, trávil Jan se svou matkou spoustu chvil u tohoto nástroje, který si velmi oblíbil³⁸. Začal navštěvovat hodiny klavíru v Bystřici pod Hostýnem u Jana Sládka, místního regenschoriho, zakladatele pěveckého sboru a místní hudební školy. Od něj získal J. Blabla ty nejlepší základy, které v dalších letech rozvíjel. Dalšímu zdokonalení ve hře na klavír došel vlastním úsilím a poctivým trénováním. Varhanám se začal plně věnovat a více se o ně zajímat za vysokoškolských studií, zpočátku jako samouk s využitím praktických rad jiných varhaníků, teprve až po vyučení pod vedením profesora Ropka.

Kromě Svatoignáckého sboru měl možnost dirigovat krom jiných sborů (např. Břevnovský chrámový sbor, Čeští madrigalisté) i samostatný orchestr. J. Blabla nevidí v dirigentském projevu velký rozdíl mezi zkušeným amatérským a profesionálním dirigentem. Naopak, amatérský dirigent u větších skladeb si musí poradit jak se sborem tak i s orchestrem, kdežto profesionální sbormistr předává svou funkci dirigentovi orchestru. Rozdíl spatřuje zejména v pojetí skladby. Měl však i možnost několikrát řídit profesionální sbor, s nímž se mu pracovalo nesrovnatelně lépe.

³⁷ <http://ignackostel.webnode.cz/products/svatoignacky-sbor/>

³⁸ Srov. Psalterium: zpravodaj pro duchovní hudbu, 25. 10. 2009, ročník 3 číslo 5/2009.

Působení J. Blably při kostele sv. Ignáce na Karlově náměstí začalo v r. 1960 díky přizvání Hany Truncové, tehdejší varhanice u sv. Ignáce. Od té doby J. Blabla v tomto kostele působí jako sbormistr a následně i jako varhaník.

1.7.2 Složení sboru

Během čtyřiapadesáti let existence Svatoignáckého sboru jím prošla řada zpěváků. Někteří setrvali jen chvíli nebo určitý čas, jiní pamatují vznik tohoto tělesa a zpívají v něm až dodnes. Počet členů v jednotlivých hlasech se ustálil na 8–10 sopránech, 6 altech, 4 tenorech a 4 basech. Na otázku, která věková skupina je ve sboru nejvíce zastoupena, mi pan inženýr velmi pohotově, hbitě a s úsměvem na tváři odpověděl jediným slovem: senioři. Jaký je tedy věkový průměr ve sboru si každý sám domyslí. Odhadem je nejmladšímu zpěvákovi 50 let, nejstarší má kolem 80 let. Všichni členové sboru jsou římsktí katolíci a věřící. Nejsou však uzavřená skupina, která by se bránila přijetí zpěváka s jiným či žádným náboženským vyznáním. Stejně tak ve sboru neexistuje žádný limit věkové hranice, kdy zpěvák musí opustit sbor nebo by sbormistr takového zpěváka vůbec nepřijal. Zpěvák se musí přizpůsobit tempu a charakteru nácviku. Když je to nad jeho síly, obvykle odejde. Selektce podle nějakých kritérií tedy v tomto sboru nikdo nedělá. Členové jsou všichni dojíždějící, takřka nikdo nepochází ze spádové, místní farnosti.

V dobách vzniku a existence tohoto sboru se nikdy žádný nábor ani konkurz na nové posily do sboru nedělal, doba tomu ani nepřála. J. Blabla nechával všemu volný průběh; kdokoliv mohl na zkoušku kdykoliv přijít a zůstat nebo odejít. Někteří vydrželi týden, jiní rok nebo několik let, někteří setrvávají dodnes. Jeho odhadem se sborem prostrídalo přibližně pět set lidí.

1.7.3 Zkoušky

Svatoignácký sbor má zkoušky jednou do týdne, vždy v úterý. Zkouška probíhá ve večerních hodinách a trvá dvě hodiny (tedy od 18.30 do 20.30 hod.). Co se týče rozezpívání před zkouškou, v dřívějších letech působila ve sboru jako hlasová poradkyně Blanka Tůmová, mezzosopranistka a někdejší členka sboru. V posledních letech se sbor rozezpívává jen občas, protože se schází nepravidelně, proto i rozezpívání je spíše na některé nenáročné skladbě. Každopádně však mají vždy před produkcí v rozmezí 1–1,5 hodiny krátké rozezpívání a poté si vyzkoušejí některé skladby či jen jejich náročnější části. Generální zkouška probíhá v prostorách zkušebny. Soustředění sbor nepraktikuje, v minulosti byly organizovány mimořádné zkoušky, v dnešní době už zůstává jen u zkoušek pravidelných.

1.7.4 Zázemí

Prostory ke zkoušení má Svatoignácký sbor v objektu kostela sv. Ignáce. Na úterý v daném čase zkoušky má sbor vymezenou zkušebnu. Problém je v tom, že v tomto sále a dalších prostorách se schází a střídá více pěveckých těles nebo jiných shromáždění. Nastane-li situace, že je zkušebna obsazená, je možnost mít zkoušku ještě v kapli nebo v nejhorším případě i v kostele. V nejhorším případě proto, že s nově postavenými varhanami má varhaník se sboristy špatný vizuální kontakt. Obsazenost zkušeben je však pevně dána rozpisem a k problémům dochází jen zcela výjimečně. Prostory ke zkoušení a nácvikům zpěvů jsou vyhovující. Zkoušky v kostele probíhají jen v náročnějších případech, např. když se zkoušely Ebenovy Mariánské nešpory. Zkouška tehdy byla ještě zkomplikovaná i tím, že varhany byly rozebrány a doprovod probíhal na keyboardu, ovšem za přítomnosti a asistence samotného P. Ebena. V kostele se pak i zkouší rozměrnější díla s orchestrem, např. Dvořákovo *Te Deum*. Ve sboru není jednotný oděv, který by sboristé při vystupování používali.

1.7.5 Repertoár

Svatoignácký sbor se za svou letitou činnost prozpíval napříč všemi hudebními epochami. Jejich repertoár je velmi široký – od renesance (např. O. di Lasso: *Ave, Maria, Jubilate Deo*; K. Harant: *Qui confidunt in Domino*; G. P. da Palestrina: *Missa brevis, Ave Maria, Popule meus,...*), přes baroko (např. C. Monteverdi: *Vesperae beatae Mariae Virginis*; J. S. Bach: *Chorál (kantáta č. 147), Alleluja*; A. V. Michna z Otradovic: *Chtíc, aby spal, Vítej, Hoste nejvzácnější, Svatý Václave,...*), klasicismus (např. W. A. Mozart: *Adoramus Te, Christe, Regina coeli C-dur KV 276, Missa in B,...*; J. Seger: *Christus nobis natus est*; F. X. Bixi: *Moteto pastorale, Missa brevis in C,...*), romantismus (např. A. Dvořák: *Mše D dur, Žalm 149,...*; J. B. Foerster: *Meditabor, Scapulis suis,...*) až po současnost (F. Poulenc: *Ave verum corpus, Magnum mysterium, Vinea mea electa,...*; B. Martinů: *O salutaris Hostia, Hymnus*; P. Eben: *Blahoslavená jsi, Panno Maria, Matičko Boží,...*; Z. Kodály: *Veni Emanuel, žalm 114*; J. Blabla: *Svatojánské variace, Zdravas Maria, Pange lingua,...*)³⁹. Co se týče hudby 20. a 21. století, narážel J. Blabla na nepřijetí zpěvů ze strany sboristů. Zastával však názor, že v tomto ohledu není demokracie a na reptání nic nedal, protože věděl, že až se danou skladbu zpěváci naučí a dostane se jim pod kůži, nechuť opadne. Podobným názorem se řídil i při výběru nových skladeb, i když věděl, že jistým jedincům se zamlouvat nebudou. Jednoduše se tím nezabýval, protože věděl, že sboristé od svých výhrad odstoupí.

³⁹ Srov. Almanach sboru při kostele sv. Ignáce, s. 25–27, nedatováno.

Materiál ke zpěvu vybíral J. Blabla vždycky zásadně sám. Sborový materiál a jednotlivá díla volil vždy podle momentálního stavu sboru. Bylo období, kdy sbor zpíval znamenitě, potom přicházel na program těžší repertoár, jako např. Mozartova Missa c-moll, Requiem, Viernova Missa solemnis, Poulencova Vánoční moteta či Janáčkovo Otčenáš.

Mezi Blablovy nejoblíbenější hudební autory beze sporu patří barokní skladatel J. S. Bach a jeden z představitelů hudby 1. poloviny 20. století F. Poulenc. J. S. Bacha, jak sám J. Blabla řekl, miluje nejen pro krásu harmonie a metrického absolutna, nýbrž i z toho důvodu, že studiu a interpretaci jeho děl v mládí věnoval spoustu času. Na otázku, proč mezi oblíbené autory patří i F. Poulenc, si dovolím přesně citovat to, co sám řekl: „*Těžko říct. Dost jsem vyrostl na Bachovi a francouzské muzice (Debussy, Franck, Poulenc, Messiaen a další). Jen si poslechněte Poulencův koncert pro dva klavíry a budete hned vědět, proč tomu tak je.*“⁴⁰

Se sháněním sborového materiálu má J. Blabla bohaté a pestré zkušenosti. Ten získával převážně přepisem, dříve se sborový materiál hodně přepisoval ručně a tímto způsobem obstarával. V období komunismu a totalitního režimu šlo o náhodné příležitosti. Vzpomíná, jak jel jednou po r. 1968 na služební cestu do Berlína a tehdejší rektor jezuitského kostela P. Plaček mu dal pět východoněmeckých marek k volnému použití. Přišel v Berlíně do hudebního obchodu a chtěl nějaký materiál pro sbor nebo sólový zpěv s doprovodem. Na stůl před něj vyložili tři stohy not; první noty, které vzal do rukou, byl P. Hindemith: *Das Marien Leben*, cena 5 DM. Bylo rozhodnuto. Více nehledal a za darované finance koupil překrásný cyklus na R. M. Rielkeho texty komponovaný pro soprán a klavír. Ze služební cesty ze Švýcarska si přivezl B. Brittena: *Missa brevis*, kterou provedl se ženským sborem. V té době byl sbor v plné síle, dílo zpívalo na třicet zpěvaček. Prostřednictvím kontaktů s Římem získal J. Blabla mši *Missa Salve Regina* pro mužský sbor od J. Langlaise.

J. Blabla měl díky širokým konexím kontakt s jednou švýcarskou zpěvačkou, členkou užšího výboru Mozartovy společnosti, která velmi ráda do Svatoignáckého sboru dojížděla. Stačilo napsat program, co se kdy zpívá. Její častá přítomnost ve sboru měla za následek i obohacení sborového repertoáru, zejména rozšíření o Mozartovy mše a Bachovy kantáty, které ráda zpívala a které ve varhanní či klavírní verzi spolu interpretovali.

Ke snazšímu získání not panu inženýrovi dopomohla i známost s člověkem, který u nás zastupoval společnost IBM⁴¹. Tenkrát byly kopírky jen na státních úřadech a přísně střežené. Jeho prostřednictvím tak získal J. Blabla přístup na kopírku a tím odpadla práce s opisováním

⁴⁰ Rozhovor s Janem Blablou ze dne 29. 4. 2014.

⁴¹ IBM (International Business Machines Corporation) je významná světová společnost, která se zabývá informačními technologiemi.

not. Vzpomíná však, že to nebylo ani zdaleka jednoduché; kolikrát k němu známý přišel a bylo mu potají řečeno, že v daný okamžik kopírovat nelze z důvodu přítomnosti příslušníka Státní bezpečnosti.

1.7.6 Akce sboru, forma vystoupení

Co se týká forem vystoupení, nejčastěji jde o zpěv při liturgii. Na bohoslužbách Svatoignácký sbor zpívá jen v domovském chrámu, tedy v kostele sv. Ignáce na Karlově náměstí. Mši svatou doprovázel sbor pravidelně vždy na Květnou neděli, kdy na křížové cestě zaznívalo Pergolesiho Stabat Mater spolu se Zachovým O magnum martyrium. Toto Zachovo dílo však museli v pozdějších letech z časových důvodů vypustit, protože v kostele probíhala večer vždy ještě jedna mše a tento náročný program zasahoval do pravidelného začátku bohoslužby. Pravidelně se rovněž zpívalo o Vánocích, Velikonocích, při slavnosti Seslání Ducha svatého, na pouti 31. července a v listopadovém období dušiček Mozartovo Requiem. Poněvadž Svatoignácký sbor byl sbor doprovázející latinskou liturgií, zpíval vždy jednou do měsíce při dopolední bohoslužbě. Příležitostně sbor vystupoval i na večerní mši svaté.

V rámci kooperace s jinými sbory spolupracoval Svatoignácký sbor se sbory F. X. Thuriho, J. Orla či se sborem od „Kajetánů“⁴². Cílem a snahou bylo posílit řady zpěváků. Spolupráce však bývala nevyhovující a nevýhodná z důvodu, že zpěváků ze Svatoignáckého sboru chodilo čím dál méně. Z toho důvodu spolupráce s jinými sbory přestali vyhledávat. Měli však jedinečnou příležitost kooperovat se sborem z Lucemburska. Spolupůsobení těchto sborů na základě politického podtextu bylo doprovázeno bohatou mediální propagací. Na obou stranách byla tato spolupráce zaštitěna význačnými politickými představiteli tehdejší doby. Jejich první koncert v Lucembursku proběhl v r. 1991 a byl vnímán jako pozitivní vazba mezi ČR a EU, poněvadž jejich partnerem byl sbor Eurocantica (jejich sbormistrem byl Dafydd Bollock). V Lucembursku pak zpívali společně s Eurocanticou ještě jednou. Na základě přátelských vazeb pozvali Eurocanticu také dvakrát do Prahy, a sice ve společném provedení Haydnovy Terezienmesse a Schubertovy Mše G-dur. Pozdější spolupráce se pozastavila z důvodů vnitřních problémů Eurocanticy. S D. Bollockem však J. Blabla zůstal v kontaktu a spolu připravili jedno orchestrální CD, které se natáčelo v Praze ve Státní opeře.

Po r. 1989 do Prahy zajížděla řada zahraničních sborů. J. Blabla měl příležitost zajistit v kostele sv. Ignáce řadu koncertů vynikajících sborů z amerických univerzit. Tomuto období připisuje fakt, že se jednalo o skutečnou školu hudebního umění, jakýsi učební kurz, jak se má zpívat a řídit sbor. Koncerty byly do značné míry navštěvovány sbormistry řady pražských

⁴² Sbor působící na Malé Straně při kostele Panny Marie ustavičné pomoci a sv. Kajetána.

i mimopražských sborů. Díky těmto akcím se do repertoáru Svatoignáckého sboru dostala řada hudebního materiálu.

Pokud Svatoignácký sbor zpíval jinde než v domovském chrámu, jednalo se o koncerty, o liturgii jen zcela výjimečně. Avšak i koncerty byly spojeny s liturgickou událostí. Zpívali v řadě menších kostelů o poutích, což bylo v době komunismu dosti problematické; organizace byla obtížná a propagace takřka nemožná. Za čest si považují, že mohli zpívat v hromadném sboru při obou návštěvách papeže Jana Pavla II., či při nedělní bohoslužbě, na níž byl přítomen princ Charles v rámci návštěvy naší země.

Z mnoha koncertů, které Svatoignácký sbor podnikl, jmenuji např.: 2003 „Slovo a hudba o Panně Marii“ (ženský + smíšený sbor + varhany – Blabla); 2005 „Středověké legendy o sv. Vojtěchu, Ludmile a Václavovi, recitály „Básníci za mřížemi noci“, „Popelka Nazaretská“; zmíněné „Stabat Mater“ od G. B. Pergolesiho a „O magnum martyrium“ J. Zacha; 2008 Foersterovy Osenice. Spousta aktivit bohužel však vymizela ze dvou důvodů. Prvním z nich byla nedostatečná propagace spojená s neinformovaností veřejnosti a druhým z nich bylo úmrtí Radovana Lukavského – který na mnoha recitálech s J. Blablou spolupracoval.

Mimo to podnikal sbor i zájezdy do Chýnova, Železné Rudy, Jáchymova, Karlštejna, Mnišku pod Brdy a dalších míst. V Praze pak zpívali v Anežském klášteře, v Zrcadlové síni Klementina, ve Vladislavském sále Pražského hradu, na Žofině atd.

Starosti s výběrem vstupného na koncertech, psaní programů, obstarávání květin v té době nebyly. Nejenže tomu doba nepřála, ale u starších chrámových sborů tyto formality prakticky neexistovaly. Když koncertují v kostele v dnešní době, obvykle se vstupné nevybírání, nebo je dobrovolné. Členům sboru, zvláště starším, na další aktivity, energie nezbyvá. Sbory s nižším věkovým průměrem si tyto akce zajišťují sami, čemuž u Svatoignáckého sboru tak není. Jsou rádi, když někdo zajistí přes internet to nejdůležitější. Programy a plakáty jsou tedy zajištěny jen na větší akce (např. Mozartovo Requiem apod.). Vzhledem k tomu, že dnes Svatoignácký sbor zpívá jen jednou do měsíce při latinské bohoslužbě, plakát se vyvěsí jen na dvou až třech místech kostela, občas se posílají internetové pozvánky. Propagaci nechává na farnosti s tím, že plakát se objeví před vchodem do kostela. Širší publicita se nedělá. Je-li potřeba, občas nějaký plakátek vytvoří jedna členka sboru.

Kromě zpěvů při liturgii a koncertů se sbor věnoval i různým akcím. Zúčastňovali se soustředění sborů na různých vnitrostátních festivalech (v Ústí nad Labem, v Šumperku...), podnikali společně turisticko-oddechové akce v podobě dovolených, zájezdů do Krkonoš na lyže atd. i různé kulturně – vzdělávací aktivity nejčastěji v podobě vycházek po Praze.

1.7.7 Spolupráce s farností

Na dotazy ohledně spolupráce s farností byly odpovědi spíše obecné, nic konkrétního. Komunikace s tamními faráři je neutrální. Jejich preference týkající se stylu hudby (ve smyslu zda krátkou či figurální mši) nejsou nijak vyhraněné, sbor ale spíše zpívá mše kratší než delší. S jedním místním knězem sloužícím latinské bohoslužby mají jen pozitivní zkušenosti, pater má zpěvy rád a nevadí mu, což u zbylého duchovenstva nemohou tvrdit; zpěváci mají pocit, že zpěvy jsou ostatními trpěny. S finančním zabezpečením sborové činnosti nemá ovšem farnost sebemenší problém a vždy přispějí bez problémů částkou, jaká je třeba. Termíny zpěvu při liturgiích jsou v podstatě dány liturgickou dobou nebo pravidelným vystupováním. Jinak jde o iniciativu ze strany sboru. Je-li potřeba určitá náročnější díla nazkoušet i v kostele, ze strany kněží není žádný problém. Sbor však příliš v kostele nezkouší.

1.7.8 Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru

Byly doby, kdy se sbormistr i členové sboru ve velmi hojném počtu a pravidelně scházeli v hospůdce, tedy nejen za účelem zpěvu a nácviku hudebních děl. Kromě této akce se setkávalo ještě pár jedinců vždycky za úplňku. Zajímavostí byla skutečnost, která proměnila tuto aktivitu v tradici. Ta vznikla tak, že se jednoho večera sešli u jedné kolegyně ze sboru a oknem jim dovnitř svítil měsíc v úplňku. Od té doby se více či méně pravidelně schází dodnes. Ve sboru tak odjakživa převládala a i nadále trvá dobrá atmosféra. Členové jsou i velmi ochotní ve sboru s čímkoliv pomoci, je-li potřeba. Jde však o situace vyskytující se zřídkakdy.

Jak již bylo výše zmíněno, nad vybranými díly se ve sboru navzdory veškeré nelibosti nediskutuje, předloží se materiál k nácviku a zkouší se. V rámci otázky, zda je zapotřebí vysvětlovat sboru souvislosti textu s hudebně-výrazovými prostředky a tím snazšímu pochopení, uchopení a provedení díla, mi byl sbormistrem sdělen názor, že si u starších sborů většina myslí, že už všechno zná a není třeba nic ozřejmovat. Zkušenost J. Blabla je však taková, že dirigent sboru musí vše mimořádně zřetelně stále ukazovat – i gesty. Jeho postřeh říká, že pánové jsou v tomto velmi tvrdí a těžce se zpracovávají na rozdíl od ženských hlasů, se kterými se pracuje lépe.

1.7.9 Komunikace se členy orchestru, se sólisty

Na produkce si J. Blabla shání obsazení orchestru i sólisty zásadně sám. Jsou vždy přizváni profesionální instrumentalisté i sólisté, poněvadž ve sboru nikdo takový, kdo by se tohoto úkolu mohl zhostit, není. Složení orchestru je stálé, sólisté se mění. Komunikace s hudebníky i profesionálními zpěváky je dobrá, bez problémů. Instrumentalistům i sólistům je

stanoven honorář, ale jsou i takoví, co hrají či zpívají gratis a doprovázení liturgie berou jako službu.

Protože je J. Blabla varhaník i sbormistr – dirigent v jedné osobě, má k dispozici pomocnou sbormistryni – Jitku Slavickou, když on sám hraje. Komunikace i domluva s ní je rovněž dobrá a bezproblémová. Pokud sám diriguje, jde většinou o polyfonii nebo zpěvy a capella.

Před rozebráním původního varhanního stroje, tedy do r. 1988, nastaly ve sboru i situace, kdy Jan Blabla hrál a hlavou sboru dirigoval. V r. 1988 byly varhany kvůli opravě rozebrány a kůr zůstal na pětadvacet let prázdný⁴³ a tím pádem i volný pro sbor a orchestr. V období let 1988–2002 se hrálo na dva keyboardy s dokonalým akustickým ozvučením. K dispozici byl i pozitiv, který tam zůstal a sloužil rovněž k doprovodu liturgie. Figurální mše byly většinou bez varhanního doprovodu, pouze s orchestrem. O poutích (31. července) Svatoignácký sbor pravidelně doprovázel hrou na keyboardy nebo pozitiv varhaník Otto Novák, příležitostně některý z dobrých varhaníků. Při polyfonních mších dirigování i varhany (pozitiv) zabezpečil J. Blabla sám.

1.7.10 Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD

O právní subjektivitu ve formě občanského sdružení sbor nikdy neusiloval.

Svatoignácký sbor nemá zřízeny ani webové stránky. Jednak byla dříve jiná doba i podstatně odlišné technologie a později se nenašel nikdo, kdo by je zřídil a vedl je.

Svatoignácký sbor má na svém kontě jedno CD, které je tvořeno výběrem děl ze sborové tvorby (K. Harant, G. P. da Palestrina, J. D. Zelenka, F. Poulenc, Z. Kodály a další). J. Blabla má vlastní vydavatelství; vydání CD proběhlo svépomocně, bez sponzorství.

Na dalších CD (4) se podílel už jen J. Blabla, bez účasti Svatoignáckého sboru. Dvě CD obsahují pouze varhanní tematiku: New consonant Music for String Orchestra vzniklo ve spolupráci s Eurocanticou, Varhanní hudba je zaměřena na varhanní díla našich i zahraničních autorů (př. B. M. Černožský, J. Zach, J. S. Bach, D. Buxtehude, E. Gigout, J. Blabla...) Další dvě CD (varhany a recitály) vznikly v rámci cyklu Slovo a hudba: Výběr z knihy Sirachovec a Výběr z knihy Judit.

⁴³ 1988–2013 varhany rozebrány. Kvůli finančním problémům se jim dlouho oprav nedostávalo. Generální opravou prošly v letech 2010–2013, v listopadu 2013 byly požehnány a znovu uvedeny do provozu.

1.7.11 Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru

O hudebním vzdělání a hudebních zkušenostech sbormistra J. Blably již bylo psáno. Snad jen pro shrnutí stojí za připomínku, že J. Blabla chodil na hodiny klavíru do Bystřice pod Hostýnem, na varhany začínal hrát ve farním kostele ve Všechovicích, ovšem věnovat se jim začal více až za vysokoškolských studií, pod odborným vedením teprve po ukončení studia. Příležitostně měl možnost dirigovat i jiné sbory.

Co se týče hudebního vzdělání členů sboru, žádný z nich není hudebním profesionálem. Ovšem podle slov J. Blably téměř všichni umí hrát na klavír, někdo lépe, někdo hůř a jeden hraje i na kytaru.

1.7.12 Zpracování dotazníků od členů Svatoignáckého sboru

Komunikace se členy Svatoignáckého sboru probíhala prostřednictvím jedné sboristky, která dotazníky ostatním sboristům rozdala a zpět od nich i vybrala. Vyplněné mně je předávala se slovy, že šlo o dotazník namířený proti členům tohoto sboru. Snažila jsem se zjistit důvod, proč si to sboristé myslí, avšak odpověď se mi nepodařilo získat. Je to zarážející skutečnost, poněvadž s obdobným názorem jsem se v žádném jiném sboru nesečkala. Možná na základě tohoto negativistického postoje členů Svatoignáckého sboru se mně vrátilo vyplněných dotazníků minimum.

Z oslovených členů sboru mi vrátilo vyplněné dotazníky pouze 8, z toho 3 muži a 5 žen. Všichni dotazovaní jsou římskokatolického vyznání. Jejich zastoupení v hlasových skupinách činí 3 soprány, 2 alty, 2 tenory a 1 bas. Sedm z nich navštěvuje pouze tento jeden sbor, jeden zpívá ve dvou sborech. Většina z nich se o Svatoignáckém sboru doslechla od kamarádů a přátel, příbuzenstva, ostatní přímo od jezuitů nebo díky návštěvě kostela a jeden z nich od varhaníka působícího v Karlíně. Přestože J. Blabla konstatoval, že sbor tvoří senioři, toto tvrzení bylo sboristy v dotaznicích i potvrzeno (až na výjimku jednoho třicetiletého muže) a dalo by se očekávat, že sboristé tedy navštěvují sbor již značnou řadu let, byly odpovědi na otázku, jak dlouho Svatoignácký sbor navštěvují, velmi rozmanité. Převážně se jednalo u většiny o desítky let, u některých to však byla záležitost první dekády.

Impulsem v rozhodnutí navštěvovat tento sbor byl pozitivní vztah k hudbě, zpěvu, varhanám, bohatý repertoár a setkávání s přáteli, s lidmi stejné víry. Motivací setrvat ve sboru se stala vlídná, přátelská a dobrá atmosféra ve sboru. Na otázku kolik sborů v délce pravidelné docházky alespoň jeden rok navštěvovali, odpověděli dva z dotazovaných, že zpívají ve dvou sborech, další tři ve třech sborech, jeden dokonce ve třinácti sborech a dva na otázku

neodpověděli. Pouze dva sboristé navštěvovali sbor i v dětství. Na dotaz co zpěvákům sbor dává, se nabízeli nejčastěji odpovědi typu radost, štěstí, síla, dále naplnění volného času, uklidnění, zkušenosti i rozšiřování vnímání víry. K otázce, co jim sbor bere, ve většině případů neodpověděli a pokud ano, tak jen, že jim účast ve sboru bere čas. Z dotázaných pouze jedna členka pochází ze spádové farnosti, ostatní jsou dojíždějící z okolí (Barrandov, Letná, Hradčany, Smíchov, Žižkov, Vinohrady). S povinnostmi spojenými s členstvím ve sboru rodiny zpěváků problém nemají, členové sboru buď žijí sami a nikdo jim nic nevyčítá, nediktuje anebo zaujímají rodiny sboristů k jejich rozhodnutím velmi kladný vztah, respektují tuto jejich aktivitu, dokonce sbor navštěvuje více členů rodiny. Všichni jsou s úrovní sboru více či méně spokojeni, menší výhrady se objevily jen u jednoho respondenta. Ani tak nešlo o výhrady a nespokojenost jako spíše zklamání, že úroveň sboru padá tím více, čím vyšší je věk sboristů a že do sboru nepřicházejí žádní mladí lidé.

Prostory ke zkoušení všem plně vyhovují; jde o místnost s klavírem a zkušebna je vybavená i skříněmi s dostatečným úložným prostorem pro noty.

Vztahy ve sboru jsou vnímány jako dobré, přátelské a vřelé, spousta z nich našla v tomto společenství nové přátele. Zaujala mě odpověď dvou dotazovaných, kteří rozlišovali přátelství v tom pravém slova smyslu od přátelství spíše jako kamarádství. V jednom případě tento fakt zapříčinil velký věkový rozdíl mezi dotyčným a ostatními členy sboru a v druhém případě bych si dovolila přímou citaci respondenta: „Říká se, že člověk má v životě opravdových přátel velmi málo – jednoho, dva. Tak v tomto smyslu jsem přátele nenašel. Ale „přátele“ v běžném slova smyslu ano.“⁴⁴ Na otázku, zda se členové sboru mezi sebou scházejí i mimo sborové akce, byly odpovědi jak záporné tak i kladné. Ti, co se vídají mezi sebou častěji, než jen na zkouškách a akcích, se schází spolu dle času a příležitostí – někteří pravidelně jednou do měsíce, jiní pouze několikrát do roka. Se sbormistrem mají všichni vztahy dobré, přátelské s respektem, někteří vztahy s ním vnímají v souladu s novou skladbou. Velmi podobně pak všichni označili atmosféru ve sboru jako velmi dobrou, přátelskou, příjemnou, pohodovou a zábavnou. Co se týče vztahu sboru a farnosti, názory se lišily, svou roli jistě sehrály zkušenosti každého jednotlivce. Někteří vnímají ze strany kněží zájem, kladný a pozitivní postoj. Naopak jiní mají pocit, že se tak děje málokdy a že jsou trpěni.

S výběrem zpívaných děl je většina respondentů naprosto spokojená, jen jednoho dotazovaného ne vždy potěší sbormistrem vybraná díla. Mezi nejoblíbenější hudební skladatele v řadách sboru patří osobnosti jako A. Dvořák, J. Haydn, W. A. Mozart, Z. Fibich, G. P.

⁴⁴ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 6. 5. 2014

Palestrina, G. P. Pergolesi, L. Vittoria. Odůvodnění výběru těchto velikánů a populárních autorů zněla, že se jejich díla dobře zpívají. A. Dvořák je vysoce oblíbený díky tomu, že nikdy nezklame, navíc dotyčnému sboristovi imponuje jeho styl a vyjádření víry v jeho dílech. Mezi oblíbenými autory se objevilo i jméno posledního dosud žijícího barokního skladatele F. X. Thuriho či jméno samotného J. Blably. Dotaz týkající se nejraději zpívaných hudebních děl nabízel rozličné odpovědi, z těch všeobecných byla uvedena jakákoliv hudba napříč hudebními epochami, díla s duchovním nábojem, čistá polyfonie, u některých sboristů figurovala konkrétní literatura, např. Requiem od W. A. Mozarta, díla A. Dvořáka, Veni, veni, Emanuel od Z. Kodály, *Giorgiovo O sacrum convivium* nebo *Missa pastoralis* od F. X. Brixioho. S latinskými texty a jejich porozumění ve sboru problémy nejsou. Většina členů sboru latině rozumí díky tomu, že se s ní setkali při studiích na gymnáziu. Ti, co s ní do kontaktu příliš nepřišli, si latinské texty překládají amatérským způsobem sami, a i když doslovně nerozumí, dokážou si to odvodit. Někteří zase využívají znalostí latiny těch, co jí rozumí, to jsou kněží nebo studovaní členové sboru.

Až na pár výjimek, kdy je sboristům zcela jedno, zda zpívají při liturgii či na koncertech, se ostatní shodli na tom, že jim vyhovuje doprovázet zpěvem bohoslužby. Odůvodňovali své názory tím, že chrámový sbor je svým posláním určen především k doprovázení liturgie, že díla, která zpívají, byla napsaná k doprovodu liturgie a tam patří. A jedna lehce úsměvná odpověď zněla, že není nad zpívání na mši svaté, poněvadž je možno být skryt na kůru. Zda je sboristka ostýchavá a anonymita na kůru jí maximálně vyhovuje, nebo má názor, že pouhý poslech hudby bez vizuálního kontaktu posluchačů se sborem má větší efektivitu v duchovním prožitku poslouchajících, se nedozvíme, protože k této odpovědi nic nepoznamenala. Těžko říct, třeba tato odpověď skrývá obě varianty. Rozdíl mezi provedením jedné skladby při liturgii a na koncertě zpěváci vnímají různě. Těch, co rozdíl nespátřují, je menšina. Ostatní si uvědomují, že atmosféra při bohoslužbě a při koncertu je odlišná. Konstatují, že *při koncertech nevnímají duchovní rozměr díla, že při liturgii hudba dotváří a podtrhuje její smysl – tedy směřování k „Absolutní hodnotě“*⁴⁵. Co se týče sbormistrovy prezentace duchovního díla sboristům ve smyslu objasňování, vysvětlování, co a jakým způsobem zpívat, aby byl přednes co nejefektivnější a nejpracovanější, shodli se všichni zpěváci, že se tak děje, že své vnímání a projev díla sbormistra předává. Neopomenuli ani připomínku, že sbormistr je sice přísný, ale trpělivý.

⁴⁵ Srov. dotazníky sboristů ze dne 6. 5. 2014

Z dotazovaných respondentů tři nemají rodinu a žádné děti, jeden má dceru, která ovšem nezpívá ani nehraje na hudební nástroj. Ti ostatní, kteří mají děti i vnoučata, se snaží hudbu následujícím generacím předávat. Jejich děti dříve hráli na hudební nástroje, v dospělosti se hraní přestali věnovat, ovšem aktivně vedou své vlastní děti k hudbě. Pouze jedna z dotazovaných odpověděla, že všechny její děti i vnoučata se aktivně věnují hře na různé hudební nástroje (klavír, lesní roh, violoncello, kytaru, bicí). Všichni dotazovaní rovněž kladně odpověděli, že sborový chrámový zpěv může oslovit i posluchače – adolescenty, kteří tíhnou povětšinou k jiným žánrům či odlišné sestavě instrumentalistů v doprovodu chrámového zpěvu. Může to být dáno tím, že jsou děti od útlého věku vedeny k této hudbě a i voděny na kůr společně s ostatními příbuznými. Stejně tak to může být zapříčiněno skutečným zájmem dotyčného o hudbu, poněvadž v každém žánru jsou díla, která mohou zaujmout kohokoliv a každému se může něco (za)líbit i z nepreferovaného stylu.

1.8 Ignis

Sbor Ignis vznikl v r. 2009 z iniciativy Tomáše Pindóra. Sbor nejprve působil při kostele sv. Ignáce na Karlově náměstí, v r. 2010 se sloučil se sborem kostela sv. Václava na Praze 5. Ignis pravidelně účinkuje v obou kostelích. V letech 2012–2013 převzala vedení sboru Lucie Freiberg⁴⁶, od listopadu 2013 je jeho sbormistryní Milena Zoláreková.

Informace o sboru Ignis lze získat na stránkách římskokatolické farnosti sv. Václava na Smíchově⁴⁷ a z webových stránek sboru.⁴⁸

1.8.1 Představení sbormistryně sboru Ignis

Milena Zoláreková je koncertní pěvkyně, dosáhla profesury za obor hudební pedagogika a má vystudovaný magisterský obor ve zpěvu. Kromě tohoto sboru nevede žádný jiný soubor, dirigování bere jako zajímavou zkušenost a z tohoto úhlu pohledu se mu věnuje ráda. V případě, že by ji tato činnost nenaplňovala a nedařilo se, znovu by se začala věnovat sólové dráze.

1.8.2 Složení sboru

Sbor Ignis tvoří 35 zpěváků, z toho 10 sopranistek, 10 altistek, 6 tenorů (4 muži + 2 ženy), 9 basů (z nichž jeden je baryton a hodně vypomáhá v tenorové sekci). Kromě těchto stálých členů sboru občas vypomáhají zpěváci z jiných sborů, z toho důvodu se počet členů sboru může měnit. Věkový průměr sboru se pohybuje odhadem sbormistryně kolem 40 let,

⁴⁶ <http://www.luckyvoiceband.cz/vedeni-sboru/>

⁴⁷ Srov. <http://www.farnostsmichov.cz/sbor-ignis/>, vyhledáno 20. 3. 2015

⁴⁸ <http://www.choir-ignis.cz/>

ve sboru je nejvíce zastoupena věková skupina kolem 40 let, věk nejmladšího a nejstaršího zpěváka se sbormistryně neodvažuje odhadnout, ve sboru totiž působí krátkou dobu. Věkovou hranici M. Zoláreková stanovenou nemá, sbor je otevřen všem zájemcům. Je však toho názoru, že větší množství věkově starších sboristů značně narušuje kvalitu zpěvu sboru. Samozřejmě i zpěváci ze starší generace mohou ve sboru zpívat, skupina těchto lidí by ovšem neměla mít převahu. Někteří sboristé pocházejí z farností⁴⁹, většina však do sboru dojíždí z okolí. Náboženské vyznání u přijetí nových členů taktéž nehraje žádnou roli; pokud jde o uchazeče, které baví sborový zpěv, mají z této služby radost a respektují sbormistra, řád a poslání sboru, jsou bez výhrad přijati. M. Zoláreková si však myslí, že by bylo ideální, kdyby sboristé byli všichni věřící.

Sbormistryně je toho názoru, že konkurz do jednotlivých hlasů a nábor do sboru by měl být. Ve skutečnosti však neprobíhá, zpívá každý, kdo přijde. Probíhá pouze přezkoušení zpěváka kvůli zařazení do hlasové skupiny. Smutným faktem je malý zájem o zpívání v sopránů a tenoru. Do sboru noví členové přicházejí nejčastěji prostřednictvím oslovení sboristů. Podobně jako oni, i M. Zoláreková čas od času některé lidi osloví.

1.8.3 Zkoušky

Zkoušky sboru Ignis probíhají jednou do týdne, vždy v pondělí v čase od 19.00 do 21.00 hod. Tento čas zkoušení sbormistryně dodržuje; zkouška začíná vždy v 19.00 hod. rozezpíváním, na pozdní příchod se nečeká. Zkouší se bez přestávky, končí se ve 21.00 hod., ale čas není striktně dodržován. Někdy je zkouška ukončena dříve, je-li však moc práce, zkouší se i do 22.00 hod. Rozezpívání probíhá před každou zkouškou (včetně generální zkoušky) a vede ho sbormistryně sama. Není-li mnoho práce, trvá rozezpívání i půl hodiny, M. Zoláreková, jakožto sólová zpěvačka, intenzivně pracuje se sboristy na technice zpěvu. Vnímá, že sboristé rozezpívání mají rádi, cítí se po něm dobře a lépe i s větší chutí se jim zpívá. Soustředění sbor nemívá, pouze generální zkoušky. Ty se uskutečňují den před produkcí, kde se ještě propracovávají kritická místa skladby. Před produkcí už se sboristé jen sejdou na rozezpívání a přezpívání problematičtějších částí skladby (skladeb). Podle sbormistryně by bylo vhodné přezpívat si dílo celé, což není problém u kratších skladeb, ovšem u větších hudebních děl by bylo pro zpěváky příliš unavující a náročné zazpívat jednu obsáhlou skladbu dvakrát po sobě – přede mší a poté znovu v jejím průběhu. Z převážné části sbor zpívá pouze za doprovodu varhan nebo a capella, z toho důvodu je možné mít generální zkoušky den před produkcí.

⁴⁹ Farnost sv. Ignáce (Praha 2) + farnost sv. Václava (Praha 5), kde sbor působí.

1.8.4 Zázemí

Protože sbor Ignis působí ve dvou farnostech, na obou místech má prostory ke zkoušení. Na Praze 2 má sbor zázemí ke zkoušení v prostorách objektu kostela, na Praze 5 sbor zkouší v jedné místnosti na faře. Farnostmi poskytnuté zázemí je vyhovující, v obou případech však je nedostačující klavír; u sv. Ignáce je značně rozladěn, u sv. Václava zcela chybí – sbor je odkázán pouze na elektrické klávesy. Obě farnosti vycházejí vstříc, je-li potřeba zkoušet v kostele. Sbor nemá stejnokroj ani žádné jednotící prvky oděvu. Ansámbl zpívá pouze na bohoslužbách, při kterých není nutnost stejného oblečení.

1.8.5 Repertoár

Sbor nejčastěji zpívá díla z období renesance, baroka a klasicismu. Sbornistryně by ráda přinesla i soudobá hudební díla, domnívá se však, že by pro sbor byla náročná, obzvláště když se zkouší pouze jedenkrát v týdnu. K nácviu děl z hudební epochy 20. a 21. století by přistoupila pouze v případě větší četnosti zkoušek. Mezi hlavní kritéria při rozhodování a výběru hudebních děl patří nenáročnost skladeb, aby je sbor zvládnul zazpívat a aby dílo bylo hezké a líbilo se. Zpočátku své působnosti konzultovala M. Zoláreková s některými členy sboru, co zpěváci umí a zvládnou zazpívat a podle toho se volil aktuální program. V současnosti sbormistryně vybírá repertoár sama, oblíbenosti či neoblíbenosti jednotlivých skladeb u zpěváků nepřihlíží, zpívá se, co přinese. Sborový materiál čerpá z archivu sboru Ignis, vybírá podle toho, co sama zná. Nový sborový materiál obstarává z knihoven, kde vyhledává nové noty, výjimečně i přes internet (zde však mohou nastat problémy v rámci autorských práv, tuto cestu proto nevolí ráda a často). Noty obstarává i za pomoci jedné členky sboru, která se nabídla kupovat noty, které bude sbormistryně potřebovat.

Mezi nejoblíbenější hudební autory M. Zolárekové jednoznačně patří skladatelé baroka, má ráda polyfonii. Barokní hudbu vždycky vidí barevně – konkrétně Bachovy kompozice na ni působí tmavomodře a sametově. Obdivuje polyfonii, způsob, jakým skladby vznikaly a jak jsou jednotlivá díla zkomponována. Se zaujetím objevuje s nástupem každého dalšího hlasu neustále něco nového. Polyfonií je zcela uchválena.

1.8.6 Akce sboru, forma vystoupení

Náplní sboru Ignis jsou pouze zpěvy při liturgii. Koncertně soubor nevystupuje, i když M. Zoláreková by ráda do akcí sboru zahrnula i koncerty. Spíše však až v budoucnu, momentální stav sboru je takový, že sboristé odmítají koncertně vystupovat z důvodu trémy před obecnstvem. Do budoucna nechává tuto oblast sbormistryně otevřenou, koncertní činnosti se

nebrání. Při liturgii zpívá Ignis vždy dle domluvy (ve sboru i s kněžími z farností) v rámci velkých církevních svátků (Vánoce, Velikonoce). Protože v tyto svátky je M. Zoláreková mimo ČR, zpívá sbor vždy před nebo až závěrem tohoto období. Ostatní produkce sboru vycházejí přibližně cca jednou do měsíce. Při liturgii zpívá sbor Ignis pouze v domovských chrámech, tedy v kostelích sv. Ignáce a sv. Václava. S jinými sbory Ignis nespolupracuje, pouze jednotliví zpěváci z jiných sborů přijdou vypomoci – nejčastěji ze sboru Lucky Voice Band, jehož sbormistryní je L. Freiberg a se kterou se M. Zoláreková zná. Informační plakátky o vystoupení sboru Ignis při liturgii se tisknou pouze v případě, že ansámbl nedoprovází bohoslužbu jen jednotlivými skladbami různých autorů. V případě doprovodu liturgie pouze jednotlivými menšími skladbami sbor informaci veřejnosti nepodává. S orchestrem M. Zoláreková nepracuje, jen zcela výjimečně; mnohem častěji ansámbl vystupoval v doprovodu orchestru za T. Pindóra, zakladatele sboru Ignis.

Vzhledem k situaci, že sbor nekooperuje s jinými sbory, nespolupracuje s orchestrálními hráči ani koncertně nevystupuje, nebylo zapotřebí odpovídat na otázky týkající se záležitostí spojených s koncertním vystupováním, s oslovováním a sháněním instrumentalistů a finančních prostředků na jejich honoráře.

1.8.7 Spolupráce s farností

Spolupráce a komunikace s farností je bezproblémová, probíhá prostřednictvím členů sboru s faráři jednotlivých farností. Jedna sboristka patřící do spádové farnosti sv. Ignáce komunikuje s tamními kněžími, druhá sboristka patřící do spádové farnosti sv. Václava jedná s kněžími této farnosti. Domluví vždy vše, co je potřeba, zejména kdy a co má v plánu sbor zpívat. M. Zoláreková pak jen dostane potvrzení termínů a souhlas s programem. Kněží do navržených termínů, kdy má sbor v plánu zpívat, nezasahují. Úzká komunikace sbormistryně a duchovního probíhá až těsně před produkcí, kdy se domluví konkrétní organizační záležitosti. Celá tato situace byla tímto způsobem nastavena v období, kdy se M. Zoláreková ujala vedení sboru Ignis. A protože je pravoslavnou věřící a liturgická praxe v pravoslavné církvi je odlišná od praxe církve římskokatolické, nevěděla, jak přesně mše probíhá; členové sboru byli velmi aktivní a ochotní jakkoli pomoci, komunikovali zpočátku s duchovenstvem zásadně oni, což do jisté míry stále přetrvává. Z pohledu sbormistryně kněží zaujímají neutrální postoj, sborový zpěv jim nevadí, ti, kteří z doprovodu liturgie nadšení příliš nejsou, produkce sboru snášejí statečně. Jejich preference ve stylu hudby není nijak vymezená, komunikace probíhá bez problémů. Přestože faráři na zkoušky sboru nechodí, existence sboru jim není lhostejná. Pokud soubor příliš dlouho nevystupuje, chtějí znát důvod i termín dalšího vystoupení. Je-li potřeba zkoušet v kostele, ani

v jedné farnosti to není po předchozí domluvě problém. Farnosti na finanční zabezpečení sborové činnosti nikterak nepřispívají, sboristé sami mezi sebou vybírají finance např. na noty, které se mají koupit. Vzhledem k situaci, že Ignis je chrámový sbor a zpívá i při bohoslužbách, nemusí odvádět farnosti sv. Ignáce žádné poplatky za pronájem prostor ke zkoušení.

1.8.8 Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru

Atmosféra ve sboru je dobrá, sbormistryně hodnotí zpěváky jako veselé a optimistické. Sboristé se mezi sebou setkávají i za jiným účelem, než je zpěv, pravidelně po zkouškách se schází v restauraci k neformálnímu sezení i komunikaci. Tohoto setkávání se nikdy neúčastní všichni, pouze ti, co mohou, mají čas a chuť. M. Zoláreková se pravidelně setkává s jednou sboristkou, protože je její sousedka.

Diskuze nad vybranými díly neprobíhá, sboristé jsou vděční za jakoukoliv informaci. Texty potřeba vysvětlovat není, jsou stále stejné a většina ví, o čem se v nich jedná, případný překlad je dodán těmi, co latině rozumí. Na hudebně-výrazových prostředcích sbormistryně přísně trvá, v tomto ohledu je, jak sama říká, tvrdohlavá a velmi nepříjemná, zkouší se tak dlouho, až se podaří docílit žádaného přednesu. Samozřejmě přihlíží na možnosti sboru; i když vždy požaduje více, než je v silách zpěváků. Je-li čas, vysvětluje sbormistryně vše potřebné ráda, bohužel ne vždy se tak děje. Navíc je situace komplikovaná špatnou koncentrací sboristů, což způsobuje, že pozornost klesá. Dříve ve dvouhodinovém bloku zkoušky bývala kratičká pauza; s ohledem na to, že je zkouška sboru pouze jednou do týdne, byla pauza zrušena. Podle slov sbormistryně je totiž důležité, aby byl čas plně využit nejen k přečtení daného díla, ale hlavně k jeho pořádnému nastudování.

Mezi sboristy jsou k dispozici pouze dvě členky sboru, které komunikují a jednají s kněžími z farností. Kromě toho po každé zkoušce píše všem zpěvákům mail obsahující informaci o průběhu zkoušky, upozornění na problematické pasáže jednotlivých skladeb, termín, místo a program příští zkoušky. Za tuto službu je sbormistryně velmi vděčná, poněvadž jako cizinka má s českým jazykem a jeho užíváním značné problémy.

1.8.9 Komunikace se členy orchestru, se sólisty

Hudební díla, se kterými sbor Ignis vystupuje, jsou psána pouze pro sbor, bez sólových částí. Zpívá-li přesto sbor skladbu se sólem zejména pro soprán, zastane ho díky vzdělání a schopnostem M. Zoláreková. z důvodu nedostatku finančních prostředků vyplatit sólovým zpěvákům honorář (v plné výši i symbolicky) sbormistryně nezve do produkcí profesionální sólisty ani instrumentalisty a sbor zpívá skladby a hudební díla pouze a capella nebo za

doprovodu varhan. K dispozici jsou varhaníci interní i externí, komunikace s nimi je bezproblémová. Sbormistryně na varhany nehraje, věnuje se pouze dirigování, z toho důvodu není potřeba jiný výpomocný sbormistr.

1.8.10 Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD

Sbor Ignis nemá žádnou právní subjektivitu, žádné sponzory na mimořádné výdaje ani žádná vydaná CD. Pouze pro vnitřní potřebu mají několik nahrávek z produkcí i zkoušek. Webová stránka sboru je veřejnosti přístupná, více však slouží pro interní záležitosti. Poplatky za registraci na internetovém portálu si hradí sboristé sami z fondu, do kterého pravidelně přispívají.

1.8.11 Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru

M. Zoláreková získala diplom za vzdělání v oboru hudební pedagogika v Srbsku, magisterský obor ve zpěvu studovala ve Švédsku (Stockholm). Jako sbormistryně nikdy nepůsobila, sbor Ignis je její první sbormistrovská zkušenost. i když měla obor dirigování v rámci studia, její kariéra je založena na sólovém zpěvu, kterému se profesionálně věnovala přes deset let.

Sbor je tvořen zpěváky, kteří zvládají číst noty, umí hrát na hudební nástroj (housle, piano) díky vzdělání na ZUŠ, ale podle výroku sbormistryně není nikdo profesionál.

1.8.12 Zpracování dotazníků členů sboru Ignis

Ze sboru Ignis se mně nazpět navrátilo celkem 22 dotazníků, z toho 3 od mužů a 19 od žen. Osmnáct z dotázaných jsou katolíci, zbývající čtyři jsou bez náboženského vyznání. V sopránů zpívá 7 sboristek, v altu 10 sboristek, jedna členka zpívá v sopránů nebo altu, podle potřeby. V tenoru zpívají 2 muži a jedna žena, z basové sekce se mi vrátil dotazník pouze od jednoho zástupce této hlasové skupiny. Sedmnáct členů sboru navštěvuje pouze tento sbor, čtyři zpěváci docházejí do dalších dvou sborů a jeden dokonce navštěvuje další tři sbory. Informace o tomto sboru se ke zpěvákům dostala prostřednictvím kamarádů, přátel a známých, od kolegů, rodinných příslušníků a členů sboru i od T. Pindóra, zakládajícího sbormistra tohoto pěveckého tělesa. K některým se informace dostala díky knězi, který na tento sbor v ohláškách farnosti upozornil, rovněž i díky spolufarníkům z farnosti, do které dotyční docházejí. Jeden ze sboristů se o Ignisu dozvěděl prostřednictvím ZUŠ na Praze 5. Pouze tři sboristé zpívají ve sboru od jeho založení, nejvíce ze zúčastněných navštěvují tento sbor čtyři a pět let, ti ostatní pouze rok, rok a půl.

Sboristům v rozhodování, zda zpívat právě v tomto sboru, pomohli nejen kamarádi a přátelé, ale také sbormistr i učitel hry na kytaru v ZUŠ. Mnohé přiměly navštěvovat tento sbor i další faktory: pozvání, repertoár, ukončení působnosti sboru, kam předtím docházeli, chuť a touha zazpívat si nejen pro sebe, ale i k oslavě Boha, záliba ve sborovém zpěvu, v tomto stylu hudby, absence zpěvu, kvalitní náplň volného času i chuť poznat nové lidi. Jedna ze sboristek má za sebou dlouholetou profesionální sólovou pěveckou činnost, působení ve sboru vnímá jako podílení se na chodu farnosti. Po prvotních zkušenostech se sborem a ve sboru zpěváky motivuje zpívat právě v tomto sboru spousta činitelů, mnohdy v souladu s tím, co sboristy přimělo do tohoto sboru přijít: repertoár, záliba ve sborovém zpěvu, aktivní služba ve farnosti, oba sbormistři, touha chválit zpěvem Boha, potřeba hledat a nalézat nové lidi. Největší roli hraje příjemné společenství a dobrý kolektiv kamarádů a přátel, úroveň sboru i atmosféra v něm. Vyhovující je rovněž i prostředí kostelů, kde sbor vystupuje, poslání sboru v doprovodu liturgie, ale také sbor amatérů – díky této skutečnosti nevznikají u členů sboru pocity vlastní nedostatečnosti.

V délce pravidelné docházky alespoň jeden rok navštěvovalo osm zpěváků dva sbory, další tři zpěváci tři pěvecké soubory, jiní tři zpěváci pouze jeden sbor a dva sboristé v této délce navštěvovali celkem čtyři sbory. V jednom případě se jednalo dokonce o šest sborů, jedna členka sboru se věnovala zpěvu profesionálně. Ostatní členové sboru tyto zkušenosti neměli. Většina sboristů (12) se sborovým zpíváním v dětství zkušenosti nemá, ostatní (10) dětský sbor navštěvovali. Nejvíce zpěvákům sbor bere čas, energii, někteří nemají pocit, že by jim sbor cokoliv ujímal. V mnohém je spíše obdarovává, mezi nejčastějšími odpověďmi byla uvedena radost ze zpěvu a příjemné společenství. Aktivní působení v tomto sboru dává sboristům dobrý pocit z užitečné práce, kulturní a osobní vyžití, zpříjemnění volných chvil, uvolnění, uspokojení z přispění k životu ve farnosti a „*aktivní muzicírování mimo komerční proudy*“.⁵⁰ Zpívání ve sboru vnímají jako seberealizaci, naplňuje je dobrý pocit z toho, že mohou někam patřit a přitom uplatnit svoje schopnosti. Zpěvákům sborový zpěv rozšiřuje hudební vzdělání, poskytuje neopakovatelné hudební zážitky a rozvíjí hlasové schopnosti.

Sbor Ignis působí ve dvou pražských kostelích, proto se spádovými farnostmi rozumí farnost u sv. Ignáce na Praze 2 a farnost u sv. Václava na Praze 5. Sedm členů sboru tedy pochází ze spádových farností, ostatní dojíždějí z blízkého i vzdálenějšího okolí (Praha 4, 5, Barrandov, Modřany, Košíře, Chodov, Stodůlky, Motol, Říčany, Jižní Město, Zahradní Město, Kralupy nad Vltavou). K povinnostem spojeným se členstvím sboru se rodiny sboristů staví

⁵⁰ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 19. 5. 2014

většinou kladně, bez problémů, tolerují, respektují a podporují své členy, jiní zauímají postoj neutrální. Někteří členové sboru žijí sami, bez povinností k vlastním rodinám, jsou tedy pány svého času a tuto problematiku vůbec nemusí řešit. Nadpoloviční část sboristů (12) je s hudební úrovní sboru spokojená bez výhrad, ostatní členové sboru spokojení nejsou anebo jen částečně. Jsou si vědomi toho, že úroveň sboru je dána možnostmi jednotlivců, v tomto případě amatérů a je potřeba si uvědomit, že mnohdy na víc sbor ani nemá. Lepší úrovní sboru by zcela jistě prospělo, kdyby zpěváci brali soukromé hodiny zpěvu a byli více disciplinovaní – nepřicházeli na zkoušky pozdě a nenarušovali průběh zkoušek zbytečným a nežádoucím mluvením.

S webovými stránkami sboru je spokojeno celkem sedm zpěváků, dva vyjádřili nespokojenost, šest zpěváků těchto stránek vůbec nevyužívá a nesleduje je. Některými členy souboru jsou webové stránky vnímány jako dostačující, uvítali by, kdyby na nich byla uvedena jména jednotlivých sboristů spolu s jejich fotografiemi a kdyby byly internetové stránky aktualizovány. Prostory ke zkoušení pokládají takřka všichni členové sboru za vyhovující, zejména díky dostačujícím prostorám, přístupu k varhanám a sociálnímu zařízení. Nevýhodou je rozladěné piano. Někteří považují prostory ke zkoušení za dostačující pouze ve farnosti sv. Ignáce, ve farnosti sv. Václava mají zpěváci výhrady k místnostem tamní fary, které kapacitně sboru nevyhovují.

Členové sboru hodnotí vztahy mezi sebou jako dobré, kamarádské a přátelské, rodinné a laskavé, vysoce seriózní a kvalitní. Mnozí z nich ve sboru našli nové přátele, jiní pouze dobré kamarády. Šest sboristů se se svými kolegy mimo sborové akce neschází, ti ostatní podle toho, jak jim čas a povinnosti dovolí: buď zcela výjimečně a příležitostně, občas na horách nebo na chatě, jedenkrát v týdnu nebo do měsíce nebo vždy po zkoušce v nedaleké hospůdce. Vztahy se sbormistryní vnímají zpěváci pozitivně a na úrovni, přestože jsou tyto vztahy kamarádské a přátelské, srdečné, příjemné, výborné a prvotřídní, chovají vůči sbormistryni respekt. Má smysl pro humor, umí motivovat a je autoritou. Celková atmosféra ve sboru byla sboristy vyhodnocena stejnými přívlastky jako atmosféra mezi nimi navzájem. Nálada ve farnostech je brána odlišně, někteří ji vnímají jako dobrou, zpěváci ze strany farářů vnímají zájem o jejich sbor, což se ve výjimečných případech projeví i tím, že farář příležitostně navštíví sbor na zkoušce. Jiní atmosféru vidí skepticky, mají pocit, že jako sbor jsou tolerováni a kněží se o sbory nezajímají. Čtyři členové sboru k této otázce odmítli zaujmout svůj postoj z důvodu, že do farnosti a jejího přístupu ke sboru nevidí a proto ani neví, jak by se měli vyjádřit.

S výběrem zpívaných děl jsou zcela všichni sboristé spokojeni, i když připouští, že mnohdy se jedná o dílo velmi náročné. Čtrnáct zpěváků nemá vůbec žádného svého oblíbeného hudebního skladatele, zpívají rádi jakoukoliv skladbu. Ti, kteří své oblíbené autory mají, uváděli

J. S. Bacha, W. A. Mozarta, J. Haydna, Z. Fibicha, Z. Lukáše, B. M. Černohorského a autory renesance (bez specifikace). K této volbě je vedly všeobecné důvody – hudba, která se líbí, je hudba zajímavá, logická a posluchačsky vděčná. Sedm sboristů nemá preference ani v dílech, která sbor zpívá, šest členů sboru neposkytlo odpověď ani neuvedlo důvod. Zbývajících devět zpěváků mezi své oblíbené skladby řadilo buď všeobecně díla renesance (pro jejich krásu a melodičnost), díla baroka i klasicismu, soudobou hudbu (temperamentní a současnosti blízká díla) a figurální mše (oslava Boha) nebo díla konkrétních autorů (J. Haydn, J. S. Bach, W. A. Mozart). Konkrétně z množství různých skladeb je to Stabat Mater (autor neuveden). Latinským textům až na tři členy sboru všichni rozumí, buď v plném rozsahu díky studiu a praxi z mnohaletého zpívání obsahově stejných skladeb nebo jen částečně. Latinské překlady zprostředkovávají sbormistryně nebo kolegové ze sboru, kteří latinský jazyk ovládají. Někteří si překlady shánějí i pomocí internetu.

Většina sboristů preferuje doprovod liturgie, který je spojen se službou, duchovními zážitky a oslavou Boha. Ostatní členové sboru nemají preference ve vystoupeních sboru, jsou toho názoru, že jakákoliv akce má svůj půvab. Pouze dvěma členům vyhovují jiné specifické akce (Noc kostelů, svatby). Rozdíl mezi provedením jedné skladby při liturgii a na koncertě někteří zpěváci vůbec nevnímají, jiní jsou si rozdílů vědomi. Jedná se hlavně o náladu a pojetí díla (při mši je důležitější liturgie, na koncertě hudba) a o soustředěnost, která je při koncertech mnohem větší, což se promítne i v celkovém projevu skladby. Podstatnou roli sehrávají i interpreti podle toho, jaké stanovisko při jednotlivých vystoupeních zaujmou. Podle výpovědi sboristů se sbormistryně snaží prezentovat duchovní díla velmi naléhavě a dostatečně, opakovaně vysvětluje, jak zpívat jednotlivé pasáže skladby a na požadovaném výrazu i trvá. Je-li potřeba, ozřejmí i zpěvem. V rámci možností sboru se snaží docílit své představy, a i když sboristé uznávají, že práce s nimi není jednoduchá, přesto se požadovaného výsledku někdy podaří docílit. Jedna sboristka na tuto otázku odpověděla slovy: „*Prezentace díla je dána tím, co je v notách, prezentace díla ve výsledku je dána schopnostmi zpěváků.*“⁵¹

Polovina sboristů nemá vlastní děti, zcela jistě by je ale k hudbě vedla. Ti, kteří děti mají, jim hudební vzdělání poskytují či poskytli; děti hrají na hudební nástroje (klavír, kytara, flétna, housle) i zpívají (sólo zpěv). Veškeré vzdělávání dětí v hudbě probíhá na ZUŠ. Sborový chrámový zpěv podle názorů a odpovědí sboristů může oslovit i mládež, která povětšinou tíhne spíše k jiným žánrům a odlišné sestavě instrumentalistů. Někteří tak odpovídali na základě vlastních zkušeností, jiní jsou přesvědčeni, že záleží na výchově v rodině, pěstování a třibení

⁵¹ Dotazník jednoho ze sboristů ze dne 19. 5. 2014

hudebního vkusu a také na sbormistrovi a skladbách, které sbor zpívá. Podle výroku jednoho člena sboru „jde o dlouhou trať, na které si v jejím počátku musí mládež uvědomit, že písně, které zpívají, jsou melodicky i textově ubohé.“⁵² I když sborový chrámový zpěv nemůže oslovit zcela všechny, možnost zalíbení v tomto stylu hudby vždycky je.

1.9 Cantores Cordis

Sbor Cantores Cordis působí při kostele Nejsvětějšího Srdce Páně na náměstí Jiřího z Poděbrad.

Sbor byl založen r. 1970 Marií Novákovou⁵³ původně jako dětský. Vzhledem k tomu, že soubor sloužil i k pastorační děti a docházeli do něj také rodiče dětí a vypomáhali se zpěvem, stal se z dětského ansámblu smíšený sbor a byl přejmenován na Malý sbor, který spolupracoval s Velkým sborem.⁵⁴ Po zániku Velkého sboru převzal iniciativu Malý sbor a stal se sborem chrámovým. V r. 2005 přijal název Cantores Cordis⁵⁵, jeho sbormistryní je v současnosti Maria Ondrášová.

Sbor Cantores Cordis má aktivní webové stránky.⁵⁶

1.9.1 Představení sbormistryně sboru Cantores Cordis

Maria Ondrášová patří mezi zakládající členy tohoto sboru. Sbor Cantores Cordis vede od září r. 2008.

M. Ondrášová nemá žádné hudební vzdělání. Je jedinou a doposud aktivní zakládající členkou tohoto sboru a před šesti lety na ní vedení sboru padlo v okamžiku, kdy se její předchůdce Petr Vlasatý oženil a odstěhoval z Prahy. Přijímala tuto roli nejen s velkými pochybnostmi, ale zároveň i s obavami, co by se mohlo stát, kdyby se sboru neujala. Vzhledem k tomu, že nikdo jiný jej v té době vést nemohl, nechtěla dopustit, aby sbor přestal existovat. Jedinou její výbavou byla láska k tomuto souboru a zkušenost sboristky, protože v té době docházela zpívat ještě i do jiného sboru, kde vyzorovala, jak takové pěvecké těleso vést.

M. Ondrášová rovněž nemá ani žádnou hudební přípravu či školu ve hře na hudební nástroj, což je důvod, proč se nikdy nepřihlásila do žádného kurzu týkajícího se vedení sboru.

⁵² Dotazník jednoho ze členů ze dne 12. 5. 2014

⁵³ Marie Nováková (1914–1970), tamní katechetka.

⁵⁴ Velký sbor = prvotní chrámový sbor působící ve farnosti od jejího vzniku. Jeho sbormistrem byl prof. Stanislav Štipl.

⁵⁵ Srov. <http://www.cantorescordis.cz/osboru.htm>, vyhledáno 20. 10. 2014; (Cantores Cordis = pěvci srdce; název zvolen ze dvou důvodů: sbor působí při kostele Nejsvětějšího Srdce Páně (jde o jednotu a spojitost sboru s chrámem) a zpěv vychází ze srdce členů sboru).

⁵⁶ <http://www.cantorescordis.cz/index.htm>

Účast na těchto kurzech totiž automaticky předpokládá hru na nějaký hudební nástroj. Vzpomíná, že se doslechla ve svých začátcích vedení sboru o kurzu pro amatérské sbormistry. Součástí vstupního pohovoru byl přednes libovolné skladby na klavír nebo varhany. Vzhledem k tomu, že na nic nehrála, do kurzu se ani nepřihlásila. Přesto však je přesvědčená o tom, že sbor i navzdory tomuto handicapu funguje dobře a doufá, že tato situace nedozná změny. Zpívají taková hudební díla, která jsou s to zvládnout a snaží se je provádět co nejlépe. M. Ondrášová nevede žádný jiný sbor, plně se věnuje Cantores Cordis.

1.9.2 Složení sboru

Poměr členů v jednotlivých hlasech sboru odpovídá 8 sopranistkám, 6 altistkám, 4 tenorům a 9 basům. Donedávna platilo, že v mužské sekci (3:7) byl tenor opticky slabý, ale akusticky silný, kdežto u basu tomu bylo naopak – opticky silný a akusticky slabý. Přestože do obou hlasů přišly posily a opticky se příliš moc nezměnilo, akusticky se vše srovnalo a mužské hlasy jsou co do rovnováhy a intenzity projevu v současnosti vyrovnané.

Ve sboru je nejvíce zastoupena věková skupina kolem 30 let, nejmladšímu členovi sboru je kolem 25 let, nejstaršímu kolem 75 let. Ve sboru není zavedeno žádné pravidlo o přijetí či odmítnutí zájemce o sborový zpěv; všichni jsou vděční za kohokoliv, kdo umí zpívat. Poměr členů, kteří do sboru docházejí z místní farnosti a těch, co dojíždějí z okolí, je vyrovnaný, vychází to přibližně na polovinu. Sboristé jsou vesměs katolíci, sbor je ovšem otevřen i lidem jiného náboženského vyznání se zájmem o sborový zpěv. Sboristů s jiným než katolickým či žádným náboženským vyznáním ve sboru ovšem mnoho není. Podle názoru M. Ondrášové je to dáno tím, že sbor zpívá převážně pouze v rámci bohoslužeb, což není pro tyto lidi dost atraktivní. Avšak zažili i situaci, kdy měli ve svých řadách i členy bez vyznání, kteří křest později přijali.

Konkurz do jednotlivých hlasů či nábor nových členů do sboru neprobíhá, na kritériích přijetí člena do sboru si M. Ondrášová nezakládá. Podle její zkušenosti je potřeba být opatrný v soudech, protože i ze „slabého článku“ se může vyzpívat silná opora hlasu a na základě ukvapených rozhodnutí a striktních kritérií by nikoho nemohli nikdy přijmout. Každý nový člen, který přijde, se může půl roku rozhlížet a vybrat si hlas, ve kterém se cítí dobře. Pakliže se jedná o slabé zpěváky, kteří mají např. problém se začlenit, odejdou časem sami. O příchod nových členů do sboru se M. Ondrášová jakožto sbormistryně částečně stará i sama. Občas přizve své známé, občas osloví lidi, které v kostele slyší dobře zpívat – a to i navzdory rozpakům pramenícím ze skutečnosti, že Cantores Cordis je sbor velkých amatérů.

1.9.3 Zkoušky

Zkoušky probíhají jednou do týdne od září do června, vždy v úterý od 19.00 do 21.00 hod. Psaná doba zkoušky je dvě hodiny, prakticky však nácvik zpěvů trvá jen sto minut z důvodu pozdního příchodu členů sboru na zkoušku. Rozezpívání probíhá vždy v časovém rozpětí cca deset minut a vede ho vždy M. Ondrášová, v případě, že nestíhá začátek zkoušky, ujme se rozezpívání někdo zkušenější ze sboristů.

Před produkcí mívá sbor generální zkoušku, vždy hodinu před začátkem vystoupení – v čase je zahrnuto rozezpívání i vlastní zkouška díla (děl). V případě, že sbor vystupuje i s orchestrem, bývají generální zkoušky dvě, jedna přibližně týden před vystoupením, druhá v den produkce hodinu před ní. Soustředění se sborem neprobíhají.

1.9.4 Zázemí

Prostory ke zkoušení má Cantores Cordis v objektu kostela, jde o místnost hned naproti sakristii. Toto zázemí je naprosto vyhovující – je zde klavír, skříň na noty, sociální zařízení, místnost je vytápěna a navíc jde o lokalitu z dopravního hlediska dobře dostupnou.

V současné době probíhají zkoušky už jen v těchto prostorách, dříve sbor dělal občas akustickou zkoušku i v kostele, ale upustil od ní ze tří důvodů:

- kostel je pořád stejný, nemění se a akustika v něm je stále tatáž
- jsou-li v kostele přítomni věřící na bohoslužbě, akustika se podstatně mění a odezva z prostoru je odlišná než při zkoušce
- složení sboru na zkoušce a při provedení je málokdy stejné

Stejnokroj sboristé nemají, pokud však nastane situace, kdy je na chór vidět, oblékají se do oděvů černé a bílé barvy.

1.9.5 Repertoár

Repertoár sboru Cantores Cordis je rozličný, jeho sborový materiál tvoří díla nejvíce z období 16.–20. století (př. 16. století – Benešovský kancionál: Zvěstujem vám radost; G. J. Carniolus: Resonet in laudibus; 17. století – A. V. Michna: O svatých třech králích, Vánoční roztomilost; H. Purcell: Alleluja; 18. století – W. Boyce: Aleluja; F. X. Brixi: Missa in F; přelom 18. a 19. století – D. S. Bortnianskij: Tebe poem; 19. století – V. E. Horák: Missa Quinta in B; P. Brooks: Oh, Little Town of Bethlehem; F. Mendelssohn-Bartholdy: Hark! The Herald Angels Sing; přelom 19. a 20. století – A. Dvořák: Ave maris Stella; J. Gruber: Requiem in Es; J. E.

Moore Jr.: Irské požehnání; B. Korejs: Magnificat; J. Konečný: Ave verum; J. Laburda: Missa in F).

Liturgickou hudbu 21. století sbor ve svém repertoáru nemá, i přesto, že se tomuto žánru dříve věnoval. Důvodem je skutečnost, že tento styl zpěvákům absolutně nevyhovuje.

Při výběru hudebních děl se M. Ondrášová řídí následujícími kritérii: přiměřenou náročností a liturgickou použitelností, zároveň musí být skladba i hezká na poslech. Nový materiál do sboru obstarává sama, a to z jednoho důvodu: aby mohla danou skladbu se sborem nacvičit, musí ji znát. Repertoár k vystoupení sboru je daný především liturgií, částečně ho pak určuje sama a z části jej stanoví i zpěváci, což souvisí s faktem, že M. Ondrášová rozhodně přihlíží k tomu, jaká díla jsou u zpěváků oblíbená a jaká se setkávají s negativním ohlasem. Proto se i snaží rozšiřovat sborový repertoár o díla, u kterých si myslí, že se sboristům budou líbit, což se jí daří. V poslední době však mnoho nových věcí nemají a čerpají díla z vlastního sborového archívu (tedy i z let předešlých – viz archív Velkého sboru). Pakliže se M. Ondrášová setká s novou skladbou, která se jí líbí, buď o ni dotyčného sbormistra požádá, nebo shání noty na internetu.

Na otázku, jací jsou oblíbení hudební autoři M. Ondrášové, jsem nedostala konkrétní odpověď. Nejde u ní totiž o konkrétní autory jako spíše o skladby. Podobně je tomu i u sboristů. Na základě tohoto faktu sbor v posledních letech zpívá ty skladby, které mají zpěváci rádi. Výběr konkrétních děl probíhá tím způsobem, že se z archívu vyloží všechna díla určená k jednotlivým svátkům či příležitostem a aklamativním hlasováním se vytvoří užší výběr, ze kterého pak sbormistryně sestaví program jednotlivých vystoupení.

1.9.6 Akce sboru, forma vystoupení

Z forem zahrnující akce sboru jednoznačně převažuje zpěv při liturgii. Cantores Cordis doprovází bohoslužbu při slavnostech sv. Václava, Krista Krále, o pouti (Nejsvětější Srdce Páně), v listopadovém období dušiček, o Vánocích, na Popeleční středu, Květnou neděli, ve velikonočním triduu, o slavnosti Seslání Ducha svatého, při svátku Božího Těla a při příležitosti připomínky posvěcení kostela. Zcela výjimečně pak sbor zpívá i při jiných událostech. Výhradně vystupují v domovském chrámu, sbor v minulosti občas hostoval i v jiných chrámech, bylo tomu ovšem před působením současné sbormistryně.

V rámci kooperace s jinými pěveckými tělesy Cantores Cordis nevystupuje, spolupráce je naprosto ojedinělá. Společná činnost s jiným souborem proběhla před jedenácti lety se sborem

ze sousední farnosti⁵⁷ a před třemi lety na koncertě se sborem z Chodova. Spolupráce vznikla na základě společné domluvy.

Koncerty sboru Cantores Cordis probíhají sporadicky; jde vždy o jednu akci v časovém horizontu jednoho roku a to nepravidelně. Koncertní vystoupení se uskutečnila v letech 2006, 2007, 2009, 2012 a 2014. Co se týče organizačního zajištění koncertního vystoupení, vstupné se nevybírání, program píše M. Ondrášová, průvodní slovo měl vždy sbormistr působící v této funkci ve sboru před M. Ondrášovou a poutač informující veřejnost o vystoupení sboru měl na starosti buď pořadatel (konal-li se koncert jinde než v domovském chrámu) nebo jedna sboristka, která je profesionální grafičkou. Prostory pro koncerty zajišťuje opět buď pořadatel, nebo šlo o koncert v domovském chrámu mimo liturgii a tato starost odpadla.

Cantores Cordis spolupracuje se spřáteleným amatérským orchestrem Musica Academica⁵⁸ (dirigent Jan Popelka), který je při akcích doprovází.

1.9.7 Spolupráce s farností

Na otázku, jaká je spolupráce sbormistra a faráře z farností, mi bylo odpovězeno dvěma slovy: „*Jde to.*“⁵⁹ Postoj, který kněz vůči pěveckému tělesu zaujímá, je nastavený jako *modus vivendi*, který víceméně funguje. Vyplývá to ze skutečnosti, že sbor v tomto kostele působí přes čtyřicet let (jeho předchůdce⁶⁰ ještě déle) a současný farář ve farnosti působí čtvrtým rokem. Vize je však taková, že by mohlo docházet k pravidelnému setkání sbormistryně a kněze vždy na začátku sezóny, na kterém by byly domluveny termíny zpěvu při liturgii. Přestože se to může jevit jako zbytečnost díky skutečnosti, že zpěvy při liturgii jsou stabilní a zažité a neplánovaná vystoupení na vyžádání se nedají určit dopředu, ze strany sbormistryně by byla komunikace s duchovním a jeho zájem o sbor vítána. Tímto způsobem to v podstatě funguje jen v období Vánoc, kdy je potřeba určit přesná data vystoupení sboru, poněvadž v tomto časovém úseku sbor vystupuje přibližně třikrát.

Cantores Cordis doprovází bohoslužbu zejména zpěvem *proprií*, aby nezdržoval liturgii. Z tohoto faktu vyplývají preference faráře ve stylu hudby při mši. Mezi větší díla, kterým se sbor věnuje, patří *requiem* (zpívané každoročně) a *missa brevis* (zpívaná jednou za několik let).

Ohledně finančního zabezpečení sborové činnosti přispívá farnost na kopírování not a příležitostný nákup (např. sborových desek na noty). Vzhledem k tomu, že instrumentalisté,

⁵⁷ Sbor působící u sv. Ludmily na Vinohradech, produkce Mše F dur od J. Laburdy

⁵⁸ <http://web.musicaacademica.cz/home>

⁵⁹ E-mailová korespondence s M. Ondrášovou ze dne 5. 5. 2014

⁶⁰ Velký sbor

doprovázející sborový zpěv jen zřídkakdy, jsou amatéři a s ohledem na to, že ve sboru i mezi hráči je absence profesionálů, žádost o přísun financí ve větší míře není zapotřebí.

1.9.8 Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru

Atmosféra ve sboru Cantores Cordis je velmi příjemná a přívětivá. Vyplývá to z odpovědi M. Ondrášové, že se mezi sebou nescházejí jako sbormistryně a sboristé, nýbrž jako přátelé. Vedoucí sboru se snaží vytvářet přátelské vztahy, humor, nešetřit povzbuzováním a tímto rozvíjet uvolněnou a pohodovou náladu. Setkávání za účelem jiným, než je zpěv, probíhají příležitostně, neformálně a neorganizovaně.

Nad vybranými díly se příliš ve sboru nediskutuje, převažuje systém předložení not a navazujícího zkoušení. M. Ondrášová se snaží díla prezentovat, vysvětlit spojitost textu s hudebně-výrazovými prostředky a docílit tak požadovaného projevu. Což se jí dle vlastních slov k neustávajícímu úžasu i daří.

Aby neležela veškerá tíha vedení a provozu sboru jen na sbormistryni, jsou k dispozici dvě pomocné síly. Jedna členka sboru, jak již bylo zmíněno, tvoří plakátky, druhá sboristka (zároveň i korepetitorka) zabezpečuje mimo jiné i komunikaci sbormistryně se členy sboru prostřednictvím rozesílání mailů, evidence docházky a kontaktů na sboristy apod.

1.9.9 Komunikace se členy orchestru, se sólisty

Externí sólisty sbor nezve, vystačí si se zpěváky z vlastních řad. Komunikace se členy orchestru funguje dobře. Instrumentalisté jsou dobrovolníci ze spřáteleného amatérského orchestru, kteří využívají zkušebnu v zázemí kostela Nejsvětějšího Srdce Páně. Jejich projevem vděčnosti a poděkování za poskytnuté prostory ke zkoušení je občasné doprovázení sboru gratis. Kromě korepetitorky, která ve sboru pomáhá se zpěvem, je k dispozici i pomocný varhaník, který je zároveň i alternujícím sbormistrem.

Na varhany sbor střídavě doprovází tři varhaníci, a protože se vše odvíjí od jejich pracovní vytíženosti, hraje ten, kdo zrovna může. Pokud Cantores Cordis doprovází místní varhaník, je všechno perfektní. Problém v komunikaci nastává tehdy, když hrají další dva varhaníci – starší pán, u něhož se už věk na způsobu hry dosti podepsal a mladý varhaník, který je naopak velmi ambiciózní, tudíž se pak všichni podřizují jemu a jeho požadavkům bez ohledu na to, co a jak sbor nacvičil. M. Ondrášová není sbormistryně a varhanice v jedné osobě, sboru pouze diriguje a zpívá tenor, popř. jiný hlas, který aktuálně potřebuje posílit.

1.9.10 Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD

O právní subjektivitu ve formě občanského sdružení sbor nikdy neusiloval.

Oficiálně vydaná CD sbor Cantores Cordis nemá, pouze v době působení sbormistra P. Vlasatého, předchůdce M. Ondrášové, bylo každé vystoupení nahráváno – ovšem jen pro interní potřebu, tedy jako studijní materiál a archivace zpěvů.

Sbor rovněž nemá ani žádné sponzory, zejména na hrazení cestovného při koncertních výjezdech. Pokud ansámbl vyjíždí mimo Prahu, doufají, že od pořadatelů se jim dostane alespoň příspěvek na dopravu.

Cantores Cordis má svou vlastní aktivní webovou stránku, kterou spravuje předchůdce M. Ondrášové, bývalý sbormistr P. Vlasatý. Poplatky za registraci na internetovém portálu hradí sbormistryně.

1.9.11 Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru

O hudebním vzdělání sbormistryně bylo již psáno. Krátkým shrnutím lze připomenout, že i když M. Ondrášová nemá žádné hudební vzdělání a neovládá hru na žádný hudební nástroj, stojí úspěšně v čele sboru od r. 2008. Kromě Cantores Cordis nevede žádný jiný sbor.

Co se týče hudebního vzdělání členů sboru, ani jeden z nich, podle výroku sbormistryně, není hudebním profesionálem (alespoň doufá, s ohledem na vlastní nulovou kvalifikaci) a hudební vzdělání ze ZUŠ má snad jen minimum, přičemž si tímto tvrzením není zcela jistá. Pakliže přece jen někdo toto vzdělání získal, ve své ohleduplnosti ho žádný ze sboristů nedává znát.

1.9.12 Zpracování dotazníků od členů sboru Cantores Cordis

Z oslovených členů sboru Cantores Cordis mi vyplněný dotazník navrátilo 13, z toho 6 mužů a 7 žen. Všichni jsou římskokatolického vyznání. V rámci rozdělení do hlasových skupin zpívají 4 ženy v sopránu, 3 v altu, 2 muži v tenoru a 4 v basu. (Není-li v tenoru dostatek zpěváků a situace žádá posílení této sekce, svým hlasem vypomáhá i sbormistryně). Všichni až na jednoho navštěvují pouze tento jeden sbor, jeden muž z basové sekce zpívá ve dvou sborech. O existenci sboru Cantores Cordis se dozvěděli jednotliví členové z různých zdrojů: z internetu a webových stránek, od známých a kamarádů (u jedné z členek šlo o bývalého sbormistra), od svých manželů či manželek (jednou z nich je i členka tohoto sboru), od kněze, z návštěvy kostela Nejsvětějšího Srdce Páně (dotyčná zde pravidelně dochází) a jeden ze sboristů se o tomto souboru doslechl zcela náhodou. Působení zpěváků v tomto pěveckém tělese se různí v řádu

měsíců až roků; jsou zde zpěváci, kteří chodí do sboru v rámci několika málo let stejně jako členové navštěvující tento sbor již desítky let.

Odpovědi na dotaz, co se stalo impulsem v rozhodování zpívat ve sboru, byly velmi pestré: někdo zareagoval na oslovení, manželčino pozvání, které doprovázela výzva a zejména snaha dokázat si, že na zpívání ve sboru dotyčný má, někteří začali sbor navštěvovat kvůli touze zpívat, setkávat se s lidmi podobného zájmu, kvůli přání začlenit se více do farnosti, jiné přitáhli zážitek z vystoupení sboru při mši, kamarádství se sbormistrem, relativní blízkost a dostupnost sboru. Jedna z odpovědí byla poutavá, a sice když dotyčný napsal, že podnětem v rozhodnutí navštěvovat sbor byl okamžik, kdy začal pociťovat, že se mu vrací hlas. Vzhledem ke skutečnosti, že svou odpověď doplnil o veselý emotikon, nebude se zřejmě jednat o žádné závažné a dlouhodobé problémy s hlasivkami. I když ani tato možnost není vyloučena. Navštěvovat tento sbor zpěváky motivují rozmanité skutečnosti, např. zpěv jako záliba, dobrá dostupnost nenáročná na dopravu a čas, bydliště poblíž, potřeba začlenění do farnosti, přátelé, vztah ke chrámu, příjemní lidé i kolektiv – někteří těžší z toho, že zde znají mnoho lidí, pravidelná návštěvnost bohoslužeb ve zdejším chrámu. Jedna členka sboru odpověděla, že ji motivuje zejména fakt, že sbor odpovídá jejím schopnostem. Jiná reakce sboristky zněla, že neměla chuť přestat zpívat a chtěla v této činnosti pokračovat, protože se jí líbí poslání sboru, kterým je zpěv při bohoslužbách. Tuto aktivitu bere jako druh služby lidem i farnosti. Zároveň dodala, že nevnímá sbor jako kolektiv, ale jako společenství lidí, kteří si jsou navzájem blízcí.

Mnozí ze sboristů v pravidelné docházce alespoň jednoho roku navštěvovali během svého života i další sbory – jeden z nich působil v jednom sboru, jeden zpíval ve třech sborech, další ve čtyřech sborech, jeden dokonce v pěti a šest z nich docházelo do dvou jiných sborů. Pouze tři členové neměli při nástupu do Cantores Cordis jakékoliv zkušenosti se sborovým zpíváním. Se zpěvem ve sboru v dětství má zkušenost pět členů, osm dalších dětské pěvecké těleso nenavštěvovalo. Negativních reakcí na to, co sbor zpěvákům bere, příliš mnoho nebylo; v podstatě se shodli všichni na tom, že jim účast nebere nic, nebo jen čas obzvláště při nácviu a provedení hudebních děl v různých termínech. Jedna členka doplnila výroky o postřeh, že zpěvem sboru při liturgii bývá narušena pozornost a klidné prožití bohoslužby. Pozitivních ohlasů bylo podstatně více a v pestré škále: kromě nabyté radosti ze zpívání, smysluplného využití času, dobrého pocitu, chuti ke zpěvu, kromě příjemného společenství a získání nových přátel, i naplnění klidem, lehkostí bytí, možnosti trénovat hlasivky, příležitosti pěvecky se rozvíjet, relaxovat, částečně si splnit sen či nabýt pocitu užitečnosti. Jedna z členek je sborem obohacena nejen tím, že může udržovat a rozvíjet hudební schopnosti, ale zároveň sloužit druhým. Působení ve sboru ji např. i specifickým způsobem spojuje s Bohem. Pouze čtyři

z dotazovaných pocházejí z místní farnosti, zbylých devět sboristů dojíždí z blízkého či vzdálenějšího okolí Prahy (Bílá Hora, Holešovice, Strašnice, Libeň, sousední farnosti – Praha 2, Praha 9, jedna dokonce dojíždí z místa bydliště vzdáleného 15 km od Prahy). Kromě dvou z dotazovaných, kteří na otázku, jak se staví k povinnostem spojených s členstvím sboru rodina, nic neuvedli, ať už z důvodu absence rodiny či ne příliš otevřeného postoje, všichni ostatní odpověděli, že s tím jejich blízcí žádný problém nemají; buď s nimi příbuzní chodí zpívat, anebo jejich rozhodnutí respektují a akceptují bez výhrad, vycházejí dotyčným vstříc a zaujímají naprosto normální a kladný přístup. S hudební úrovní sboru je zcela spokojeno osm zpěváků, jeden nikoliv a zbylí čtyři sboristé jsou toho názoru, že je stále co zlepšovat.

Webové stránky sboru se líbí osmi členům, nemají k nim žádné poznámky a návrhy, co zlepšit. Pouze jeden ze sboristů se nevyjádřil kladně ani záporně a ostatní čtyři členové neposkytli odpověď a hodnocení z důvodu, že internet nemají nebo jej nevyužívají. Jedna z nich dokonce ani neví, že sbor nějaké vlastní internetové stránky má. Naprosto všichni bez jakýchkoliv námitek a výhrad jsou spokojeni s prostorami, ve kterých probíhají zkoušky.

Vztahy mezi sboristy jsou dle výroků dobré a hezké, vstřícné, přátelské, přívětivé a korektní. Mnozí našli ve sboru nové přátele, pouze tři nikoliv a jeden přátelství hodnotil spíše jako kamarádství. Kromě sborových akcí se někteří členové za jinými účely, než je zpěv, nescházejí, někteří od setkávání upustili. Pouze tři respondenti odpověděli, že se scházejí. Ovšem vzhledem ke skutečnosti, že se odpovědi lišily (viz málo, jedenkrát týdně a jedenkrát měsíčně) usuzují, že se musí scházet se sboristy, kteří mi dotazník nevyplnili. Vztahy se sbormistryní označili všichni sboristé za výborné, dobré bez jakýchkoliv náznaků konfliktů, za přátelské. Naprosto totožně definovaná je i celková atmosféra ve sboru, která navíc k tomu všemu ještě i motivuje k dobrým výkonům. Co se týče zájmu o sbor ze strany kněží, devět sboristů se vyjádřilo kladně. Další čtyři zpěváci nevěděli nebo nedokázali posoudit; zájem ze strany faráře vnímali spíše jako nárazový a nerovnoměrný.

Zcela všichni sboristé jsou s výběrem zpívaných děl spokojeni, pakliže nějaké výhrady existují, jsou zanedbatelné a nikdo neměl potřebu se o nich vůbec zmiňovat. Na dotaz směřující k oblíbeným hudebním autorům někteří dotazovaní buď neodpověděli, nebo zareagovali scestně v důsledku nepochopení otázky, další se vyjádřili, že oblíbeného autora nemají a jiní poskytli nepřímé odpovědi; jeden z nich odpověděl jen na část otázky a dále nerozvíjel nic konkrétního, další upřesnil, že v jeho případě jde o více autorů, z nichž nikoho konkrétně nejmenoval ani nepreferoval, jiný uvedl, že spíše než o hudební skladatele se jedná o skladby, kterých je moc. Zbylí tuto odpověď specifikovali hudební epochou a lokalitou – šlo o renesanci a skladby pocházející z Anglie a Balkánu (odůvodnění: texty jsou zpěvnější a živější). Pouze tři

z dotázaných konkretizovali odpověď; mezi oblíbené autory řadí J. J. Rybu z důvodu, že jeho hudba je pozitivní a „přístupná“, dále Z. Lukáše, P. Ebena či M. Schneidera-Trnavského. Na následující otázku související s předchozím dotazem a týkající se oblíbeného díla (oblíbených děl) zaujali sboristé podobné stanovisko – někteří neodpověděli, ostatní různě: bez preferencí a vyhraněného stylu, těžká volba, laxnost k vybraným dílům; jiní uváděli, že zpívají rádi a cokoliv, pokud to není příliš hlasově vysoko a díla jsou melodická, zpěvná. Zbylí dotázaní odpovědi konkretizovali: šlo o klasicistní díla, vánoční díla, která jsou velmi zpěvná, skladba O Jesu clementissima od M. Schneidera-Trnavského. Latinským textům až na dvě dotyčné rozumí všichni, vysvětlení a překlad, o čem se v dílech zpívá, si dohledávají sami nebo konzultují texty s rodinným příslušníkem, překlad jim však zaručeně vždy zprostředkuje sbormistryně.

K preferenci sborových vystoupení při liturgii či na koncertě se sedm členů sboru přiklonilo ke zpěvu při bohoslužbách z důvodů, že např. doprovod liturgie je hlavním posláním sboru, příprava i provedení nejsou tak časově náročné atd. Ostatní jsou bez preferencí. Rozdíl mezi provedením jedné skladby při liturgii či na koncertě někteří sboristé nedokážou posoudit, jiní rozdíl nevnímají a někteří naopak rozdíl pozorují; diference je patrná ve slavnostním a duchovním pojetí, koncert je náročnější než doprovod liturgii a koncertní akce je vždy doprovázena trémou z případných chyb a ze stání před publikem. Objevila se zde i odpověď upřesňující rozdíly při zpěvu doprovázejícím mši a koncertním vystoupení: rozdíl dotyčná nevnímala při poslechu, ale spíše ve vnitřním postoji zúčastněného. Při doprovodu liturgie jde o přispění ke kráse liturgie, Boží chvále, kdežto na koncertech o možnost předvedení. Co se týče sbormistrovy prezentace duchovního díla sboristům ve smyslu ozřejmování, vysvětlování co a jakým způsobem zazpívat, odpovědi se lehce různily. Pravděpodobně to souvisí s nároky sboristů; někteří nezodpověděli, u jedné odpovědi se objevilo konstatování pouhým slovem *někdy*. Ostatní zpěváci uvedli kladnou odpověď s dodatky, že jsou za vysvětlení díla i po stránce duchovní velmi vděční a že vlastní vnímání díla sbormistryně prezentuje komentáři i názornými ukázkami.

V rámci otázky, zda dotazovaní vedou své děti k hudbě, se pár jedinců nevyjádřilo, většina zpěváků děti nemá (jeden z nich však zdůraznil, že až přijdou, jistě budou navštěvovat ZUŠ), někteří sboristé mají děti prozatím malé, avšak, až povyrostou, hodlají je k hudbě vést. Dvě ženy v tomto ohledu svou roli již sehrály – jedna z nich odpověděla, že vztah k hudbě mají nejen její děti, ale i vnoučata (všech sedm hraje na dva až tři hudební nástroje), ta druhá má tři děti a všechny jsou v hudební sféře aktivní (první dcera – sopranistka vede sbor, druhá dcera má rockovou skupinu a syn bluesovou hudební skupinu). V názorech na skutečnost, zda může

chrámový zpěv oslovit i adolescenty tíhnoucí k odlišným žánrům než je sborový zpěv, se odpovědi nelišily, většina si myslí, že je to možné. Z dotazovaných členů sboru si pouze čtyři jednoznačně jistí nebyli, přikláněli se k faktu, že prvořadou motivací u těchto mladých lidí je věkové složení sboru, že musí jít o adolescenty vysoce motivované a vedené rodiči a výukou náboženství a že pro každého adolescenta sborový zpěv není. Jen jeden respondent vyjádřil názor, že sborový zpěv může oslovit spíše až vysokoškoláky.

1.10 Břevnovský chrámový sbor

Břevnovský chrámový sbor vznikl v r. 1950 pod vedením Karla Černického a známého hudebního skladatele Jana Hanuše. Od r. 1991 je jeho uměleckým vedoucím Adolf Melichar.

Břevnovský chrámový sbor má vlastní internetové stránky.⁶¹

1.10.1 Představení sbormistra Břevnovského chrámového sboru

Adolf Melichar vystudoval obor varhany a dirigování na Pražské konzervatoři a obor dirigování na HAMU. Kromě angažování v Břevnovském chrámovém sboru působí i jako profesionální sbormistr sboru ve Státní opeře.

1.10.2 Složení sboru

Počet členů v jednotlivých hlasech je fluktuující; záleží na tom, jak poctivě členové sboru chodí na zkoušky. Přesto však je nejvíce členů v sopránu – maximální počet je 12, v altu se schází nejvíce 10 sboristek, v tenorové sekci zpívají 3 stálí členové a 2 chodí vypomáhat. Konají-li se velké sborové akce, zve si A. Melichar do tenoru profesionální zpěváky z divadla. V basové sekci zpívá 7 stálých sboristů, 2 další posily chodí externě vypomáhat.

Věkový průměr ve sboru se pohybuje dle odhadu sbormistra kolem 50 let. Největší věkovou skupinu, která je ve sboru zastoupena, tvoří sboristé v rozmezí od 50 do 60 let. Sborovému zpěvu se věnují lidé, kteří nemají už tolik povinností nebo ti, kdo se této aktivitě chtějí vyloženě věnovat. Je to zájmová činnost nejen pro sboristy, ale i pro sbormistra, jak řekl sám A. Melichar. Nejmladšímu členovi sboru je 22 let, nejstaršímu 80 let, zpěváci jsou jak ze zdejší farnosti, tak i dojíždějící z jiných částí Prahy. Věkovou hranici ve sboru A. Melichar nijak neřeší, jsou otevření všem zájemcům různého věku o sborový zpěv. Stejně tak je tomu i v rámci náboženského vyznání; většina sboristů jsou katolíci, někteří evangelíci, jiní nemají blízko k žádné církvi.

⁶¹ <http://brevnovskychramovysbor.wgz.cz/rubriky/uvod>

Konkurz a nábor do jednotlivých hlasů neprobíhá, přijetí člena je pojato spíše tak, že projeví-li někdo zájem o zpívání ve sboru, sbormistr si ho vyzkouší a jedná-li se o schopný a přijatelný hlas, přijme jej. Kritéria pro přijetí rovněž nijak neřeší; samozřejmě je výhodou, pokud se umí dotyčný orientovat v notách, v partu a umí hrát na nějaký hudební nástroj, ovšem není to podstatné.

1.10.3 Zkoušky

Zkoušky Břevnovského chrámového sboru probíhají jednou týdně, vždy v pondělí a trvají dvě hodiny, od 19.00 do 21.00 hod. Rozezpívání před zkouškou probíhá jen občas, trvá pět až deset minut a vede ho sbormistr. Soustředění má sbor jednou do roka, je víkendové a probíhá mimo Prahu. Jde spíše o společenskou akci, na které se dopoledne i odpoledne zkouší a mezitím, v jednotlivých pauzách, se zpěváci věnují různým zájmovým oddechovým činnostem.

Generální zkoušky před produkcí probíhají vždy, a to i s orchestrem. Generální zkouška je pokaždé jen jedna a to z důvodu, že A. Melichar nemá tolik financí, aby muzikanty – profesionály mohl vyplatit více než na jednu zkoušku.

1.10.4 Zázemí

Prostory ke zkoušení má sbor v pavilonu Vojtěška, jde o objekt, který je součástí zahrady přilehající ke klášteru. K dispozici mají sboristé jednu místnost, kde se schází. V minulosti zkoušky probíhaly v sále nad současnou zkušebnou, ale protože se tato místnost využívá i k jiným účelům (např. svatby), konají se v současnosti zkoušky jen ve zkušebně, která podle názoru sbormistra je vyhovující.

Pokud má Břevnovský chrámový sbor koncert v kostele, probíhá zde i zkouška. Je to jediná možnost, kdy sbor před produkcí může v kostele zkoušet. Bazilika sv. Markéty na Břevnově je totiž klášterní kostel a veškeré aktivity zde se musí odvíjet od harmonogramu benediktinů, kteří zde působí a v kostele mají modlitby. Odpolední čas před koncertem je jediné místo, kde se sbor se svou zkouškou v klidu vměstná. Komplikovanější situace nastávají, zpívá-li sbor při liturgii. Vzhledem k času nedělních bohoslužeb (7.30, 9.00, 18.00 hod.) není možno, aby sbor mohl mít zkoušku v kostele přede mší; pokud sbor zpívá na mši v 9.00 hod., přede mší nelze mít zkoušku z důvodu konané předchozí bohoslužby. Pakliže má sbor produkci při večerní mši, není reálné, aby před ní zkoušeli. Důvodem jsem modlitby mnichů.

Stejnokroj Břevnovský chrámový sbor nemá. Vzhledem k situaci, kdy sbor při koncertech zpívá v presbytáři a sboristky jsou oděny do černých oděvů, zakoupily si dámy stejné šály, v rámci stejného odívání a sladění. Jde spíše však o jednotný doplněk, než stejnokroj.

1.10.5 Repertoár

A. Melichar tihne k období romantismu, ovšem sbor zpívá v podstatě všechno: od chorálu, renesance až po „snesitelnou“ současnou hudbu. Žádné extra výboje v liturgické hudbě nedělají, zpívá se to, co je v silách sboru a jednotlivých zpěváků. Vůči novodobé liturgické hudbě nejsou sboristé zásadně proti, naopak podaří-li se daná skladba dobře nacvičit, mají z toho radost.

Kritéria, podle kterých A. Melichar vybírá materiál ke zpěvu, jsou spíše jeho subjektivní hlediska; jednotlivá díla volí podle toho, co on sám považuje za kvalitní, co se mu líbí a co by se mohlo líbit členům sboru. Repertoár vybírá sám, ale někdy se i radí; stane se, že některý sborový zpěvák přijde a přinese skladbu, kterou někde slyšel a která ho oslovila. Následně po uvážení sbormistra může i toto dílo být zařazeno do repertoáru. V zásadě sbormistr přihlíží k oblíbenosti či neoblíbenosti vybraných děl u zpěváků, ovšem snaží se diplomatickým způsobem jednotlivá díla i prostřídat, aby nedošlo k tomu, že se zpívají stále dokola stejné skladby.

Mezi sbormistrovy oblíbené skladatele patří bez pochyby hudební autoři romantismu (A. Dvořák, P. I. Čajkovskij, Ch. Gounod) a pak i mistři z období klasicismu (J. Haydn, W. A. Mozart, F. X. Brixl). Je to kvůli tomu, že v oblasti chrámové hudby jsou to autoři, kteří představují kvalitativně jednu z těch nejvyšších možných met.

1.10.6 Akce sboru, forma vystoupení

Formy vystoupení Břevnovského chrámového sboru zahrnují převážně zpěv při liturgii a příležitostní koncertní činnost. Při bohoslužbách ansámbl zpívá jednou do měsíce a mimo to zajišťuje doprovod liturgie o velkých a významných svátcích jako jsou Vánoce, Velikonoce, svatodušní vigilie. Někdy sbor doprovází i májové pobožnosti. Na programu produkcí při liturgii se sbormistr domlouvá půl roku dopředu s tamním knězem, projednává se nejen, co se bude zpívat, ale i termíny. V rámci koncertů kněz příliš neřeší, s jakým repertoárem sbor vystoupí a s tvorbou programu není problém. Sbor zpívá v domovském chrámě, zřídka vystupuje na jiném místě. Děje se tak pouze v případě, že jsou pozvaní při příležitosti nějakého svátku. V současnosti sbor s jinými ansámbly nespolupracuje, v minulosti kooperace se sbory (např. se sborem ze Strahova) probíhala, ale už je to hodně dávno. Akce s jinými sbory většinou vznikaly na základě vzájemné dohody s druhým sbormistrem, dirigentem z důvodu výpomoci a posily.

Břevnovský chrámový sbor vystupuje i koncertně. Vychází to přibližně dvanáctkrát za rok; nejvíce vystoupení bývá v období vánočních svátků (i 5–6 koncertů). Koncerty probíhají na Břevnově a mimo to sbor koncertuje ještě i pro jednu koncertní agenturu v Praze. Je-li koncert v režii Břevnovského sboru, zajišťuje si prostory pro vystoupení, výběr vstupného, psaní

programů, obstarávání květin sbor sám. V případě, že na koncert jsou pozvaní, obstarává veškeré záležitosti spojené s vystoupením hostitel. Propagace koncertů probíhá prostřednictvím plakátků, které si sbor vytiskne sám (vždy někdo ze sboru, nikdy sbormistr), nebo se ve spolupráci s klášterem vytvoří pozvánky. Pakliže jsou pozvaní agenturou, propagaci si plně zajišťuje ona sama. Orchestrální hráče na koncerty i doprovod liturgie si A. Melichar shání částečně sám a částečně má výpomoc.

1.10.7 Spolupráce s farností

Spolupráce s farností je vcelku dobrá. Jediný nešvar, který A. Melichar vnímá, spočívá v tom, že si duchovenstvo příliš diktuje, co, kdy a jak má sbor zpívat. Sbornistr tak postrádá určitou volnost a svobodu ve výběru děl i jejich provedení. Stává se, že v konkrétní svátek nemohou zpívat, poněvadž v tomto termínu již zpívá břevnovská schola. Navíc duchovní hodně preferují gregoriánský chorál a chorální zpěvy vůbec. Často sbor zpívá čtyřhlasé žalmy, zpěvy Aleluja, v případě figurální mše se vypouští Credo kvůli tomu, aby se do zpěvu zapojil i liturgii přítomný lid. V tomto ohledu je spolupráce trochu složitější. Tento neideální stav se odráží i v komunikaci s farářem, kterého v podstatě zajímá především to, aby sbor zpíval, co má zpívat a v určeném termínu.

Finance na zabezpečení sborové činnosti, zejména na honorář pro orchestrální hráče, jdou z rozpočtu kláštera, nikoli farnosti. Určitý potřebný finanční rozpočet dává sbormistr faráři půl roku dopředu.

Pokud je zapotřebí, aby sbor zkoušel v kostele, nemá s tím farnost žádný problém. Specifikum tohoto klášterního kostela je však jiné než u ostatních farních kostelů. Mít zkoušku v kostele znamená dodržet časový harmonogram baziliky, což je velmi obtížné; je to nejen kvůli modlitbám mnichů v kostele, ale i díky prohlídkám, které zde probíhají. Často nastává situace, kdy právě kvůli prohlídce sbor zkoušet nemůže, nebo naopak zkouška proběhnout může, ale jen v kriticky krátkém a nedostačujícím čase.

1.10.8 Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru

A. Melichar se schází se sboristy i za jiným účelem, než je pouze zpěv. Nestává se tak často, ale občas ano, a sice ve formě přátelského posezení v hospůdce. Na tyto akce se nescházejí všichni, jde jen o pár jedinců. ve sboru dle úsudku sbormistra vládne pozitivní soudržnost; je toho názoru, že se zde utvořila skupina lidí, kteří do sboru chtějí opravdu chodit a které jen tak něco neodradí.

Nad vybranými díly se nediskutuje, sbormistr o sobě tvrdí, že v tomto ohledu je autokrat – vybraná díla přinese, předloží a zkouší se. Souvislosti textu s hudebně-výrazovými prostředky se snaží vysvětlovat různými způsoby, podle toho, jaký způsob vysvětlení si jednotlivé dílo vyžádá: někdy je to příměrem, jindy slovy, v každém případě jde o předzpívání a podtrhnutí požadovaného výrazu i techniky zpěvu. Je si samozřejmě vědom, že ne vždy se požadovaného podaří docílit. Břevnovský chrámový sbor je totiž amatérský sbor určitého věkového průměru a složení a má své limity a člověk musí vědět, kam až dojit.

Ve sboru je k dispozici sbormistrovi jedna sboristka, která mu pomáhá vyřizovat veškeré záležitosti, na které pro svou vytíženost on nemá čas. Jedná se o zajištění autobusů, když se jede na zájezd a vyřízení různých organizačních záležitostí neuměleckého rázu.

1.10.9 Komunikace se členy orchestru, se sólisty

Komunikace se členy orchestru a s profesionálními sólisty probíhá velice dobře, bez jakýchkoliv problémů. Jde totiž o určitou skupinu lidí (v podstatě stálí hráči), kteří sbor pravidelně doprovázejí a mezi sebou se znají. Vytvářejí skoro sešrané těleso a nestává se, že by šlo o skupinu náhodně oslovených a vybraných hudebníků, nebo o hudebníky, kteří přišli zahrát, protože zrovna měli čas. Orchester je většinou jenom profesionální, vždy je pro ně i pro sólisty stanoven honorář, i když se jedná o minimální částku. Pomocného sbormistra A. Melichar nemá, vše si diriguje sám. Na varhany je vždy doprovází tamní varhaník (Marek Čihař), odpadá tedy starost se sháněním varhanního doprovodu. Domluva s ním je výborná. A. Melichar je sbormistrem a varhaníkem v jedné osobě, nastala i situace, že musel hrát a dirigovat najednou. Sbor tento počín nikterak nekomentoval a potýkal se s tímto stavem bez problému.

1.10.10 Právní subjektivita, internetové stránky, vydaná CD

Břevnovský chrámový sbor nemá žádnou právní subjektivitu ani sponzory přispívající na honoráře. O aktivní webovou stránku sboru se stará jedna sboristka, poplatky za registraci na internetovém portálu si hradí členové sboru sami. Sbor má vydaná asi dvě CD, z doby přibližně před deseti lety. Nejde však o žádnou oficiální nahrávku, spíše se jedná o pracovní CD pro vnitřní potřebu, obě nahrávky byly pořízeny na koncertech.

1.10.11 Hudební vzdělání sbormistra a členů sboru

A. Melichar absolvoval varhany a dirigování (Pražská konzervatoř, HAMU), v současnosti kromě vedení Břevnovského chrámového sboru pracuje ve Státní opeře jako profesionální sbormistr. Na vedení jiných sborů mu už nezbyvá čas. Velký rozdíl ve vedení

sborů nevidí, i když je si vědom toho, že sbor na Břevnově má svá omezení, jak v oblasti intonační, tak i zvukové. To o všem nemění nic na způsobu práce, který je stejný v obou sborech (amatérském i profesionálním).

Několik členů sboru má hudební vzdělání ze ZUŠ, jde však o minimum zpěváků. Ve sboru pak mají dvě členky, které jsou hudebními profesionály – jedna hraje na flétnu, druhá na housle. V rámci produkce však vždy zásadně zpívají a nehrají.

1.10.12 Zpracování dotazníků členů Břevnovského chrámového sboru

Budu-li se řídit sbormistrovým výčtem sboristů v jednotlivých hlasech a vezmu-li na zřetel skutečnost maximálního počtu členů ve sboru (36), z rozdaných dotazníků se mi vrátilo chvályhodných 22 nazpět. Sedm dotazníků bylo od mužů, od žen se mi vrátilo 15 dotazníků. Na otázku náboženského vyznání neodpověděli čtyři sboristé, nejvíce je zde zastoupeno katolíků (15), jeden ze členů sboru je bez vyznání, jeden členem Církve československé husitské a jeden člen církve protestantské. V sopránu je 9 sboristek, v altu 6, v tenoru zpívají 3 sboristé, z toho jedna sboristka a v basu zpívají 4 zpěváci, z celkového počtu dotázaných šestnáct navštěvuje pouze tento sbor, ostatní více sborů (nejčastěji ještě dva sbory navíc). Délka docházky do Břevnovského chrámového sboru se u odpovědí lišila, nejnížší hranice jsou tři roky, ta nejvyšší činí úctyhodných jednatřicet let. O působení tohoto sboru se dozvěděli dotyční různě: počínaje příbuznými, přes přátele, kamarády, kolegy ze školy či z práce, od samotného sbormistra až po další jiné faktory (internet, oznam v kostele, poslechem sboru při liturgii). Některým dopomohla náhoda, jiní o sboru věděli od raného dětství, někteří v blízkosti kostela bydlí.

Škála odpovědí na otázku, co bylo impulsem v rozhodování navštěvovat tento sbor, byla obrovská. Nejčastějším odůvodněním byla touha a chuť zpívat ve sboru, radost ze zpívání, sborový zpěv jako obrovská záliba, tíhnutí k tomuto druhu hudby a v neposlední řadě i poslech sboru, který svým vystoupením oslovil. Jiné přiměla navštěvovat tento sbor pouhá náhoda, vůle, rodinná tradice, osamělost a potřeba kontaktů s lidmi. Pro někoho se stalo osudovým pozvání kamarádkou, pro jinou fakt, že zrovna tento sbor byl nejbližší a docházku do něj šlo skloubit s mateřskou dovolenou. Mnohé sboristy motivuje navštěvovat tento sbor dobrá dostupnost, blízkost jejich bydliště, poslání tohoto ansámblu, že slouží hlavně při liturgii, dobrá úroveň a pověst tohoto tělesa, jeho profesní vztah ke klášteru i farnosti. V jiných budí zájem k této aktivitě láska k hudbě, víra, celková atmosféra ve sboru, kvalita sbormistra. Ostatním se zpívání líbí, baví je to, vnímají jej jako odreagování. Jeden z respondentů dokonce jako motivaci uvedl,

že do sboru chodí nejen s manželkou, ale i svými dvěma syny. Pět dotazovaných odpověď neposkytlo.

Většina členů sboru (8) v životě navštěvovala tři sbory (v délce pravidelné docházky alespoň jednoho roku), někteří (5) jen dva sbory. Ostatní odpovědi uváděly pouze tento nebo jen jeden sbor, jiné však i pět či osm sborů. Dva dotazníky odpověď nepřinesly. V dětství navštěvovalo sbor šestnáct respondentů, zbylých šest zkušenosti se zpíváním v pěveckém tělese z dětství nemá. Nejčastěji sboristé uváděli, že jim sbor bere čas, svobodu nakládat s volným časem, některým však sbor nebere nic. Naopak se všichni cítí obdarováni; sbor jim dává radost ze zpěvu, z hudby, přátel, pocit naplnění, sounáležitosti, že někam patří i pocit dobře stráveného času, zároveň jim umožňuje aktivní kulturní vyžití, možnost relaxace (ve zpěvu i s kamarády), prohlubuje znalosti z hudební oblasti a duchovně je obohacuje. Sbor dává zpěvákům sílu, energii, naplňuje je dobrým pocitem, že mohou dělat něco prospěšného pro druhé, sborový zpěv vnímají jako něco, co je povznáší k Bohu. Jsou vděční za příjemnou skupinu, která se uvnitř tělesa vytvořila a přinesla jim spoustu kamarádů. Drtivá většina sboristů pocházejí ze spádové farnosti (18), ostatní dojíždějí z okolí (Praha 5, Praha 7, Praha 8, Praha 10, Hlubočepy, Modřany, Podbaba a Suchdol). S hudební úrovní sboru až na čtyři výjimky jsou všichni zcela spokojeni. Svě tvrzení někteří odůvodnili tím, že jsou hudební laici a z toho důvodu nevidí nedostatky. Navíc mají za každého vystoupení pocit, že provedli dobrý výkon, i když na zkouškách to vypadá a zní mnohdy všelijak. Ti, co byli s úrovní sboru spokojeni jen částečně, své odpovědi neodůvodnili. K povinnostem vyplývajících s docházkou do sboru se rodinní příslušníci sboristů staví převážně pozitivně a příznivě. Tuto zájmovou činnost tolerují, i když nadšením neoplývají, nedělají problémy, nebrání, ba naopak podporují je, mají z toho radost, někteří rodinní příslušníci také zpívají v jiných sborech. Několik členů sboru tuto situaci už neřeší, protože žijí buď sami, nebo mají děti už dospělé a nezávislé, s vlastními rodinami. Našli se však i sboristé, kterým není tolik přáno, rodina k jejich aktivitě zaujímá neutrální nebo negativní postoj.

Nadšení a spokojenost s webovými stránkami příliš valná nebyla. Pouhých pět členů sboru si internetové stránky pochvalovalo, zbylí dotázaní zaujímali postoje negativní. Buď je nevyužívají a nesledují, tudíž nemohou posoudit, nebo kriticky konstatují, že by mohli být lepší, nebo s nimi opravdu nejsou spokojeni. V tomto případě však ohleduplně a pokorně uznávají, že není nikoho, kdo by je ochotně a lépe spravoval. Pakliže byli sboristé kritičtí k vlastním webovým stránkám sboru, ani zdaleka to neplatilo na spokojenost s prostorami, kde sbor zkouší. Drtivá většina shledala prostory ke zkoušení za naprosto vyhovující, zejména díky lokalitě, příjemnému prostředí, sociálnímu zázemí i velké místnosti s pianem. Nepatrné připomínky padly pouze dvě, a sice že v zimě tam bývá chladno a přece jen trochu více místa by prospělo.

Vztahy ve sboru byly všemi označeny jako dobré, výborné a přátelské, bez jakýchkoliv rozbrojů. Přestože se zde čas od času i trochu pomlouvá, snaží se všichni o standardní a pohodové vztahy. Větší polovina zpěváků ve sboru našla nové přátele, ostatní jen nové kamarády. Někteří sboristé docházejí do sboru s rodinnými příslušníky nebo kolegy z práce. V rámci scházení se s ostatními členy sboru i mimo sborové akce se větší polovina sboristů nescházejí, ti, co si čas najdou, nečiní tak často, setkávají se příležitostně. Scházejí se v rámci farních akcí nebo v kavárně a na konci školního roku. Škála hodnocení vztahů sboristů se sbormistrem byla různorodá. Členové sboru je vnímají jako dobré až výborné, úžasné a vcelku uspokojivé, ale zároveň i autoritativní, což považují za důležité. Rovněž je vymeziily mezi pojmy „jak kdy“ a „jak kdo“. Zároveň podotýkají, že vztahy jsou korektní s mírným odstupem ze strany sbormistra. Přestože přátelský vztah je vnímán spíše mezi sbormistrem a staršími členy sboru, je všeobecně a jednoznačně hovořeno o vztazích jen kladně. Celková nálada uvnitř tělesa je vnímána vcelku totožně, ti, co nehodnotili pouze slovem „dobrá“, ji blíže určili a popsali slovy: domácká, optimální, pozitivní, příjemná, přátelská a krásná. Atmosféru ve farnosti, kde Břevnovský chrámový sbor působí, vnímají zpěváci spíše skepticky. Jen pár jedinců ji vyhodnotilo kladně, zájem o sbor ze strany duchovenstva jim připadá celkem dobrý, stejně jako spolupráce. Někteří sboristé se k této otázce odmítli vyjádřit a zdůvodnili to tvrzením, že situaci neumí posoudit a že se touto problematikou z nedostatku vhledu ani nezabývají. Některé odpovědi zněly spíše negativisticky; zpěváci nabývají dojmu, že duchovenstvo příliš nejeví zájem o jejich ansámbl, jeden si dokonce myslí, že důvodem je prodlužování mše, když se zpívá. Jiní situaci popsali tak, že spolupráce s farářem je úzká, pravidelná, že se našel přijatelný způsob, aby sborový zpěv liturgii pouze doplnil a že kněz na konci mše sbor obvykle pochválí. Farář tedy zájem o sbor svým způsobem jeví, kdežto farnost už moc ne.

S odpověďmi na otázku, zda jsou členové sboru spokojeni s výběrem zpívaných děl, padla ve všech dotaznících kladná odpověď. Pouze jedna z nich byla rozšířena o poznámku, že některé věci, které se nacvičují, jsou nad možnosti sboru. Mezi nejoblíbenějšími hudebními skladateli se objevovala jména velikánů jako W. A. Mozart, J. Haydn, F. X. Bixi, Ch. Gounod, A. Dvořák, B. Smetana, Z. Fibich, J. J. Ryba, S. Rachmaninov, G. F. Händel, J. Hanuš, V. Říhový a J. Arcadelt. Několik sboristů konkrétně neodpovědělo, poněvadž mají více svých oblíbených skladatelů a ne jen jednoho. Hudebním dílům z dílen těchto autorů připisovali průzračnost, logiku a melodičnost, i když skladby jsou obtížné (W. A. Mozart, J. Haydn, F. X. Bixi), u mší se jednalo o ucelené hudební celky (A. Dvořák, W. A. Mozart, J. Hanuš) i o dramatickosti a monumentálnosti mší a jejich krásné fugy (J. Haydn). Mnohé skladby sboristé vnímají jako emocionální, dramatická a lyrická díla (Mozartovo Requiem), i jako modlitbu

(Česká mše vánoční od J. J. Ryby). Někteří tuto otázku pochopili i z jiného úhlu pohledu a odpovídali, že mají rádi např. zpěv vánočních koled. Našli se i takoví, kteří buď neodpověděli, nebo neuvedli nic konkrétního, protože nejsou vyhranění. Naproti tomu jsou sboristé, které osloví určitý úsek skladby, nějaká melodie a tu si dokážou prozpěvovat celý den, třeba i v lese. Porozumět textům v latinském jazyce, v němž jsou všechna zpívaná díla psána, zpěváci až tolik problém nemají. Většinou ví, o čem text hovoří. Minimálně rozumí liturgickým textům, které jsou neměnné a jejichž překlad jim byl poskytnut už při prvním zkoušení daného díla. Ti, co latině příliš nerozumí, protože se jí neučili na školách anebo se s ní nesetkávali od dětství (jako pár jedinců ve sboru), si obstarávají český překlad různě: poradí se s těmi, co mají přehled a latině rozumí nebo se snaží obstarávat si český text ze stránek jiného sboru, kde mají překlady do českého jazyka zpřístupněny veřejnosti (viz webové stránky strahovského sboru).

Tak jako v každém sboru, i zde jsou členové, kteří preferují koncerty, nebo liturgii, anebo rozdíl nedělají a vystupují rádi tam, kde je potřeba. Většina odpovědí nebyla podložena vysvětlením, ale ti, co odůvodnění poskytli, se ve výpovědích shodovali. Ta část sboru, která preference nemá, je toho názoru, že nelze dávat přednost jednomu před druhým, poněvadž obojí má co do sebe; při bohoslužbě je to více duchovní prožitek, koncert spíše umělecká záležitost. Ti, kteří upřednostňovali zpěv při bohoslužbách, se shodovali na tom, že právě kvůli doprovodu liturgie byl sbor založen. Ti, kterým spíše vyhovují koncertní vystoupení, odůvodnili svá rozhodnutí tím, že koncert vnímají vždy jako výjimečnou a sváteční událost, která je obohacena o přímou reakci posluchačů. Obdobně rozdílné názory se objevily i na to, zda sboristé vnímají rozdíl při provedení jedné skladby na koncertě a při liturgii. Až na několik sboristů (7) je odlišnost v provedení zřejmá. Největší roli sehrává nervozita, která je při koncertním vystoupení mnohem větší a to z důvodů, že na zpěváky je vidět, protože nezpívají na kůru. Atmosféra, která je v kostele a která vzniká při koncertování, je rovněž odlišná, napomáhá tomu hodně i prostředí, kde sbor vystupuje. Kromě trémy, kterou sboristé prožívají, jde i o pocit zodpovědnosti. Rozdíl někteří vidí i v tom, jak se přistupuje odlišným způsobem k liturgii a ke koncertům. Čtyři sboristé neodpověděli, jeden zpěvák uvedl, že rozdíl nevnímá, neboť se vždy všichni snaží podat co nejlepší výkon – bez ohledu na to, kde sbor vystupuje. Jednotlivá díla a skladby, které se ve sboru zkouší, sbormistr podle některých vysvětluje dostatečně, dobře, vždy prezentuje, jak by sboristé měli jednotlivé části skladby přednést. Vlastní zpívání pak opravuje a vyžaduje projev dle obsahu díla. Přestože se on coby profesionál se sboristy coby amatéry hodně natrápí a mnohdy se neubrání ani sarkastickým připomínkám na adresu sboristů, podaří se mu požadavky do zpěváků nejen dostat, ale zároveň z nich vydolovat to nejlepší. Ne všichni jsou však téhož názoru, některým připadá, že ozřejmování a vysvětlování toho, jak dílo pojmout, není

dostatečné a neděje se tak vždy. Pravděpodobně je to kvůli času, mnohdy mají pocit, že je vše nazkoušeno až příliš rychle.

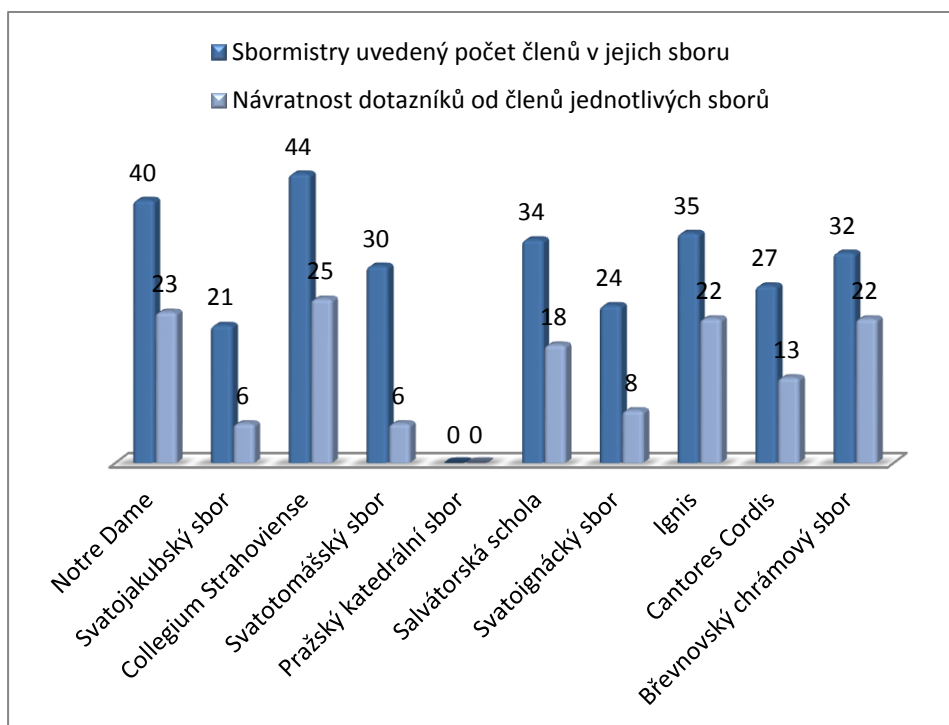
Děti všech sboristů přišli ve svém dětství s hudbou do kontaktu prostřednictvím hry na hudební nástroje či zpěvem. Někteří se hudbě věnují dodnes, jiným zůstalo jen to hudební vzdělání. Sboristé, kteří už jsou i prarodiči, se po hudební stránce věnují i svým vnoučatům. Čtyři členové sboru uvedli, že děti nemají, jeden z nich poznamenal, že děti zatím nemá, ale zajisté je k hudbě povede, až přijdou. Čtyři respondenti neodpověděli. Podle mínění sboristů chrámová hudba mladé dospívající posluchače oslovit může i nemusí. Záleží především na tom, jaké stanovisko a postoj k druhu této hudby zaujme rodina. Liturgické texty jsou texty o víře, a pokud se tato víra i v rodinách žije, je zde pravděpodobnost, že mládež proti tomuto stylu hudby nic mít nebude a aktivně se jí i účastní. Svou roli sehrává také sbormistr. Objevily se i názory, že chrámová hudba až na výjimky mládež spíše neosloví, pokud ano, tak až v pozdějším věku. Jeden člen sboru uvedl, že chrámová hudba je jedinou důstojnou možností, jak formovat mladé lidi (při liturgii) a vše ostatní (rytmické mše s kytarou apod.) vkus kazí. Naopak jiný sborista se domnívá, že děti by spíše přitáhla hudba více rytmická s prvky rocku, která by více odpovídala jejich naturelu, popř. by to mohla být i hudba, kterou skládá M. Frisina.⁶²

⁶² Marco Frisina (*16. 12. 1954, Řím) je kněz a hudební skladatel, autor mnoha písní (př. <https://www.youtube.com/watch?v=odx2DJtG2DQ>, Jesus Christ, You Are My Life – píseň nazpívala a vydala Anima Una a Střípky, schola studentů olomouckých fakult na svém CD Abba Otče). M. Frisina je rovněž autor filmové hudby (př. Don Bosco (2004), Klára a František (2007) a další).

2 Rekapitulace získaných údajů

Do menšího průzkumu týkajícího se chrámových sborů v Praze bylo zapojeno deset sborů, komunikace proběhla se všemi sbory kromě jednoho. Z velkého počtu oslovených sboristů méně vyplněnými dotazníky poskytlo zpětnou vazbu 143 zpěváků; z těchto dotazníků budu vycházet a na jejich základě provedu komplexní a stručné shrnutí poskytnutých informací – v některých otázkách i paralelně s výpověďmi sbormistrů.

Z grafu 1 vyplývá, kolik zpěváků dle výpovědi sbormistrů do sboru dochází a kolik z nich se aktivně zapojilo do dotazníkového šetření.

Graf 1: Počet členů ve sboru a jejich zapojení do dotazníkového šetření

Sečteme-li v grafu 1 veškeré údaje poskytnuté sbormistry o počtu členů ve sborech a množství navrácených dotazníků od zpěváků, jednotlivé součty se podstatně liší. Podle výpovědi sbormistrů do sborů dochází celkem 287 stálých členů sboru, z toho 178 žen a 106 mužů. Z vyplněných a sboristy navrácených dotazníků do sborů dochází 143 zpěváků, z toho 92 žen a 51 mužů. Přestože tyto výsledky slouží pouze orientačně a nejsou směrodatné z důvodů malé návratnosti dotazníků a fluktuujícího počtu sboristů v některých sborech, jednoznačně z podrobné analýzy těchto informací vyplývá, že převažuje obsazení ženských hlasů nad mužskými. Tato nerovnoměrnost počtu sboristů v jednotlivých hlasech by mohla znamenat i hlasovou nevyváženost. Z důvodu nedostatků navrácených dotazníků nebylo možné objektivně určit věkový průměr jednotlivých hlasových sekcí ani celkový věkový průměr sboru, informaci

orientačně poskytuje pouze sbormistr. V žádném sboru není sbormistrem stanovena horní ani spodní věková hranice, kdy zpěvák není přijat nebo by musel opustit sbor.

Graf 2: Náboženské vyznání členů sboru

Graf 2 znázorňuje počet členů, kteří se hlásí k různým náboženstvím. Všechny sbory jsou otevřené zájemcům o zpěv bez ohledu na náboženské vyznání. U sboristů značně převládá vztah k římskokatolickému vyznání, do sboru docházejí i jedinci, kteří se hlásí k jiným církvím nebo naopak jsou bez příslušnosti k nějaké náboženské denominaci. Do kategorie „Jiné“ patří výpovědi tří sboristů, kteří se k římskokatolickému náboženství sice hlásí a katolíky se cítí, avšak v pravém slova smyslu jimi nejsou a jejich přiřazení k náboženskému vyznání nelze jednoznačně určit. Několik členů sborů odpověď neposkytlo.

Značná převaha sboristů (107) navštěvuje pouze jeden sbor – ten, ve kterém jsou evidováni; délka jejich docházky je velmi rozmanitá (1 rok – několik desítek let). Ostatní členové sboru (36) dochází i do několika dalších sborů (1–4). O sborech se zpěváci dozvěděli z různých zdrojů – počínaje příbuzenstvem, přes kolegy v práci, známé, ale také pomocí informací z médií (internet, tisk) a z farnosti, na základě osobní zkušenosti či z pouhé náhody. Sboristy motivuje zpívat ve sboru nepřeborné množství faktorů velmi podobných faktorům, jež se stali zpěvákům impulsem v rozhodování, proč navštěvovat právě ten který sbor. Z nejčastěji uváděných důvodů stojí za zmínku dobré jméno sboru a jeho kvalitní vedení, repertoár, potřeba seberealizace, sborový zpěv jako zájmová činnost, pozitivní vztah k hudbě a smysluplné využití času.

V délce pravidelné docházky alespoň jeden rok má zkušenosti se sborovým zpěvem v jiných sborech celkem 129 zpěváků, 5 z nich navštěvuje svůj první sbor a 9 zpěváků na otázku

neodpovědělo. V dětství navštěvovala sbor většina sboristů (88), zbývající zpěváci (55) dětské sbory nenavštěvovali.

Čas investovaný do sboru a povinností s ním spojených sboristé vnímají jako obohacení jejich života. Přestože se v odpovědích nejčastěji vyskytovala v rámci sborových aktivit ztráta energie a času, zpěváci uznávají, že pro dosažení dobrých výsledků a kvalitních vystoupení je zapotřebí i těchto obětí a svůj čas i sílu investují rádi. Více než ochuzení se však cítí všichni sborem v hojné míře a v mnoha ohledech obohaceni.

Drtivá většina zpěváků (106) do sboru dojíždí z okolí, ostatní členové sborů (37) pocházejí ze spádových farností. Tyto informace byly v několika případech (5) totožné s výpověďmi sbormistrů, údaje ostatních vedoucích sborů (4) se do jisté míry s výpověďmi členů sborů rozcházejí. K povinnostem spojených s členstvím sboru se rodiny sboristů staví jak pozitivně, tak i negativně, někteří z příbuzenstva (jedná se o málo případů) zauímají neutrální stanovisko.

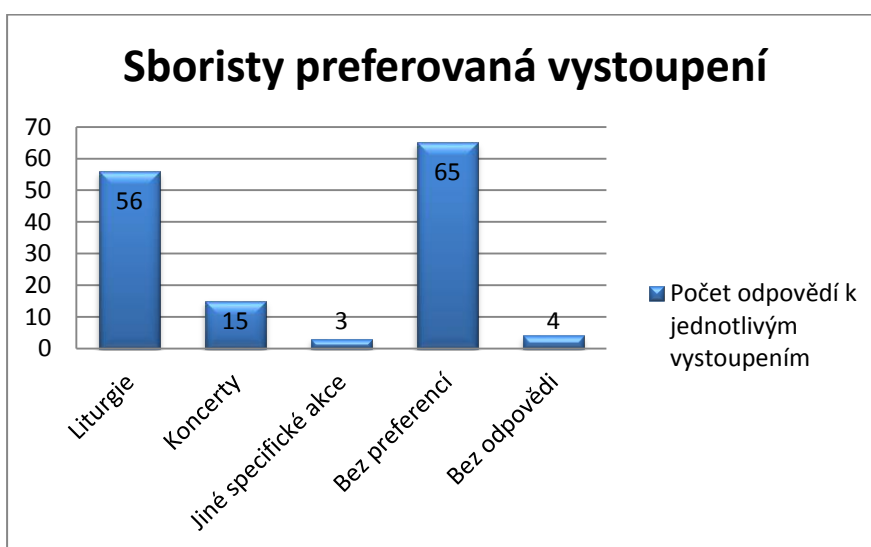
S hudební úrovní sborů jsou všichni sboristé více či méně spokojeni, případné námitky adresují do vlastních řad v rámci vlastní nedisciplinovanosti. Značný podíl na úrovni sboru nese rovněž amatérské složení sborů. Vesměs všichni sboristé jsou spokojeni s webovými stránkami sboru. Výjimku tvoří Svatoignácký sbor, který vlastní stránky zřízeny nemá. Někteří se k otázce týkající se webových stránek sboru nevyjadřovali z důvodu, že stránky nesledují nebo o nich neví, ti, kteří vyjádřili nespokojenost, poukazují převážně na jejich nepravidelné aktualizování, anebo vysvětlení vůbec neposkytli. S prostorami ke zkoušení jsou zcela všichni spokojeni ve Svatoignáckém sboru a ve sboru Cantores Cordis, všichni ostatní (sbormistr i sboristé) mají ke svým zkušebnám výhrady, přestože na nich vidí i pozitiva. Podle výpovědí sbormistrů však není možnost změnit tento stav. Atmosféru ve sboru vnímají jak sbormistři, tak i zpěváci jen kladně, v žádném sboru není žádný závažný problém ve vztazích mezi sboristy ani ve vztazích sboristů vůči sbormistrovi. Nálada se nese v radostném, kamarádském a příjemném duchu, vůči sbormistrům doplněná o respekt.

Zpěváci ve sborech našli nejen nové kamarády, ale i přátele. Mezi sebou se scházejí i mimo sborové akce – četnost schůzek podobně jako účastenství jednotlivců na nich se různí dle možností sboristů i jejich ochotě se sdružovat. Totéž platí i u sbormistrů s tím rozdílem, že vedoucí sboru jsou pracovně více vytíženi než členové sboru, tudíž scházení se s nimi mimo sborové akce je do značné míry omezeno. Příležitostí k těmto neformálním setkáváním se však nevyhýbají.

Atmosféru ve farnosti je třeba hodnotit ve dvou úrovních, a sice z pohledu sbormistra a z pohledu členů sboru. Sborníci jakožto komunikátoři s kněžími, popř. s řeholními komunitami ve farnostech mají podstatně širší vhlad do celé situace. Atmosféru vyhodnocují na základě více faktorů, kterými jsou spolupráce, komunikace a zájem duchovenstva o sbor. V těchto jednotlivých složkách nespátřují problém, nálada je dobrá a zájem o sbor je dostačující ve smyslu pokrytí základních potřeb sboru (poskytnutí prostor ke zkoušení, finančního zabezpečení). Členové sboru ve vyhodnocování atmosféry ve farnostech byli více otevření a upřímní; přestože mnozí v odpovědích uvedli jen pozitivní ohlasy, značná část sboristů konstatovala, že spolupráce je úzká, zájem o sbor je nárazový, nerovnoměrný, mnohdy až k hranicím lhostejnosti a nezájmu. Podstatná část zpěváků se k dané tématice odmítla vyjádřit z důvodu, že do situace nevidí nebo se o ni ani nezajímají.

Sboristé s výběrem zpívaných děl jsou spokojeni, jen minimum z nich by uvítalo v repertoáru i díla z jiných hudebních epoch, než kterým se sbor pravidelně věnuje. V žádném sboru však nenastávají situace značné nevole a námitek proti sbormistrem zvoleným hudebním dílům. Škála sboristy i sbormistry uvedených oblíbených hudebních skladatelů a hudebních děl je široká a pestrá, zahrnuje autory české i zahraniční, komponující v období renesance a ve všech navazujících hudebních epochách včetně současnosti. Stejně tomu je i při odůvodňování výběru skladatelů a děl. Latinským textům sboristé rozumí, ať už v rámci vzdělání nebo v rámci celkového obsahu děl. Pakliže někdo nerozumí, překlady jsou dostupné; zprostředkovávají je sborníci, sboristé, kteří latinu ovládají, mnozí hledají i v knihách a na internetu.

Následující graf 3 informuje o preferencích vystoupení sboru jeho jednotlivými členy.

Graf 3: Sboristy preferovaná vystoupení

Z celkové počtu vyplněných dotazníků se sešlo nejvíce odpovědí, ve kterých sboristé nemají žádné preference v rámci vystoupení sboru, všechny typy produkcí pokládají za přínosné. Na dalším místě upřednostňují doprovázení liturgie s nejčastěji uváděnými důvody, že zejména k těmto účelům byla hudební díla napsána, při produkcích na kůru není sbor příliš ovlivňován trémou a publikem a nabízí se duchovní prožitky. Třetí v pořadí se umístili koncerty; tato forma vystoupení více vyhovuje zpěvákům bez náboženského zaměření, kteří mají rádi kontakt s posluchači. Mezi ostatními specifickými akcemi sboru byly nejčastěji zmiňovány benefiční koncerty a Noc kostelů. Pouze čtyři sboristé z celkového počtu neposkytli odpověď. Rozdíl v provedení jedné skladby členové sboru více či méně vnímají; je to dáno účely, pro které bylo dílo napsáno, prostorem, ve kterém se skladba zpívá a atmosférou vycházející nejen z dané skladby, ale i z prostředí, ve kterém sbor právě účinkuje. Sbormistr duchovní díla členům sboru vždy prezentuje, jak nejlépe dovede, podává vlastní vnímání díla a vysvětluje, jakými způsoby jednotlivá místa skladby zazpívat. Tato prezentace probíhá prostřednictvím slov i názorné ukázky předzpíváním. K dosažení požadovaného přednesu velkou měrou ovšem napomáhají i sami sboristé svým přístupem a pílí.

Graf 4: Počet sboristů vedoucích své děti k hudbě

Nadpoloviční počet sboristů vychovává a vede své děti k hudbě. Do této kategorie patří i ty rodiny, ve kterých jsou děti ještě malé, avšak rodiče mají v plánu je hudebně vzdělávat. Rovněž sem spadají i ti členové sboru, kteří svým dětem v dětství hudební vzdělání umožňovali, ovšem v dospělosti zaujali k hudbě svůj vlastní postoj. Druhou velkou skupinou jsou zpěváci, kteří děti nemají, v opačném případě by však své děti k hudbě zcela jistě vedli. Pouze jeden sborista děti má, ale hudební vzdělání jim nezprostředkoval. Sedm zpěváků se k této tématice

nevyjádřilo. Až na několik málo výjimek je většina sboristů toho názoru, že chrámový sborový zpěv může oslovit i posluchačstvo dospívající mládeže, která povětšinou inklinuje k jiným žánrům hudby. Největší roli dle jejich výpovědí sehrává v otevřenosti mladých lidí vůči rozličným žánrům hudby vedení a výchova v rodině.

Pro úplnost prezentace získaných informací a možnost porovnání uvedu stručnou sumarizaci zbývajících dat poskytnutých sbormistry:

Konkurz a nábor nových členů do jednotlivých hlasů neprobíhá oficiální cestou v žádném sboru. Co se zkoušek týče, jediný sbor Collegium Strahoviense má zkoušku dvakrát do týdne, ostatní sbory jen jednou týdně. Délka zkoušek je ve všech sborech časově pevně stanovena, ale jejich doba trvání je různá v závislosti na potřebě a nutnosti nazkoušet hudební dílo. Rozezpívání probíhá ve všech sborech rozličnými formami a různě dlouhou dobu – výjimku tvoří Svatotomášský sbor, který v rámci zkoušek jako jediný rozezpívání nepracuje. Generální zkoušky před produkcí probíhají vždy a ve všech sborech. Vlastní zkoušky sboru probíhají převážně ve zkušebnách, je-li potřeba, i v kostele. Této příležitosti občas využívají sbory Notre Dame, Svatojakubský sbor, Salvátorská schola a Ignis. Soustředění probíhá ve všech sborech kromě Svatojakubského sboru, Svatoignáckého sboru, sboru Cantores Cordis a Ignis. Časové rozpětí soustředění stejně jako jeho průběh a četnost se sbor od sboru liší. Stejnokroje nemá žádný sbor, vždy jde o sladění nebo kombinaci barev oděvů či o pouhý jednotlicí prvek v rámci doplňků. Repertoár si vybírají sbormistři sami, kritéria výběru má každý z nich nastavena jinak. Sborníci se liší i ve výčtu svých oblíbených skladatelů a hudebních epoch, což se promítá i ve výběru repertoáru a obstarávání nového sborového materiálu. Četnost a příležitosti doprovodu liturgie jsou pevně dány požadavky farností nebo možnostmi sborů. Pěvecké sbory zpívají pouze ve svých domovských chrámech, účinkování v jiných chrámech je nepravidelné, většinou na žádost nebo v rámci spolupráce s jinými sbory, která je rovněž nepravidelná a výjimečná. Ke koncertní činnosti sbormistři zaujímají různé postoje, některé sbory nekonzertují, jiné se naopak koncertní činnosti věnují pravidelně, jiné sbory pouze nárazově a příležitostně. Záležitosti spojené s koncertní činností má na starosti vždy ten, kdo koncert organizuje. V každém sboru je vždy sbormistrovi několik členů souboru k dispozici, kteří mu pomáhají v rozličných provozních záležitostech. Komunikace s instrumentalisty a profesionálními sólisty probíhá individuálně, podle toho, jak často a jestli vůbec má možnost s nimi sbormistr spolupracovat, je-li jejich obsazení proměnlivé či stálé. Většina vedoucích sboru nejsou varhaníkem a sbormistrem v jedné osobě; tato skutečnost se netýká Břevnovského chrámového sboru, Svatoignáckého sboru a sboru Collegium Strahoviense, jejichž sbormistři mají zkušenosti s dirigováním sboru i od hracího stolu varhan. Jediný sbor Notre Dame je veden

jako občanské sdružení. Pět sborů (Collegium Strahoviense, Svatotomášský sbor, Salvátorská schola, Notre Dame, Svatoignácký sbor) má oficiální nahrávky na CD. Svatojakubský sbor má CD pouze z dob vedení sbormistrem J. Herclem. Všichni sbormistři až na jednoho mají hudební vzdělání, tři z nich vedou ještě další jiné sbory. Z řad zpěváků je jen několik málo hudebními profesionály, ne všem sbormistrům je však tato skutečnost známa. Zkušenosti se vzděláváním v oblasti hudby většina členů sboru má prostřednictvím ZUŠ (dříve LUŠ).

Závěr

Ve své bakalářské práci *Současné chrámové sbory v Praze* jsem v rámci průzkumu oslovila deset pěveckých smíšených sborů působících při významných pražských katolických chrámech. Jde o ansámby, které ve farnostech vystupují pravidelně, nikoliv nárazově. Byla rovněž i stanovena hranice, že sbor by měl mít více jak pětadvacet členů sboru. Tuto podmínku splňuje pouze osm sborů, Svatojakubský sbor a Svatoignácký sbor má počet zpěváků pod tuto hranici. Důvodem navíc o zařazení i těchto sborů do průzkumu je skutečnost, že tyto dva ansámby mají i dlouholetou a významnou hudební tradici. Informace o všech sborech jsem získala převážně prostřednictvím rozhovorů a dotazníků, ale i díky dostupným internetovým zdrojům a publikacím.

Většina chrámových sborů má své pole působnosti v centru města – jde o sbor Notre Dame, Svatojakubský sbor, Svatotomášský sbor, Pražský katedrálí sbor, Svatoignácký sbor, Salvátorskou scholu a Collegium Strahoviense. Ostatní sbory působí v blízkosti centra – patří sem sbor Cantores Cordis a Břevnovský chrámový sbor. Sbor Ignis díky své výjimečnosti ve vystupování ve dvou pražských chrámech (Praha 2 a Praha 5) působí jak v centru metropole, tak i v jeho blízkosti. Spojení se mi podařilo navázat se všemi vybranými ansámby, komunikace však proběhla pouze v devíti z nich. S chrámovým sborem působícím při pražské katedrále se i navzdory navázání kontaktu komunikace nezdařila.

Se sbormistry jednotlivých sborů jsem uskutečnila rozhovor, členové sboru byli osloveni přímým kontaktem se mnou nebo skrze své vedoucí a s prosbou byli požádáni o vyplnění dotazníků. Rozhovory proběhly v rámci osobního setkání a ústní metodou, dotazníky byly sboristům rozdávány v písemné podobě. Sborníšťi ze Svatojakubského sboru, Svatotomášského sboru a ze sboru Cantores Cordis požadovali komunikaci v elektronické podobě z důvodů pracovní vytíženosti a časové zaneprázdněnosti; informace od sborníšťů i sboristů jsem tak získala na základě e-mailové korespondence. Rozhovor se sborníšťyní Salvátorské scholy proběhl ústní formou, ovšem dotazníky v podobě elektronické. Délka textu zpracovaných informací získaných z rozhovorů se sborníšťy se různí, podobně je tomu i u dotazníků od členů sboru. Tato odlišnost je dána sdílností sborníšťů i sboristů, někteří odpovídali stručně, neúplně a heslovitě, jiní poskytli podrobné informace. Návratnost dotazníků nebyla dostačující. Vzhledem k této skutečnosti nebylo možné určit věkový průměr sboru, počet členů v jednotlivých hlasech byl pouze orientační, neshodující se s určením počtů členů ve sboru, které uvedli sborníšťi. Vzhledem ke vzniklé situaci, kdy ústní i elektronickou formou byly řešeny jak rozhovory se sborníšťy, tak i dotazníky se sboristy, je vyloučena možnost, že by některá

z těchto dvou forem komunikace byla efektivnější v získávání informací a návratnosti dotazníků. Osobní či neosobní kontakt a komunikace se sboristy zde proto nehrály žádnou významnou roli, jak se někteří sboristé i sbormistři domnívali.

V bakalářské práci se mně na základě průzkumu mezi deseti pražskými chrámovými sbory podařilo dosáhnout cíle práce. Domnívám se, že díky rozhovorům a dotazníkům jsem dokázala zjistit současný stav chrámových sborů v Praze a zmapovat a popsat charakteristiky jednotlivých sborů, vystihnout jejich podstatné znaky, i z hlediska kvantitativního. Popis těchto charakteristik slouží k porovnání nejen jednotlivých sborů mezi sebou, nýbrž i k porovnání výpovědí sbormistrů a sboristů. Ukázalo se totiž, že v některých případech se v textu výpovědi sbormistrů a členů sboru neshodovaly, což je dáno odlišným či zkresleným náhledem na skutečnost (např. tematika atmosféry ve farnosti), množstvím informací o sboristech, které sbormistr nemusí být schopen zcela pojmut v plném rozsahu (např. věk členů sboru, hudební vzdělání, jejich bydliště a spádovost do farností). Nahlédnutí do strategie práce jiných sborů může být pro sbormistry a členy sboru nejen přínosem a obohacením, ale i zpětnou vazbou na vlastní způsob práce, zlepšení úrovně sboru nejen v komplexních záležitostech, ale i prostřednictvím vlastního přístupu.

Výsledky průzkumu by byly zajisté odlišné, kdyby cílem práce bylo zmapování všech současných chrámových sborů v Praze. Nejen těch při významných chrámech, nýbrž i menších pěveckých těles nebo souborů v méně významných kostelích na periferii metropole. Bylo by zajímavé pozorovat různorodost v systému práce, aktivitách sboru, atmosféře uvnitř ansámblu i ve farnosti. Na základě těchto podnětů se otevírá prostor pro další výzkumnou práci.

Díky této bakalářské práci se mně naskytla jedinečná příležitost nahlédnout do dění sborů zapojených v rámci tohoto průzkumu. Na základě informací, které se ke mně dostaly prostřednictvím rozhovorů a dotazníků a dle mého vlastního názoru musím konstatovat, že chrámový sborový zpěv v Praze je v mezích možností jednotlivých ansámblů na úrovni. Sbormistři i členové sboru k této službě přistupují zodpovědně a s nasazením svých sil a snaží se, aby kvalita sborového zpěvu v jejich podání byla co největší a nejlepší i navzdory amatérskému složení pěveckých těles. Takové úsilí vždy přináší ovoce.

Seznam použitých informačních zdrojů

A. Rozhovory a dotazníky:

Dotazníková šetření s jednotlivými členy sboru
E-mailová korespondence s Jakubem Zichou ze dne 3. 6. 2014
E-mailová korespondence s Pavlem Vernerem ze dne 19. 6. 2014
E-mailová korespondence s Marií Ondrášovou ze dne 5. 5. 2014
Rozhovor s Leonou Salákovou ze dne 4. 4. 2014
Rozhovor s Vladimírem Roubalem ze dne 2. 7. 2014
Rozhovor s Evou Filipovou ze dne 28. 8. 2014
Rozhovor s Janem Blablou ze dne 29. 4. 2014
Rozhovor s Milenou Zolárekovou ze dne 18. 5. 2014
Rozhovor s Adolfem Melicharem ze dne 4. 6. 2014

B. Prameny:

Almanach sboru při kostele sv. Ignáce, s. 25–27, nedatováno
Psalterium: zpravodaj pro duchovní hudbu, 25. 10. 2009, ročník 3 číslo 5/2009.
Salve. Revue pro teologii a duchovní život. Praha: Krystal OP, s. r. o., 2014, roč. 24, č. 2, s. 60. ISSN 1213-6301.

C. Internetové zdroje – sbory:

<http://www.sbornotredame.cz/o-sboru>
<http://svatyjakub.eu/vitejte/>
<http://www.sbor-strahov.cz/PHP/Index.php>
<http://www.augustiniani.cz/sbor>
<http://www.mekapha.cz/cz/hudba-v-katedrale/prazsky-katedralni-sbor/>
<http://www.farnostsalvator.cz/schola>
<http://ignackostel.webnode.cz/products/svatoignacky-sbor/>
<http://www.farnostsmichov.cz/sbor-ignis/>
<http://www.choir-ignis.cz/>
<http://www.cantorescordis.cz/index.htm>
<http://brevnovskychramovysbor.wgz.cz/rubriky/uvod>

D. Internetové zdroje – jiné:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Seger

<http://www.ceskesbory.cz/03-01-heslo.php?id=86>

<http://www.josefhercl.cz/o-spolecnosti.html>

www.vus-uk.cz

<http://salve.op.cz/>

<http://www.luckyvoiceband.cz/vedeni-sboru/>

<http://www.cantorescordis.cz/osboru.htm>

<http://web.musicaacademica.cz/home>

<https://www.youtube.com/watch?v=odx2DJtG2DQ>

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník pro členy sboru

UNIVERZITA KARLOVA PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Dobrý den,

jmenuji se Lucia Vitteková a jsem studentkou PedF UK v Praze. Pro účely své bakalářské práce provádím průzkum zabývající se současnými chrámovými sbory v Praze.

Chtěla bych Vás tedy poprosit o pár minut Vašeho času a o vyplnění tohoto dotazníku.

Děkuji za Váš čas, ochotu i pomoc.

Otázky pro členy sboru ...

Pohlaví:

Muž Žena

Věk:

Vaše náboženské vyznání:

Hlasová skupina:

Soprán Alt Tenor Bas

1. Navštěvují:
Tento sbor Více sborů (kolik?)
2. Jak jste se o tomto sboru dozvěděl/a?
3. Jak dlouho chodíte do tohoto sboru?
4. Co Vás přimělo navštěvovat tento sbor, co bylo impulsem k tomuto rozhodnutí?
5. Jakou máte motivaci navštěvovat právě tento konkrétní sbor?
6. Kolik sborů v životě jste celkem navštěvoval/a? (V délce pravidelné docházky alespoň 1 rok).
7. Navštěvoval/a jste sbor v dětství?
8. Co Vám sbor dává a co naopak bere?
9. Pocházíte ze spádové farnosti (oblasti), kde sbor zpívá nebo dojíždíte odjinud, z jiné části Prahy?
Pokud do sboru dojíždíte, odkud?
10. Jak se staví k povinnostem spojených s členstvím sboru Vaše rodina?
11. Jste spokojen/a s hudební úrovní sboru?
12. Jste spokojen/a s vašimi webovými stránkami sboru?
13. Jsou podle Vás prostory ke zkoušení vyhovující? Jaké výhody či nevýhody podle Vás toto zázemí má?
14. Jaké panují podle Vašeho názoru vztahy mezi členy sboru?
15. Našli jste ve sboru nové skutečné přátele?
16. Scházíte se s některými členy sboru i mimo sborové akce? Jak často?

17. Jak vnímáte vztahy členů sboru se sbormistrem?
18. Jaká je celková atmosféra ve sboru?
19. Jak vnímáte atmosféru ve farnosti, kde zpíváte, ve spolupráci s farností – jeví duchovenstvo nebo místní farář zájem o Váš sbor, o to, co zpíváte?
20. Jste spokojen/a s výběrem zpívaných děl?
21. Máte nějakého oblíbeného autora, hudebního skladatele, kterého si vždy rád/a zazpíváte? Proč zrovna toho?
22. Jaké dílo/díla zpíváte nejraději, jaká díla preferujete? Proč?
23. Rozumíte latinským textům, tomu, co zpíváte? (Prosím o rozepsání se v případě kladné odpovědi, kdo Vám zprostředkovává český překlad).
24. Jaká sborová vystoupení preferujete? Doprovod liturgie (mše sv.), koncerty, jiné specifické akce? Proč zrovna to?
25. Vnímáte rozdíl mezi provedením jedné skladby při liturgii a na koncertě? Pokud ano, v čem?
26. Jak sbormistr prezentuje duchovní díla? (Ozřejmuje je, vysvětluje, proč chce co zazpívat tak či onak, podává vlastní vnímání díla a docílí kýženého projevu, přednesu?)
27. Pokud máte děti, vedete také je k hudbě? Navštěvují dětský sbor nebo nějaký pěvecký spolek, hrají na hudební nástroj?
28. Myslíte si, že sborový chrámový zpěv může oslovit i posluchačstvo adolescentů, kteří povětšinou tíhnou k jiným žánrům či k odlišné sestavě instrumentalistů (viz kytary, bicí)?

Prostor pro Vaše odpovědi:

Příloha č. 2: Dotazník pro sbormistry

Otázky pro rozhovor se sbormistry jednotlivých sborů:

Složení sboru:

- Jaký je poměr členů v jednotlivých hlasech?
- Jaký je cca věkový průměr ve sboru?
- Která věková skupina je ve sboru nejvíce zastoupena?
- Existuje nějaká věková hranice (horní nebo spodní), kdy člověk musí opustit sbor nebo kdy sbormistr (tedy Vy) takového zpěváka vůbec nepřijme?
- Kolik let (cca) je nejmladšímu a kolik nejstaršímu zpěvákovi?
- Jsou členové z místní farnosti nebo dojíždějí z okolí? Která skupina převládá (místní nebo dojíždějící)?
- Jakého vyznání jsou členové sboru? Jste ekumenicky otevřeni i pro členy jiného náboženského vyznání?

Nábor do sboru:

- Probíhá konkurz do jednotlivých hlasů, nábor nových členů do sboru? Pokud ano, jakou formou, pakliže ne, proč? Jaká máte kritéria pro přijetí člena do sboru?
- Staráte se jakožto sbormistr Vy sám o příchod nových členů do sboru?

Zkoušky:

- Jak často bývají zkoušky (četnost zkoušek v týdnu)?
- Jako dlouho trvají zkoušky?
- Máte se sborem i soustředění? Pokud ano, jak často a jak probíhají?
- Probíhá rozezpívání před zkouškou? Pokud ano, jak dlouho, kdo ho vede, pokud ne, proč?
- Máte před produkcí generální zkoušku? I s orchestrem? Vždycky? Kde (zkušební prostory, kostel...)?

Zázemí:

- Kde máte prostory ke zkoušení?
- Jaké jsou prostory ke zkoušení? Vyhovující, dostačující, ucházející...? Pokud prostory nevyhovují, v čem jsou nedostatečné? Je možnost to změnit?
- Probíhají zkoušky i v kostele? Pokud ano, kdy a jak často?
- Máte ve sboru stejnokroj? Jaký? Pokud ano, kdy jej používáte?

Repertoár:

- Z jaké hudební epochy převážně preferujete sborový materiál? Která díla převažují, kde je těžiště repertoáru? Je Váš repertoár široký, rozličný?
- Co novější liturgická hudba 20. a 21. století? Zpívá i tu sbor při liturgii? S jakým přijetím se setkává u zpěváků?

- Podle jakých kritérií vybíráte materiál ke zpěvu?
- Vybíráte repertoár zásadně sám nebo se někdy radíte i se zpěváky?
- Berete v potaz oblíbenost nebo neoblíbenost skladeb u zpěváků?
- Jací jsou Vaši nejoblíbenější autoři, nejzpívavější autoři? Proč zrovna ti?
- Kde sháníte sborový materiál?

Akce sboru, forma vystoupení:

- Jaké formy zahrnují akce Vašeho sboru? Zpěv při liturgii, koncerty, dobročinná vystoupení...? Co převládá?
- Jak často zpíváte při liturgii?
- Při jakých příležitostech zpíváte při liturgii?
- Zpíváte při liturgii jen v domovském chrámu nebo i jinde? Pokud i jinde, jak často a při jakých příležitostech; jde o pravidelné vystupování na stejných místech nebo kdykoliv a různě?
- V rámci kooperace spolupracujete i s jinými sbory? Pokud ano, jak často a při jakých příležitostech?
- Na základě čeho vznikají akce ve spolupráci s jinými sbory?
- Jak často koncertujete? (kolikrát za rok)
- Kdo na koncertech zajišťuje výběr vstupného, psaní programů, obstarávání květin...?
- Kdo zajišťuje prostory pro koncerty?
- Jaká je propagace koncertů a kdo to dělá?
- Vytvářejí se plakátky? Kdo je tvoří?
- Kdo shání orchestrální hráče?

Spolupráce s farností:

- Jaká je spolupráce Vás jako sbormistra a faráře z farnosti?
- Jaký postoj zaujímá farář vůči sborovému zpěvu, duchovní hudbě?
- Jaké preference ve stylu hudby, obsazení farář má? (figurální mše x missa brevis apod.)
- Přispívá farnost na finanční zabezpečení sborové činnosti?
- Jaká je komunikace faráře (duchovenstva) se sbormistrem a sborem, zajímá se o stav, dění ve sboru?
- Vychází farnost vstříc, je-li potřeba zkoušet v kostele (za předpokladu, že v kostele zkoušíte)?
- Vybíráte termíny zpěvu při liturgii sám nebo je konzultujete s knězem nebo termíny zpěvu určuje kněz sám?

Komunikace, sdílení a atmosféra ve sboru:

- Scházíte se jako sbormistr se členy sboru i za jiným účelem než je zpěv? Pokud ano, jak často a v jaké formě? Pakliže ne, mohu znát důvod?

- Diskutujete ve sboru nad vybranými díly? Prezentujete nějakým způsobem členům sboru vybraná díla, nebo je jen předložíte a zkouší se?
- Vysvětlujete souvislosti textu s hudebně – výrazovými prostředky a tím i snazší pochopení, uchopení a provedení přednesu? Jakým způsobem vysvětlujete členům sboru, proč jednotlivé pasáže díla chcete zpívat právě tak či onak? Docílíte kýženého (vždycky, občas, rezignujete (často?))?
- Jaká vládne (převládá) atmosféra ve sboru?
- Je někdo ze sboru k ruce? V jakých činnostech konkrétně pomáhají?

Komunikace s hudebníky, členy orchestru:

- Jak funguje komunikace se členy orchestru, s profesionálními zpěváky (solisty)?
- Máte stálé hudebníky, sólisty, nebo se složení orchestru, sólistů mění, je různorodé?
- Sháníte si obsazení orchestru a sólistů do produkce sám nebo Vám někdo pomáhá?
- Pocházejí členové orchestru a sólisté ze sboru, nebo jsou zvaní profesionální instrumentalisté, sólisté?
- Je stanoven honorář nebo sólisté a instrumentalisté hrají gratis? Pokud zadarmo, jakou k tomu mají motivaci a děje se u nich tak často/vždycky?
- Máte k dispozici pomocného sbormistra nebo pomocného varhaníka?
- Jak funguje komunikace s varhaníkem (popř. se sbormistrem, pokud hrajete)?
- Jaká je vzájemná domluva (sbormistr – varhaník) na produkce děl (respekt, dohoda, rozdílné vize, vnímání...)?
- Máte stálého varhaníka, nebo vždy jiného?
- Podle jakých kritérií si ho vybíráte (jakou roli sehrává výběr varhaníka)?
- Jste sbormistr a varhaník v jedné osobě? Pokud ano, doprovázíte na produkci i hrou na varhany? A pokud ano, jak tuto situaci vnímá sbor a orchestr?

Právní subjektivita, webové stránky:

- Jakou právní subjektivitu sbor zaujímá? – Ve smyslu jestli jste např. občanské sdružení...?
- Má Váš sbor vydaná CD? Pokud ano, kolik? Co je na nich nahráno?
- Má Váš sbor sponzory např. na hrazení cestovného při výjezdech jinam, na honoráře, vydávání CD?
- Má Váš sbor aktivní webovou stránku? Kdo se o ni stará?
- Má Váš sbor sponzory nebo si musíte hradit poplatky za registraci na internetovém portálu sami? Odvádíte ve sboru nějaké poplatky?

Hudební vzdělání sbormistra a členů:

- Jaké je Vaše hudební vzdělání?
- Jaké jsou Vaše hudební zkušenosti sbormistra?

- Vedete ještě i nějaké další sbory? Pokud ano, v čem spatřujete rozdíl mezi vedením jednotlivých sborů?
- Kolik procent zpěváků (cca) má hudební vzdělání ze ZUŠ a kolik je naprostých hudebních amatérů?
- Kolik procent zpěváků (cca) je hudebními profesionály?

Příloha č. 3: Dotazník jednoho ze sboristů

UNIVERZITA KARLOVA PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Dobrý den,

Jmenuji se Lucia Vitteková a jsem studentkou PedF UK v Praze. Pro účely své bakalářské práce provádím průzkum zabývající se současnými chrámovými sbory v Praze.

Chtěla bych Vás tedy poprosit o pár minut Vašeho času a o vyplnění tohoto dotazníku.

Děkuji za Váš čas, ochotu i pomoc.

Otázky pro členy Svatoignáckého sboru

Pohlaví:

Muž Žena

Věk: 01

Vaše náboženské vyznání: Katolické

Hlasová skupina:

Soprán Alt Tenor Bas

1. Navštěvují:

Tento sbor Více sborů (kolik?) _____

2. Jak jste se o tomto sboru dozvěděl/a? od varhaníka ze sr. Cyrila a Metoděje
3. Jak dlouho chodíte do tohoto sboru? asi 20 let
4. Co Vás přimělo navštěvovat tento sbor, co bylo impulsem k tomuto rozhodnutí? malé příležitostné ke zpívání
5. Jakou máte motivaci navštěvovat právě tento konkrétní sbor? doporučení varhaníka (viz č. 2)
6. Kolik sborů v životě jste celkem navštěvoval/a? (V délce pravidelné docházky alespoň 1 rok). 2 sbor
7. Navštěvoval/a jste sbor v dětství? ne
8. Co Vám sbor dává a co naopak bere? radost ze spol. zpívání, z hudby x bere čas
9. Pocházíte ze spádové farnosti (oblasti), kde sbor zpívá nebo dojíždíte odjinud, z jiné části Prahy? ne
Pokud do sboru dojíždíte, odkud? z Prahy 1 - Hradčany
10. Jak se staví k povinnostem spojených s členstvím sboru Vaše rodina? respektuje ji
11. Jste spokojen/a s hudební úrovní sboru? ano, velmi ano
12. Jste spokojen/a s vašimi webovými stránkami sboru? nevím o stránkách tohoto sboru
13. Jsou podle Vás prostory ke zkoušení vyhovující? Jaké výhody či nevýhody podle Vás toto zázemí má? ano, stačí
14. Jaké panují podle Vašeho názoru vztahy mezi členy sboru? dobré, přátelské - zřejmě
15. Našli jste ve sboru nové skutečné přátele? ne
16. Scházíte se s některými členy sboru i mimo sborové akce? Jak často? ne

17. Jak vnímáte vztahy členů sboru se sbormistrem? *Respekt sboru sbormistru respekt*
18. Jaká je celková atmosféra ve sboru? *přátelská*
19. Jak vnímáte atmosféru ve farnosti, kde zpíváte, ve spolupráci s farností – jeví duchovenstvo nebo místní farář zájem o Váš sbor, o to, co zpíváte? *nemohu říci, tu ne*
20. Jste spokojen/a s výběrem zpívaných děl? *velkou ano*
21. Máte nějakého oblíbeného autora, hudebního skladatele, kterého si vždy rád/a zazpíváte? Proč zrovna toho? *Antonín Dvořák, Joseph Haydn*
22. Jaké dílo/díla zpíváte nejraději, jaká díla preferujete? Proč? *díla skladatele nebyl jsem*
23. Rozumíte latinským textům, tomu, co zpíváte? (Prosím o rozepsání se v případě kladné odpovědi, kdo Vám zprostředkovává český překlad). *česky překlad zprostředkovává celá sbor*
24. Jaká sborová vystoupení preferujete? Doproyod liturgie (mše sv.), koncerty, jiné specifické akce? Proč zrovna to? *náš sbor zpívá téměř výhradně při liturgii
kromě na některých chrámových sborech*
25. Vnímáte rozdíl mezi provedením jedné skladby při liturgii a na koncertě? Pokud ano, v čem?
26. Jak sbormistr prezentuje duchovní díla? (Ozřejmuje je, vysvětluje, proč chce co zazpívat tak či onak, podává vlastní vnímání díla a docílí kýženého projevu, přednesu?) *ano, to celá*
27. Pokud máte děti, vedete také je k hudbě? Navštěvují dětský sbor nebo nějaký pěvecký spolek, hrají na hudební nástroj?
28. Myslíte si, že sborový chrámový zpěv může oslovit i posluchačstvo adolescentů, kteří povětšinou tíhnou k jiným žánrům či k odlišné sestavě instrumentalistů (viz kytary, bicí)? *vyjímek i u nás,
ale on by to mohl oslovit pouze hudební.*

Prostor pro Vaše odpovědi:

15. *Říká se, v chrámě má v životě opravdových přátel velmi málo – jeduho, dva. Tak v tomto smyslu jsem přátel neměl.
Ale „přátel“ v běžném smyslu ano.*
25. *Při liturgii hudba doprovází a podtrhuje význam – seřadě směřování k „Absolutní hodnotě“*

27. Syn hrał chrystli na zbornu flauty,
deera notabik był na violoncello. Dues
aktyw sie uchwyc, ale swoje det.
s ludem aktyw sennawol?

Příloha č. 4: Dotazník jednoho ze sboristů

UNIVERZITA KARLOVA PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Dobrý den,

jmenuji se Lucia Vitteková a jsem studentkou PedF UK v Praze. Pro účely své bakalářské práce provádím průzkum zabývající se současnými chrámovými sbory v Praze.

Chtěla bych Vás tedy poprosit o pár minut Vašeho času a o vyplnění tohoto dotazníku.

Děkuji za Váš čas, ochotu i pomoc.

Otázky pro členy sboru Notre Dame

Pohlaví:

Muž Žena

Věk: 33

Vaše náboženské vyznání: římský katolík

Hlasová skupina:

Soprán Alt Tenor Bas

1. Navštěvují:

Tento sbor Více sborů (kolik?) _____

- Jak jste se o tomto sboru dozvěděl/a? sboru mistrině Salkové je o rok starší spolužáčkou z gymnázia → od ní
- Jak dlouho chodíte do tohoto sboru? cca od r. 2005 (nebo 2006?)
- Co Vás přimělo navštěvovat tento sbor, co bylo impulsem k tomuto rozhodnutí? vztah k hudebnímu sboru; zp. + kamarádství se sborustráží
- Jakou máte motivaci navštěvovat právě tento konkrétní sbor? - dobrá hudba, dobrý kol. chrámová hudba
- Kolik sborů v životě jste celkem navštěvoval/a? (V délce pravidelné docházky alespoň 1 rok). 3
- Navštěvoval/a jste sbor v dětství? NE
- Co Vám sbor dává a co naopak bere? dává radost; bere čas (trochu + únavu → určitě relaxace)
- Pocházíte ze spádové farnosti (oblasti), kde sbor zpívá nebo dojíždíte odjinud, z jiné části Prahy? odjinud
Pokud do sboru dojíždíte, odkud? HOSTIVARĚ (jinak také Vysočina)
- Jak se staví k povinnostem spojených s členstvím sboru Vaše rodina? ochotně
- Jste spokojen/a s hudební úrovní sboru? ANO (90%)
- Jste spokojen/a s vašimi webovými stránkami sboru? ANO
- Jsou podle Vás prostory ke zkoušení vyhovující? Jaké výhody či nevýhody podle Vás toto zázemí má? vyhovující
- Jaké panují podle Vašeho názoru vztahy mezi členy sboru? VELMI DOBRĚ (někdy trochu horko; polohově OK = centrum)
- Našli jste ve sboru nové skutečné přátele? ANO (A TAKÉ MANŽELKY)
- Scházíte se s některými členy sboru i mimo sborové akce? Jak často? ANO, nepravidelně (po sboru na pivo, občas do divadla ...)

17. Jak vnímáte vztahy členů sboru se sbormistrem? **VELMI DOBRĚ** (sbormistr má zkušenosti s chováním lidí + dobrý odhad ...)
18. Jaká je celková atmosféra ve sboru? **- VELMI DOBRÁ** (občas trochu náročný program, ale celkově OK)
19. Jak vnímáte atmosféru ve farnosti, kde zpíváte, ve spolupráci s farností – jeví duchovenstvo nebo místní farář zájem o Váš sbor, o to, co zpíváte? **ANO** (pokud zpíváme při liturgii, většinou káže, facta info pro lidi o (před zpívání dětí)
20. Jste spokojen/a s výběrem zpívaných děl? **ANO**
21. Máte nějakého oblíbeného autora, hudebního skladatele, kterého si vždy rád/a zazpíváte? Proč zrovna toho? **UYHRANĚNÝ HEISEM, ALE ASI VIVALDI ANTONIO LUCIO :) - BAROKO**
22. Jaké dílo/díla zpíváte nejraději, jaká díla preferujete? Proč? **MŠE INTERPRETOVANE PŘI LITURGIÍ => DAVÁ TO SMYSL, VŠE ZAPADA...!**
23. Rozumíte latinským textům, tomu, co zpíváte? (Prosím o rozepsání se v případě kladné odpovědi, kdo Vám zprostředkovává český překlad). **50/50 PŘEKLAD DODÁ VĚTŠINOU SBORMISTR ... /MANŽELKA UCÍ LATINU :) ; NĚKTERÉ TEXTY ZNAM Z LITURGIE ..**
24. Jaká sborová vystoupení preferujete? Doprovod liturgie (mše sv.), koncerty, jiné specifické akce? Proč zrovna to? **ZPĚV PŘI MŠÍCH**
25. Vnímáte rozdíl mezi provedením jedné skladby při liturgii a na koncertě? Pokud ano, v čem? **ANO (VIZ 22)**
26. Jak sbormistr prezentuje duchovní díla? (Ozřejmuje je, vysvětluje, proč chce co zazpívat tak či onak, podává vlastní vnímání díla a docílí kýženého projevu, přednesu?) **ANO, VYSVĚTLUJE A OZREJMUJE ŠKAD I DOSAHUJE KÝŽ. PROJEV**
27. Pokud máte děti, vedete také je k hudbě? Navštěvují dětský sbor nebo nějaký pěvecký spolek, hrají na hudební nástroj? **DĚTI ZATÍM NEMÁM**
28. Myslíte si, že sborový chrámový zpěv může oslovit i posluchačstvo adolescentů, kteří povětšinou tíhnou k jiným žánrům či k odlišné sestavě instrumentalistů (viz kytary, bicí)? **MŮŽE OSLOVIT, URČITĚ. ALE Z MĚHO POHLEDU A ZKUSĚNOSTI, NEMUSÍ BÝT VŽDY ZPĚV PRIORITYMÍM SKLONEM PRO ~~JE~~ NAUČTEVOVÁNÍ SBORU**
- Prostor pro Vaše odpovědi: A NEMÍ TRĚBA TO UMÍMAT NEGATIVNĚ!**
O TĚTO OTÁZCE BY SE TOHO DALO HAVSAT DOST...

HODNĚ ŠTĚSTÍ!

PS: OMLOUVÁM SE ZA ÚPRAVU,
 PÍŠU TAKOŘKA NA KOLENĚ.

Příloha č. 5: Dotazník jednoho ze sboristů

UNIVERZITA KARLOVA PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Dobrý den,

jmenuji se Lucia Vitteková a jsem studentkou PedF UK v Praze. Pro účely své bakalářské práce provádím průzkum zabývající se současnými chrámovými sbory v Praze.

Chtěla bych Vás tedy poprosit o pár minut Vašeho času a o vyplnění tohoto dotazníku.

Děkuji za Váš čas, ochotu i pomoc.

Otázky pro členy sboru Collegium Strahoviense

Pohlaví:

Muž

~~Žena~~

Věk: 42

Vaše náboženské vyznání: Mám svůj světový názor (pro účely dotazníku: nevěřící pes)

Hlasová skupina:

~~Soprán~~

Alt

Tenor

Bas

1. Navštěvuji:

Tento sbor

~~Více sborů (kolik?)~~

2. Jak jste se o tomto sboru dozvěděl/a?

Cherchez la femme... (Tedy doufám, že se to píše takhle...) Moje přítelkyně, dnes již manželka, tak dlouho rýpala a rýpala, že to mám zkusit, až jsem si řekl, že to tedy zkusím, nechť vidí, že na to nemám a sbormistr mě vyhodí. Marně na to čekám 21 sezón, už jsem mu to i výslovně říkal, ale pořád se k tomu nemá. Snad jednou... ☺

3. Jak dlouho chodíte do tohoto sboru?

Od září 1993, takže druhým stoletím ba i tisíciletím... jak jsem psal, završuji právě 21. sezónu.

4. Co Vás přimělo navštěvovat tento sbor, co bylo impulsem k tomuto rozhodnutí?

Viz otázku 2)

5. Jakou máte motivaci navštěvovat právě tento konkrétní sbor?

Po tolika letech, investovaného času a energii nebudu přece zanášet jinam. :-D Teď vážně – tak skvělá muzika na přese všechno tak vysoké úrovni, které se může volně zúčastnit i neumětel, se v jiném sboru nedělá.

6. Kolik sborů v životě jste celkem navštěvoval/a? (V délce pravidelné docházky alespoň 1 rok).

Toto je první (a jednoznačně definitivně poslední, i kdyby přestal fungovat).

7. Navštěvoval/a jste sbor v dětství?
Ne
8. Co Vám sbor dává a co naopak bere?
Dává – radost z hudby a partu prima lidí. Bere – čas, energii, hlasivky, nervy... Ale když to funguje a zpívá, stojí to za to. ☺
9. Pocházíte ze spádové farnosti (oblasti), kde sbor zpívá nebo dojíždíte odjinud, z jiné části Prahy?
Pokud do sboru dojíždíte, odkud?
Aha... totiž... nemám šajnu, co je spádová oblast... Takže oklikou: Bydlím ve Stodůlkách. ☺
10. Jak se staví k povinnostem spojených s členstvím sboru Vaše rodina?
Žena je stejně postižena a děti jsou rády, když rodiče občas kamsi společně vypadnou... ☺
11. Jste spokojen/a s hudební úrovní sboru?
Ano
12. Jste spokojen/a s vašimi webovými stránkami sboru?
Ohhh... Určitě ano, myslím, že sbor má nejlepšího administrátora webových stránek na světě, toho by měli vyvážit zlatem (pokud by toho zlata tedy někdo našel metrák...) :-D
13. Jsou podle Vás prostory ke zkoušení vyhovující? Jaké výhody či nevýhody podle Vás toto zázemí má?
Nejsou, zkušebna je malá a archiv těž. Jiné zápory nevidím.
14. Jaké panují podle Vašeho názoru vztahy mezi členy sboru?
Někdo spolu kamarádí, někdo spolu vychází, ale zrovna na pustém ostrově by spolu ztroskotat nechtěli, někdo si o někom myslí svoje. To je v pořádku. Mezi členy sboru ale nejsou otevřené konflikty, nepočítám-li občasné choromyslné výpady nerudných staříků na webové diskusi, takže vztahy jsou dle mého názoru pozitivní.
15. Našli jste ve sboru nové skutečné přátele?
Ano.
16. Scházíte se s některými členy sboru i mimo sborové akce? Jak často?
Ano, tak asi jednou do měsíce.
17. Jak vnímáte vztahy členů sboru se sbormistrem?
To je složitá otázka... Chlapi nejspíš jako kamaráda, někdy možná až moc. Pokud jde o dámskou část sboru, nemohu osobně posoudit... Ale slyšel jsem o tom, že která se do něj nikdy aspoň na chvíli po uši nezamilovala, ta je stoprocentně na holky. Jak jsem koupil, tak prodávám, v případě citace všechno popřu. ☺
18. Jaká je celková atmosféra ve sboru?
Lepší docházková morálka ze strany sboru i sbormistra (v případě citace opět nejmenovat, prosím... ☺) by neuškodila, to atmosféře neprospívá. Jinak dobrá.

19. Jak vnímáte atmosféru ve farnosti, kde zpíváte, ve spolupráci s farností – jeví duchovenstvo nebo místní farář zájem o Váš sbor, o to, co zpíváte?
Jak kdy. Mám pocit, že je to podle momentální nálady, jak se kdo zrovna vyspí (v tomto možná dostatečně nerozlišuji mezi farou a klášterem).
20. Jste spokojen/a s výběrem zpívaných děl?
V naprosté většině případů ano – to, že mi něco nejde zrovna pod nos a žbrblám, ještě neznámá, že tvrdím, že by se to zpívat nemělo. V některých zbylých vybraných případech (například Poulenc, Fauré, Langlais, některý Janda... není náhoda, že je to samá bezduchá moderna) se snažím si opakovat mantru, že repertoár vybírá sbormistr a my do toho nemáme co kecat, a nedělat revoluci. Někdy je to těžké...
21. Máte nějakého oblíbeného autora, hudebního skladatele, kterého si vždy rád/a zazpíváte? Proč zrovna toho?
Antonín Dvořáka. No přece proto, že to byl nejnižší hudební skladatel všech dob, přece... ☺
22. Jaké dílo/díla zpíváte nejraději, jaká díla preferujete? Proč?
Dvořáka, Beethovena, Gounodovu Cecilienmesse, Mozartovo Requiem a spoustu dalších... Všechno, do čeho se dá pořádně opřít. Barokní kudrlinky mě do extáze nepřivádějí...
23. Rozumíte latinským textům, tomu, co zpíváte? (Prosím o rozepsání se v případě kladné odpovědi, kdo Vám zprostředkovává český překlad).
Nerozumím a je mi to fuk, což si ovšem žádá vysvětlení, abych nebyl za ignoranta. Na rozdíl od opery se coby nevěřící pes nedokážu do liturgického textu vžít a najít v něm emoce (v nějakém „Kyrie eleison“ prostě emoce nevidím, s niterným textem jako třeba „Chásko z pekla, vy lúzo, vy sběři“¹ se to prostě nedá srovnat...), tedy jdu čistě po muzice a jen podle ní se snažím o výraz (a tam, kde se někdy na zkoušce výraz kolektivně rozebíral podle textu jsem vždy zjistil, že muzika ho vyžaduje přesně stejně, takže jsem se nespletl). Samozřejmě, že si po letech v některých pasážích už dokážu význam odvodit, ale ač máme díky Lence Jeřábkové kompletní překlady na webu a sám jsem je tam dával, nestuduji je...
24. Jaká sborová vystoupení preferujete? Doprovod liturgie (mše sv.), koncerty, jiné specifické akce? Proč zrovna to?
Doprovod liturgie, neboť to je situace, pro kterou byla ta muzika psaná, až na výjimky se to koná z kůru, což je místo, odkud stavitel kostela hudbu předpokládal a tudíž to vyhovuje akusticky, a navíc na nás není vidět a tedy nemusím být v rakevním, ohmyzen a učesan. ☺

¹ Verdi, Rigoletto, začátek árie titulní postavy ve II. dějství

25. Vnímáte rozdíl mezi provedením jedné skladby při liturgii a na koncertě? Pokud ano, v čem?
 Viz otázku 24) Ale samozřejmě že bych jako cítil nějaké větší duchovno jen proto, že se na rozdíl od koncertu dole u oltáře máčeji sušenky do vína... to fakt beze mne... :-D
26. Jak sbormistr prezentuje duchovní díla? (Ozřejmuje je, vysvětluje, proč chce co zazpívat tak či onak, podává vlastní vnímání díla a docílí kýženého projevu, přednesu?)
 Prezentuje je velmi názorně, dokáže výborně ukázat všechny nešvary, které ze sboru na rozdíl od sboristů slyší, a vysvětlení, proč to má být tak či onak, bývá (alespoň těm minimálně hudebně připovzdělaným) jasné. Navíc se těm ostatním snaží vyjít vstříc a napovídá, jakými mnemotechnickými pomůckami a indiánskými značkami si mají vyšperkovat své party, aby jim to bylo zřejmé na první pohled („Namalujte si bagr a škrtněte si ho“, „Když jsem blbá, tak si to tam napíšu“ a další...) :-D
27. Pokud máte děti, vedete také je k hudbě? Navštěvují dětský sbor nebo nějaký pěvecký spolek, hrají na hudební nástroj?
 Jelikož se od malička díky svým postiženým rodičům motali po strahovském kúru, kde pilně vytrubovala „Havlovanka“ v uniformách Hradní stráže, asi by mne jejich zájem o hru na trubku vlastně ani překvapovat neměl. Budiž sousedům hluchota lehká... (ba ne, máme geniální dusítko ☺). Navštěvují ZUŠ, na vysněnou trubku zde oba hrají, čemukoliv, co smrdí sborem, se vyhýbají velice širokým obloukem. :-D Je to jako s vírou – dospějí-li k tomu sami, nechť, volnou cestu mají a sami vidí, do čeho by šli, ale ani mě nehne je do čehokoliv strkat...
28. Myslíte si, že sborový chrámový zpěv může oslovit i posluchačstvo adolescentů, kteří povětšinou tíhnou k jiným žánrům či k odlišné sestavě instrumentalistů (viz kytary, bicí)?
 Kde je vůle, tam je cesta. Pokud někdo zájem má a chce se zaposlouchat, může ho to oslovit. Pokud to někdo bere jako nutné zlo a těší se, až si v autě cestou domů pustí do uší své duc duc duc, tomu nepomůže ani Dvořák, ani svěcená voda. Skrz zavřené uši hudba nepronikne...

Prostor pro Vaše odpovědi:

Beru to chronologicky a píšu je od začátku rovnou do textu, snad to nevadí...

Příloha č. 6: Dotazník jednoho ze sboristů

UNIVERZITA KARLOVA PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Dobrý den,

jmenuji se Lucia Vitteková a jsem studentkou PedF UK v Praze. Pro účely své bakalářské práce provádím průzkum zabývající se současnými chrámovými sbory v Praze.

Chtěla bych Vás tedy poprosit o pár minut Vašeho času a o vyplnění tohoto dotazníku.

Děkuji za Váš čas, ochotu i pomoc.

Otázky pro členy sboru Cantores Cordis

Pohlaví:

Muž

Žena

Věk: 38

Vaše náboženské vyznání: Římskokatolické

Hlasová skupina:

Soprán

Alt

Tenor

Bas

1. Navštěvují:

Tento sbor

Více sborů (kolik?) _____

2. Jak jste se o tomto sboru dozvěděl/a?
3. Jak dlouho chodíte do tohoto sboru?
4. Co Vás přimělo navštěvovat tento sbor, co bylo impulsem k tomuto rozhodnutí?
5. Jakou máte motivaci navštěvovat právě tento konkrétní sbor?
6. Kolik sborů v životě jste celkem navštěvoval/a? (V délce pravidelné docházky alespoň 1 rok).
7. Navštěvoval/a jste sbor v dětství?
8. Co Vám sbor dává a co naopak bere?
9. Pocházíte ze spádové farnosti (oblasti), kde sbor zpívá nebo dojíždíte odjinud, z jiné části Prahy?
Pokud do sboru dojíždíte, odkud?
10. Jak se staví k povinnostem spojených s členstvím sboru Vaše rodina?
11. Jste spokojen/a s hudební úrovní sboru?
12. Jste spokojen/a s vašimi webovými stránkami sboru?
13. Jsou podle Vás prostory ke zkoušení vyhovující? Jaké výhody či nevýhody podle Vás toto zázemí má?
14. Jaké panují podle Vašeho názoru vztahy mezi členy sboru?
15. Našli jste ve sboru nové skutečné přátele?
16. Scházíte se s některými členy sboru i mimo sborové akce? Jak často?

17. Jak vnímáte vztahy členů sboru se sbormistrem?
18. Jaká je celková atmosféra ve sboru?
19. Jak vnímáte atmosféru ve farnosti, kde zpíváte, ve spolupráci s farností – jeví duchovenstvo nebo místní farář zájem o Váš sbor, o to, co zpíváte?
20. Jste spokojen/a s výběrem zpívaných děl?
21. Máte nějakého oblíbeného autora, hudebního skladatele, kterého si vždy rád/a zazpíváte? Proč zrovna toho?
22. Jaké dílo/díla zpíváte nejraději, jaká díla preferujete? Proč?
23. Rozumíte latinským textům, tomu, co zpíváte? (Prosím o rozepsání se v případě kladné odpovědi, kdo Vám zprostředkovává český překlad).
24. Jaká sborová vystoupení preferujete? Doprovod liturgie (mše sv.), koncerty, jiné specifické akce? Proč zrovna to?
25. Vnímáte rozdíl mezi provedením jedné skladby při liturgii a na koncertě? Pokud ano, v čem?
26. Jak sbormistr prezentuje duchovní díla? (Ozřejmuje je, vysvětluje, proč chce co zazpívat tak či onak, podává vlastní vnímání díla a docílí kýženého projevu, přednesu?)
27. Pokud máte děti, vedete také je k hudbě? Navštěvují dětský sbor nebo nějaký pěvecký spolek, hrají na hudební nástroj?
28. Myslíte si, že sborový chrámový zpěv může oslovit i posluchačstvo adolescentů, kteří povětšinou tíhnou k jiným žánrům či k odlišné sestavě instrumentalistů (viz kytary, bicí)?

Prostor pro Vaše odpovědi:

2. od Karavalla - bývalého/lehčího sbormistra
3. cca 9 let
4. Ptala jsem se kdokoliv se slova a kdo byl pro mne poměrně "přístupný" - našla jsem redoubta, kotel byl pro mne i doprava dostupný, měla jsem možnost se o sbor něco dozvědět předem, popovídala se jím při mši - a nějak mne to přitáhlo.
5. Původně - od 4) a pak už se mi nechtělo přestat, přišlo by mi štěstí, kdyby něco hezkeho a dlouho fungujícího mělo sborůvek. Líbí se mi kamerton' sbor - kptor při bohoslužbách jako součást bohoslužby, druhé služby lidem/farnosti. Líbí se mi i samotný kotel, a to, že sbor funguje spíše chůvěně jako společenství.
6. jen tento
7. ne
8. Bere: to časy, které je třeba věnovat (kvaritella i v určitých chvílích) a učit se; někdy i vlastní možnost se bohoslužbu přizpůsobit a v klidu psát. Dává: nadání se zpěm samotného, vydatného díla, služby druhým, specifického společenství s Bohem; rozvíjení a udržování hudebních schopností

Příloha č. 7: Dotazník jednoho ze sboristů

UNIVERZITA KARLOVA PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Dobrý den,

Jmenuji se Lucia Vitteková a jsem studentkou PedF UK v Praze. Pro účely své bakalářské práce provádím průzkum zabývající se současnými chrámovými sbory v Praze.

Chtěla bych Vás tedy poprosit o pár minut Vašeho času a o vyplnění tohoto dotazníku.

Děkuji za Váš čas, ochotu i pomoc.

Otázky pro členy sboru Ignis

Pohlaví:

Muž

Žena

Věk: 59

Vaše náboženské vyznání: žádné - spíše věřící

Hlasová skupina:

Soprán

Alt

Tenor

Bas

1. Navštěvuji:

Tento sbor: Ignis Více sborů (kolik?) 2 (i Strahovský)

2. Jak jste se o tomto sboru dozvěděl/a? přes kamarádů

3. Jak dlouho chodíte do tohoto sboru? 5 měsíců

4. Co Vás přimělo navštěvovat tento sbor, co bylo impulsem k tomuto rozhodnutí? momentální repertoár

5. Jakou máte motivaci navštěvovat právě tento konkrétní sbor? kamarádů a

6. Kolik sborů v životě jste celkem navštěvoval/a? (V délce pravidelné docházky alespoň 1 rok). 6

7. Navštěvoval/a jste sbor v dětství? v rámci ZDS

8. Co Vám sbor dává a co naopak bere? Dává radost z hudby a zpěvu, bere čas. "i"

9. Pocházíte ze spádové farnosti (oblasti), kde sbor zpívá nebo dojíždíte odjinud, z jiné části Prahy? Obojí.

Pokud do sboru dojíždíte, odkud? Bydlím na Pze 5, dojíždím na Pohorčelc, Karl. nám. nebo Smíchov

10. Jak se staví k povinnostem spojených s členstvím sboru Vaše rodina? Dobře, občas zajde na koncert - má.

11. Jste spokojen/a s hudební úrovní sboru? Jde to - členové. Vedeme, díky zpěvačce, velmi dobře.

12. Jste spokojen/a s vašimi webovými stránkami sboru? Jste jsem ji nenavštívila.

13. Jsou podle Vás prostory ke zkoušení vyhovující? Jaké výhody či nevýhody podle Vás toto zázemí má? Jde to.

14. Jaké panují podle Vašeho názoru vztahy mezi členy sboru? Přijemné, laskavé.

15. Našli jste ve sboru nové skutečné přátele? žalím ne, ale prima kamarády ano.

16. Scházíte se s některými členy sboru i mimo sborové akce? Jak často? Výjimečně.

17. Jak vnímáte vztahy členů sboru se sbormistrem? *Příjemné, kamarádkové.*
18. Jaká je celková atmosféra ve sboru? *Přátelská*
19. Jak vnímáte atmosféru ve farnosti, kde zpíváte, ve spolupráci s farností – jeví duchovenstvo nebo místní farář zájem o Váš sbor, o to, co zpíváte? *Nejspíš ano. Občas hnožbou zprostředkujeme mše.*
20. Jste spokojen/a s výběrem zpívaných děl? *Ano*
21. Máte nějakého oblíbeného autora, hudebního skladatele, kterého si vždy rád/a zazpíváte? Proč zrovna toho? *Viklám naše krásné - od sbědovně . chorálu po Petra Čbena . :)*
22. Jaké dílo/díla zpíváte nejraději, jaká díla preferujete? Proč?
23. Rozumíte latinským textům, tomu, co zpíváte? (Prosím o rozeepsání se v případě kladné odpovědi, kdo Vám zprostředkovává český překlad).
24. Jaká sborová vystoupení preferujete? Doprovod liturgie (mše sv.), koncerty, jiné specifické akce? Proč zrovna to?
25. Vnímáte rozdíl mezi provedením jedné skladby při liturgii a na koncertě? Pokud ano, v čem?
26. Jak sbormistr prezentuje duchovní díla? (Ozřejmuje je, vysvětluje, proč chce co zazpívat tak či onak, podává vlastní vnímání díla a docílí kýženého projevu, přednesu?)
27. Pokud máte děti, vedete také je k hudbě? Navštěvují dětský sbor nebo nějaký pěvecký spolek, hrají na hudební nástroj?
28. Myslíte si, že sborový chrámový zpěv může oslovit i posluchačstvo adolescentů, kteří povětšinou tíhnou k jiným žánrům či k odlišné sestavě instrumentalistů (viz kytary, bicí)?

Prostor pro Vaše odpovědi:

- 22) Miluji operu, proto mi vyhovují díla, kde je hodně náročného zpívání - oratoria, mše, rešniku
- 23) Za léta zpívání opakují se latin. texty už trochu známe (dív seku) přičemž tím vzdělanější jedinci. :)
- Skabat mader byna nikdy přeložena a vyložena i na programech koncertů.
- 24) Nepreferuji žádná konkrétní vystoupení, mám rada všechna. (na křivě je méně místa. :)
- 25) Při liturgii brva provedení díla dila, ale v podstatě je to jedno.
- 26) Ano, sbormistr - hudebník dílo opřimuje, vysvětluje i předzpívá a snaží se v rámci možnosti docílit své představy.

27) Děti jsme k hudbě vedli, trochu hrály na klavír
a housle (2VŠ). Rozhodně hudba má rády.

Do žádného pěv. sboru zatím neshodli.

28) Děti, které vyrůstá v hudbymilovné rodině, určitě
snadněji rovněž najde v hudbě zálibu.

Krášný křesťanský - a vůbec sborový zpěv má
zřejmě velký předpoklad zaujmout i takové
mladé lidi, kteří dosud klasickou hudbu
ignorovali.

Příloha č. 8: Dotazník jednoho ze sboristů

UNIVERZITA KARLOVA PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Dobrý den,

jmenuji se Lucia Vitteková a jsem studentkou PedF UK v Praze. Pro účely své bakalářské práce provádím průzkum zabývající se současnými chrámovými sbory v Praze.

Chtěla bych Vás tedy poprosit o pár minut Vašeho času a o vyplnění tohoto dotazníku.

Děkuji za Váš čas, ochotu i pomoc.

Otázky pro členy Břevnovského chrámového sboru

Pohlaví:

Muž

Žena

Věk: 63

Vaše náboženské vyznání:

katolické

Hlasová skupina:

Soprán

Alt

Tenor

Bas

1. Navštěvuji:

Tento sbor

Více sborů (kolik?)

2. Jak jste se o tomto sboru dozvěděl/a?

od sestry

3. Jak dlouho chodíte do tohoto sboru?

13 let

4. Co Vás přimělo navštěvovat tento sbor, co bylo impulsem k tomuto rozhodnutí?

5. Jakou máte motivaci navštěvovat právě tento konkrétní sbor?

6. Kolik sborů v životě jste celkem navštěvoval/a? (V délce pravidelné docházky alespoň 1 rok).

7. Navštěvoval/a jste sbor v dětství?

8. Co Vám sbor dává a co naopak bere?

9. Pocházíte ze spádové farnosti (oblasti), kde sbor zpívá nebo dojíždíte odjinud, z jiné části Prahy?

Pokud do sboru dojíždíte, odkud?

10. Jak se staví k povinnostem spojených s členstvím sboru Vaše rodina?

11. Jste spokojen/a s hudební úrovní sboru?

12. Jste spokojen/a s vašimi webovými stránkami sboru?

13. Jsou podle Vás prostory ke zkoušení vyhovující? Jaké výhody či nevýhody podle Vás toto zázemí má?

14. Jaké panují podle Vašeho názoru vztahy mezi členy sboru?

15. Našli jste ve sboru nové skutečné přátele?

16. Scházíte se s některými členy sboru i mimo sborové akce? Jak často?

17. Jak vnímáte vztahy členů sboru se sbormistrem?
18. Jaká je celková atmosféra ve sboru?
19. Jak vnímáte atmosféru ve farnosti, kde zpíváte, ve spolupráci s farností – jeví duchovenstvo nebo místní farář zájem o Váš sbor, o to, co zpíváte?
20. Jste spokojen/a s výběrem zpívaných děl?
21. Máte nějakého oblíbeného autora, hudebního skladatele, kterého si vždy rád/a zazpíváte? Proč zrovna toho?
22. Jaké dílo/díla zpíváte nejraději, jaká díla preferujete? Proč?
23. Rozumíte latinským textům, tomu, co zpíváte? (Prosím o rozepsání se v případě kladné odpovědi, kdo Vám zprostředkovává český překlad).
24. Jaká sborová vystoupení preferujete? Doprovod liturgie (mše sv.), koncerty, jiné specifické akce? Proč zrovna to?
25. Vnímáte rozdíl mezi provedením jedné skladby při liturgii a na koncertě? Pokud ano, v čem?
26. Jak sbormistr prezentuje duchovní díla? (Ozřejmuje je, vysvětluje, proč chce co zazpívat tak či onak, podává vlastní vnímání díla a docílí kýženého projevu, přednesu?)
27. Pokud máte děti, vedete také je k hudbě? Navštěvují dětský sbor nebo nějaký pěvecký spolek, hrají na hudební nástroj?
28. Myslíte si, že sborový chrámový zpěv může oslovit i posluchačstvo adolescentů, kteří povětšinou tíhnou k jiným žánrům či k odlišné sestavě instrumentalistů (viz kytary, bicí)?

Prostor pro Vaše odpovědi:

4. Ráda zpívám, když jsem ve sboru zpívá. Navštívila jsem chrám a vystoupení tohoto sboru, zalíbilo se mi to. Rozhodlo i to, že je to chrámový sbor.
5. Moje víra.
6. Celkem 3 sbory.
7. Ano
8. Dává mi radost a dobrý pocit, že dětám něco prospěšného i pro druhé lidi. Dělá mi to i duchovně a prohlubuje moje znalosti v hudební oblasti. Trudná mi to bere čas, ale pozitivně jednoznačně přetrvává.
9. Nejsem v spádové oblasti, do sboru dojíždím z Hluboké

10. Nám již dospěle děti, které jsou nezávislé.
Mají nás mi nijak nebáti, spíše mě podporuje.
11. Ano jsem, i když na koncertech to tak někdy
nevypadá, při vystoupení v kostele nebo na koncertech
podáváme dobrý výkon.
12. Následují je.
13. Máme užomýceni prostory. užhodly - piano, sociální zář.
14. Vztahy máme dobře, nejsem mezi rádne' třenice nebo
heshody.
15. Je. Jsou mezi námi pouze dobře vztahy jako mezi kolegy.
16. Ne, známé mě sestry.
17. Jsou dobře, s mírným odstupem a respektem.
18. Celková atmosféra je přátelská.
19. Myslim, že k našel přijatelný způsob, aby nás
zpěv pouze doplnil liturgii. Pan farář nás
na konc: má obvykle podvéti.
20. Ano, jsem spoložena.
21. Mozarta, A. Dvorčeka, Ch. Gounanda, J.S. Bzba.
Zaujme mě nějaká melodie a propěvní ji
třeba i v lek.
22. Nemohu to specifikovat, mám ráda starší hudbu
(dva'mnovou, lidovou) i zcela nová díla (J. Paulica),
23. Částečně ano. Liturgické hudbě a textu rozumím,
nevímým dílům rozumím částečně a něco si
domyslím. Případně se poradím se sestrou.
24. Veda' k do prounat. Při mň je to vře' duchovní
prošle, koncert je spíše umělecká' záležitost.
Konzert má rád' kni'li přime' reatci posluchačů.

25. Revidím, neuvěřujeme to. Snazíme se vždycky podat co nejlepší výkon.
26. Šormistr nám vysvětlí, jak do máme přednést a opravuje nás. Dost se s námi naktřípí (je to prostě a my amadeři), ale podarí se mu dostat z nás nároec to nejlepší.
27. Z mladých dětí se zpěvu ve sboru nikdy nevěnuje. S vnoučaty si zpíváme a dvě vnoučata navštěvují hudelní školu (piano a violoncello).
28. Myslim, že děti by přitáhla hudba více rytmická s prvky rocku, která by více odpovídala jejich naktřím. Případně druh hudby, jakou skládá Marco Fritina.

Příloha č. 8: Dotazník jednoho ze sboristů

UNIVERZITA KARLOVA PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Dobrý den,

jmenuji se Lucia Vitteková a jsem studentkou PedF UK v Praze. Pro účely své bakalářské práce provádím průzkum zabývající se současnými chrámovými sbory v Praze.

Chtěla bych Vás tedy poprosit o pár minut Vašeho času a o vyplnění tohoto dotazníku.

Děkuji za Váš čas, ochotu i pomoc.

Otázky pro členy sboru Salvátorská schola

Pohlaví:

~~Muž~~ Žena

Věk: 26 let

Vaše náboženské vyznání: křesťanka, katolička

Hlasová skupina:

Soprán Alt _____ Tenor _____ Bas

1. Navštěvuji:
Tento sbor Více sborů (kolik?)
2. Jak jste se o tomto sboru dozvěděl/a? Jsem farnicí v kostele Nejsv. Salvátora, znala jsem scholu z doprovodu mší.
3. Jak dlouho chodíte do tohoto sboru? 9 měsíců
4. Co Vás přimělo navštěvovat tento sbor, co bylo impulsem k tomuto rozhodnutí? Moc se mi stýskalo po sborovém zpěvu, dokončila jsem relativně náročné studium a přestala jsem po devíti letech vést skautský oddíl, takže jsem měla nové časové možnosti. Do Salvátora chodím pravidelně už několik let a schola se mi vždycky moc líbila, takže jsem se při náboru nových členů přihlásila.
5. Jakou máte motivaci navštěvovat právě tento konkrétní sbor? Viz odpověď č. 2 a č. 4.
6. Kolik sborů v životě jste celkem navštěvoval/a? (V délce pravidelné docházky alespoň 1 rok). 2
7. Navštěvoval/a jste sbor v dětství? Ano.
8. Co Vám sbor dává a co naopak bere? Dává mi možnost během zkoušek, mší a vystoupení vypnout a ponořit se na chvíli do krásné hudby. Dává mi nové přátele a zážitky. Dává mi možnost podílet se na doprovodu liturgie. Bere mi ostych (v pozitivním slova smyslu, od té doby, co jsem ve sboru, mám menší obavy zkusit zpívat i sólově).

9. Pocházíte ze spádové farnosti (oblasti), kde sbor zpívá nebo dojíždíte odjinud, z jiné části Prahy? Pokud do sboru dojíždíte, odkud? **Dojíždím ze Lhotky, Praha 4, do Salvátora jsem začala chodit na konci gymnázia, kdy jsem ještě bydlela v Nuslích.**
10. Jak se staví k povinnostem spojených s členstvím sboru Vaše rodina? **Pozitivně.**
11. Jste spokojen/a s hudební úrovní sboru? **Ano. Myslím, že jako celek působíme vyváženě, když se nás sejde hodně, tak je zvuk skutečně mohutný. A je to čisté.**
12. Jste spokojen/a s vašimi webovými stránkami sboru? **Ano, nemám co dodat.**
13. Jsou podle Vás prostory ke zkoušení vyhovující? Jaké výhody či nevýhody podle Vás toto zázemí má? **Sakristie je fajn, jen je tam občas trochu rozruch. Druhou nevýhodou je, že pánové a tenorky musí být při dělení zkoušce v kostele (není tam druhá použitelná místnost). V kostele je v zimě dost chladno, ale nesou to statečně.**
14. Jaké panují podle Vašeho názoru vztahy mezi členy sboru? **Jsem tu relativně krátce, ale vztahy na mě působí velmi pozitivně, rádi se navzájem vidíme a máme si o čem povídat.**
15. Našli jste ve sboru nové skutečné přátele? **Ano.**
16. Scházíte se s některými členy sboru i mimo sborové akce? Jak často? **Zatím jsem byla s ostatními posedět jen po zkouškách nebo vystoupeních, ale určitě se rozjedeme víc. Na konci akademického roku byla (již tradiční) moc příjemná oslavná párty.**
17. Jak vnímáte vztahy členů sboru se sbormistrem? **Jako velmi pozitivní, sbormistři s námi mají svatou trpělivost a je s nimi legrace. Nestaví se do pozice učitelů, jsou to spíš zkušení kamarádi.**
18. Jaká je celková atmosféra ve sboru? **Skvělá, cítím se tam moc dobře.**
19. Jak vnímáte atmosféru ve farnosti, kde zpíváte, ve spolupráci s farností – jeví duchovenstvo nebo místní farář zájem o Váš sbor, o to, co zpíváte? **Ano, všichni duchovní, kteří tu působí, mají velkou radost, když zpíváme. Většinou se naše zpívání ohlašuje na mši týden až dva předem. Na konci mše, na které zpíváme, nám poděkují a někdy následuje i potlesk.**
20. Jste spokojen/a s výběrem zpívaných děl? **Ano, moc se mi líbí široký žánrový rozsah.**
21. Máte nějakého oblíbeného autora, hudebního skladatele, kterého si vždy rád/a zazpíváte? Proč zrovna toho? **Ne, baví mě různorodost, ráda zkouším nové autory i žánry.**
22. Jaké dílo/díla zpíváte nejraději, jaká díla preferujete? Proč? **Viz 21.**
23. Rozumíte latinským textům, tomu, co zpíváte? (Prosím o rozepsání se v případě kladné odpovědi, kdo Vám zprostředkovává český překlad). **Ano, rámcově rozumím, měla jsem latinu na gymnáziu. Většinou překlad pošle někdo z členů sboru na mail (tak to děláme i v případě jiných jazyků), někdy se to ale samozřejmě nestíhá.**
24. Jaká sborová vystoupení preferujete? Doprovod liturgie (mše sv.), koncerty, jiné specifické akce? Proč zrovna to? **Doprovod mše je moc fajn, je to změna oproti klasickému zpěvu a varhanám, přinášíme něco nového, podílíme se na tvorbě atmosféry. Jsme opravdu doprovodem, nemáme hlavní roli,**

máme napomáhat ke ztišení nebo naopak vyburcovat k myšlenkám, což se mi líbí. Koncerty mám ale také ráda, je to víc o hudbě jako takové, např. nepraktikujícím nebo nevěřícím přátelům to vyhovuje víc.

25. Vnímáte rozdíl mezi provedením jedné skladby při liturgii a na koncertě? Pokud ano, v čem? **Ano, viz 24. Na koncertě jde víc o provedení samotné, jsme asi i více nervózní, navíc je na nás vidět.**
26. Jak sbormistr prezentuje duchovní díla? (Ozřejmuje je, vysvětluje, proč chce co zazpívat tak či onak, podává vlastní vnímání díla a docílí kýženého projevu, přednesu?) **Ano, sbormistři nám díla prezentují dostatečně, vysvětlují a popisují, proč by se jim to líbilo tak a tak.**
27. Pokud máte děti, vedete také je k hudbě? Navštěvují dětský sbor nebo nějaký pěvecký spolek, hrají na hudební nástroj? **Zatím děti nemáme, ale ráda bych je k hudbě vedla. Jsme s manželem oba z hudebních rodin a rádi hudbu provozujeme i posloucháme.**
28. Myslíte si, že sborový chrámový zpěv může oslovit i posluchačstvo adolescentů, kteří povětšinou tíhnou k jiným žánrům či k odlišné sestavě instrumentalistů (viz kytary, bicí)? **Ano, je potřeba, aby tam našli přátele a aby byl program různorodý. Navíc se dá sborový zpěv kombinovat s oblíbenými nástroji.**

Prostor pro Vaše odpovědi: